Pelerin
la
Santiago de Compostela

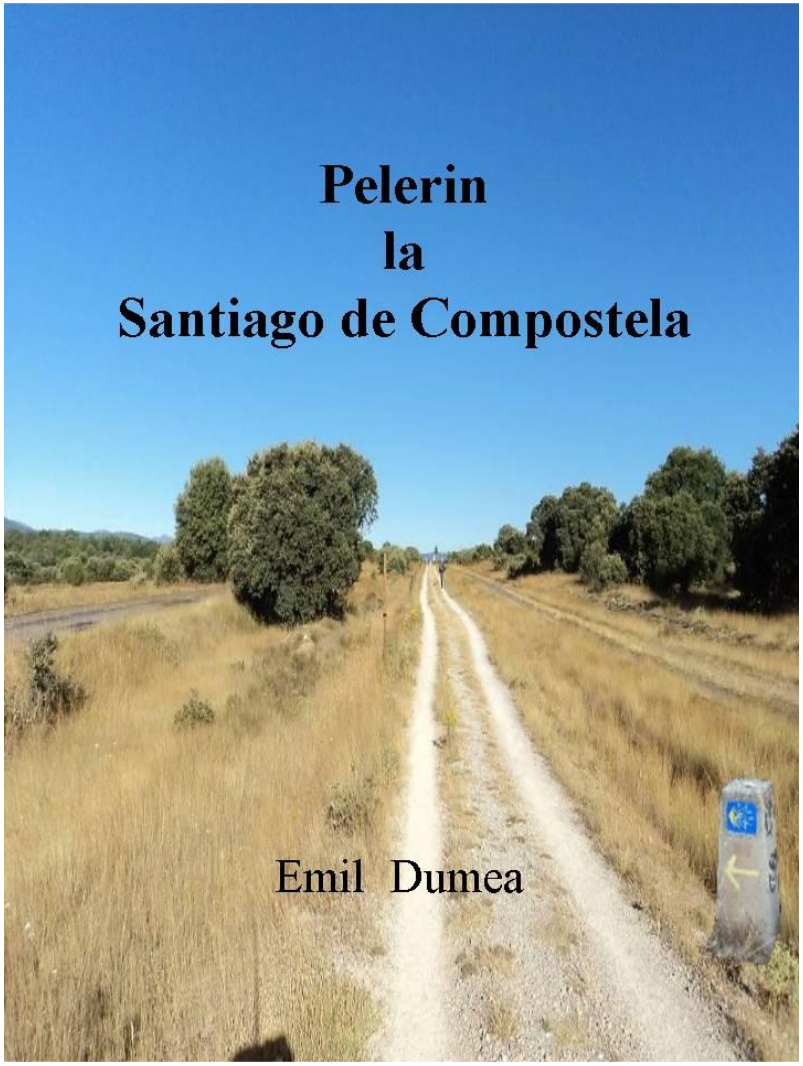

Emil Dumea

Emil Dumea

Pelerin
la
Santiago de Compostela

Iaşi 2011

Toate fotografiile aparţin autorului.

Important nu eşti tu, ci drumul pe care mergi...
Iar dacă aceste pagini vor folosi cuiva, atunci îşi vor fi îndeplinit singurul scop pentru care au fost scrise.

În drum spre Barcelona, 20 iulie

Trebuie să spun de la bun început că gândul şi dorinţa de a face un pelerinaj pe jos la Santiago de Compostela le-am avut de mai mulţi ani. În vizita făcută în anul 2009 în Spania le-am mărturisit preoţilor Paul Budău şi Leonard Diac dorinţa mea cu rugămintea de a-mi comunica numele eventualului însoţitor preot român care ar vrea şi el să parcurgă „il camino di Santiago". Am pus aceeaşi întrebare şi pe grupul de discuţii al preoţilor români de pe yahoo, dar cu acelaşi rezultat-nimeni. Aceasta m-a determinat să pornesc singur, cu rucsacul în spate şi cu hotărârea de a parcurge fizic şi spiritual un itinerar pe care l-au bătătorit mulţi altii înaintea mea.

Am inceput să mă informez de câteva săptămăni despre Camino şi aşa am aflat ca sunt si alţi români care au trait deja această experienţă. Acum aproape doi ani, în Spania fiind la Zaragoza am aflat că un catolic din Gherăeşti parcursese calea pelerinului. Iar de curând, am vorbit cu alte doua persoane privilegiate, catolici din Moldova. Una din ele, doctoriţa Tereza Dămoc, stabilită în Italia de nord, pe undeva pe lângă Brescia mi-a vorbit la telefon cu entuziasm şi emoţie despre experienţa ei pe „il camino frances". Spunea că a fost o experienţă care i-a marcat viaţa şi a învăţat multe lucruri importante. Mi-a dat şi multe indicaţii preţioase pentru o bună reuşită. Mi-a repetat „Ascultă-ţi corpul, nu forţa nimic,

orice exagerare o vei plăti din plin". A doua persoană din zona Moldovei este tânărul frumos şi simpatic, Iosif Dîm, din Iugani, pe care l-am întâlnit şi în misiunea din Maikona, Kenya, construind o grădiniţă împreună cu alţi voluntari. Zilele trecute l-am vizitat în satul natal, la locul lui de muncă, într-o hală mare plină cu obiecte de vânzare la preţ redus. Cu banii câştigaţi, îmi spunea că intenţionează să construiască o grădiniţă în misiunea din Ecuador unde lucrează şi preotul Bartolomeu Blaj. M-a invitat în biroul lui şi cu acelaşi surâs larg şi generos mi-a vorbit despre Camino arătându-mi pe calculator numeroase fotografii ce le-a făcut în luna mai, anul acesta. Mi-a împrumutat un rucsac foarte bun, căci eu nu am găsit în Iaşi unul pe gustul meu, şi la despărţire mi-a urat „buen camino". Mi-a mai spus că vrea să se reîntoarcă pe acest drum, dar pe bicicletă. L-am privit cu admiraţie şi respect, şi apoi m-am întors la Iaşi pe o vreme ploioasă, semn de belşug, eu aşa o consider.

O altă persoană minunată ce a parcurs Camino de mai multe ori este Ramona Venturini, din Timişoara, pe care am urmărit-o în câteva interviuri pe youtube. De la ea şi prietenul ei, Mark, am primit jurnalul ce l-au scris în primul lor pelerinaj, în anul 2006. Îl recomand tuturor pentru bogaţia de informaţii ce le cuprinde despre tot traseul, de la Saint Jean Pied au Port, până la Santiago de Compostela, şi apoi la Finistere. Ei, împreună cu alţi prieteni, au un site, Gealife, şi un grup de discuţii pe tema „il camino".

În gândurile si inima mea sunt atătea persoane şi informaţii noi încât dorinţa mea de odinioară este înconjurată acum de o multitudine de alte idei care alimentează un fel de miraj al meu, şi mă întreb acum ,,de ce?" Aceeaşi întrebare mi-au pus-o colegii din Seminar. M-au privit puţin cu admiraţie şi mi-au urat succes. Nu caut admiraţia nimănui. Dar şi eu mă întreb din nou: ,,de ce?„ Nu am un răspuns clar, precis. Ştiu doar că simt în mine un fel de foc ce mă mistuie, o bucurie interioară ce-mi însenineză gândurile. În zilele anterioare, antrenându-mă prin împrejurimile Iaşului, cu o oarecare nelinişte, mă întrebam dacă o să reuşesc, dacă nu o să-mi scrântesc piciorul şi dacă nu o să mă lase puterile. Acum, în decolare spre Barcelona, ignorându-l pe gălăgiosul spaniol de lângă mine, profesor de geografie, ce se întoarce entuziasmat din România, mă întreb din nou cu emoţie şi nelinişte: ,,Ce caut eu aici?" „De ce mă îndrept spre cel mai cunoscut loc de pelerinaj din Europa?" Sunt deasupra norilor dar gândul meu este spre Pirinei.

Am citit „Jurnalul unui mag" al lui Paolo Coelho, şi m-a impresionat itinerarul lui de interiorizare, de purificare şi regăsire a sinelui. Nu prea sunt convins de etapele ,,terapeutice" propuse de romancier, dar sunt convins că şi el, ca şi mine, ca şi mulţi alţii, au căutat în lungimea, frumuseţea dar şi suferinţa acestui lung drum să se cunoască mai bine, să regăsească „sabia" cu care să poată despărţi binele de rău, adevărul de minciună, esenţialul de superfluu. Scrie frumos Coelho, aşa cum scrie frumos şi verişorul meu, preotul

Claudiu, despre care a spus astăzi cuvinte frumoase şi părintele Lucian Dâncă, la Bucureşti, ce m-a primit pentru prânz, luându-mă de la gară şi ducându-mă apoi înapoi la aeroportul Băneasa.

Aceasta este coasta Cataloniei, strigă lângă mine gălăgiosul profesor spaniol, privind prin hubloul avionului şi făcând încă o fotografie. În curând vom ateriza. Ce caut eu aici? Mă amuză gândul dar sigur caut ceva asemeni lui Don Quijote, asemeni lui Coelho. Mă gândesc însă că pe acest drum au călcat şi Sf. Francisc din Assisi, şi generalul armatelor regilor catolici Ferdinand şi Isabela, El Cid, Anthony Quinn, Shirley MacLaine şi mulţi, mulţi alţi oameni importanţi. Eu însă, sunt un om obişnuit ce intenţionez să parcurg un drum alături de mulţi alţi oameni obişnuiţi. Ce va fi neobişnuit, ce va fi important? Voi vedea. Dacă va fi ceva de valoare, va rămâne, poate chiar va rodi ceva bun. Acum, totul rămâne în umbră, în misterul necunoscutului din mine şi din drumul ce mă aşteaptă. Văd ceva din splendidul oraş Barcelona, întins pe malul mării, cu peste 1,3 milioane de locuitori în oraşul principal. Aterizarea...

În drum spre Pamplona, 21 iulie

Impresionant aeroportul din capitala Cataloniei. Ştiam că autohtonii sunt foarte mândri de regiunea şi istoria lor. Observi acest lucru şi în inscripţiile în catalană, urmate de cele în spaniolă şi apoi engleză. Am luat un tren până la gara

centrală, Sants, de unde speram să găsesc un tren care să mă ducă spre nord cât mai aproape de locul de unde mi-am propus să încep pelerinajul. Dar nu era nici un tren aşa că am cumpărat un bilet pentru a doua zi, dimineaţa, la Pamplona, aproape de graniţa cu Franţa. Am găsit un hotel modest lângă gară, Hostal. Nu m-a lăsat însă inima să nu vizitez puţin oraşul, aşa că, lăsându-mi rucsacul în cameră am pornit cu metroul spre faleză, la Barceloneta. Cât de bună a fost cina servită pe o bancă, lângă mare, admirând oamenii ce se plimbau, restaurantele pline şi luminoase, catargele nenumăratelor iahturi ce-mi vorbesc de un turism abundent, de bunăstare si destindere. Admir mirajul unui oraş ce se impune mai ales în partea veche printr-un aer senioril, amintind abundenţa timpurilor colonialismului.

Remarc uşor clişeul vestimentar şi comportamental: haine de calitate, de firmă, mers elegant şi detaşat, pielea bronzată, un du-te-vino continuu de oameni în general adulţi, dar şi mulţi tineri. Şalupele cu catargele lor albe se oglindesc în apele luminate feeric de atâtea lampioane. Iar eu priveam, admiram totul, liniştit, bându-mi laptele din cutia pe care am reuşit să o deschid cu pixul cu care acum aştern aceste gânduri.

Târziu, m-am întors la Hostal şi am adormit repede. Iar astăzi, în zori am plecat din nou la gară, la trenul care la 11.35 trebuie să ajungă la Pamplona. Din tren, privesc solul mediteranean al Cataloniei, roşiatic de la soarele ce-l arde mereu. Îl asemăn cu cel al Greciei. Arbori, arbuşti, mulţi

crescuţi după legile naturii, alţii plantaţi de oameni. Sunt şi multe plantaţii de viţă de vie, pomi fructiferi, legume, dar există şi mult pământ arid presărat cu smocuri cenuşii de ierburi ce se încăpăţânează să trăiască. Alegoric, sunt ca acele persoane care trăiesc la limita existenţei, îmbrăcate sărăcăcios, neluate în seamă de nimeni, care nu cer nimic şi nu au nimic de oferit, dar care trăiesc şi ele, sărăcăcios şi cenuşiu. Cine însă pricepe sufletul lor, dincolo de cenuşiul vieţii?! Din gândurile mele mă trezeşte însă imaginea unor terenuri mari cu porumb peste care cade zglobie apa din furtunele şi ţevile sistemelor de irigaţie.

Oare aşa analizau zona şi pelerinii de odinioară? Nu ştiu. Poate se gândeau la ce au lăsat acasă, cu inima împărţită între locurile natale dragi şi locul, caput mundi, al Sf. apostol Iacob, pe câmpul unde cândva o stea i-a apărut unui pastor (Campostela). In jurul acestei tradiţii şi a altora asemănătoare s-a născut acest loc de pelerinaj.

Nu vreau să mă gândesc acasă, la colegii mei, la seminarişti, la cunoştinţe şi prieteni. Am închis telefonul plecând din Iaşi şi nu-l mai deschid decât la întoarcere. Vreau să trăiesc cu totul aici, cufundat in „drumul" unui pelerin, însoţit doar de rucsacul meu (cât de puţin îmi este necesar pentru a trăi!) şi de îngerul meu păzitor. Ieri discutam cu el, încercând să înţeleg ce caut pe aici. De fapt, încă nu am ajuns la Camino şi aştept cu atâta emoţie sa fac primul pas pe el. Drumul de la Saint Jean Pied de Port până la Santiago, în mod normal, durează 33 de zile, dar eu nu am chiar atâtea la

dispoziţie. Voi fi constrâns să pornesc de la un alt punct, eventual de la Pamplona, capitala Navarrei, localitatea coridelor. Îngerul păzitor pare sa fie de acord şi mă îndeamnă să fiu raţional.

Peste o oră voi întâlni prima localitate de pe Camino. Sunt emoţionat de parcă ar trebui să întâlnesc o persoană importantă. Sau nu cumva acest camino, ne aşteaptă de atâtea sute de ani pentru a ne învăţa pe toţi cei ce ne înscriem pentru un timp la şcoala lui? Cred că este un timp privilegiat ce sintetizează sensul existenţei noastre în această lume ca pelerini. La capăt, la altarul nunţii, la cel al nunţii cereşti, ne aşteaptă o stea ce luminează chipul unui apostol, cu pălărie, pelerină, toiag şi un vas cu apă, şi cu un simbol (scoica) cusut pe mantie. În loc de toiag, poate avea în mână o spadă în formă de cruce, ca apărător al unui popor creştin împotriva ocupanţilor musulmani, mauri. Personajul religios şi biblic în acelaşi timp (sfântul apostol Iacob) se încarnează în trupurile noastre de oameni obişnuiţi, aşa cum s-a încarnat în istoria spaniolilor. Pelerinajul exprimă un sens al existenţei terestre, al creştinului, dar şi al musulmanului pios în drum spre Mecca.

Însă omul caucazian născut din mitul lui Prometeu se încăpăţânează să nege camino, să transpire din greu pentru a domina natura, materia, pentru a o stăpâni atât de mult încât nu îşi dă seama că devine sclavul ei. Camino ne va învăţa (aşa intuiesc) că suferind cu înţelepciune pe drumul existenţei pământeşti ne vom elibera de suferinţa de a fi dominaţi, măcinaţi de materie. Poate că acest camino este un drum al

lui Dumnezeu, trasat de El, ca un bun constructor de drumuri, pentru a ne învăţa, avertiza să ne părăsim multe din drumurile vieţii noastre, pentru a ne înscrie mai serios pe singura cale, îngustă şi grea, care duce undeva, la cineva, la poarta Căruia putem oricând să batem pentru a ni se deschide un câmp lung, luminat de o stea, pentru fiecare dintre noi, ca şi pentru mine, un simplu păstor de suflete pe plaiurile moldoveneşti. Deşi, în contextul globalizării atotcuprinzătoare, spaţiile intelectuale şi spirituale îşi pierd mereu mai mult coloritul autohton, propriu şi ceea ce pentru mine, aici, reprezintă o valoare, pentru actuala generaţie, tot de aici, să nu spună mai nimic. Mă tem că în această diluare a valorii proprii a intrat şi Camino de Santiago, dar voi vedea. Incă nu sunt pe el. Toate acestea sunt gânduri, simţăminte ce-mi umplu mintea şi inima în mersul trenului spre Pamplona, admirând în acelaşi timp nenumăratele mori de vânt de pe dealurile ce se succed cu regularitate.

Puente la Reina, 22 iulie

Spre amiază am ajuns la Pamplona. Frumos oraş. În partea veche se află şi biserica catedrală lângă care am găsit albergue de peregrinos (han) municipal unde la intrare am primit mult râvnitul credenţial, paşaport al pelerinului, ce mă va însoţi până la Santiago de Compostela şi-mi va permite cazarea la hanurile pentru pelerini, fie municipale, fie private. Eram extrem de mândru cu el în mână şi admiram cu o vădită satisfacţie prima ştampilă aplicată de responsabilul de acolo, şi bifând căsuţa „pe jos”, cale pe care am ales-o ca

posibilitate de a parcurge camino, adică peste 750 km, la care se va mai adăuga vizitarea celor peste 150 de localităţi prin care voi trece, adică voi ajunge la vreo 900 de km. Voi reuşi oare? Mai există şi posibilitatea „pe bicicletă" sau „călare". Impresionant faptul că ajungând în oraşul vechi întâlneşti în pavajul străzilor renumita scoică şi săgeata galbenă ce-ţi amintesc că eşti pe camino şi că drumul este lung. Am intrat în biserica catedrală, cu rucsacul în spate, rugându-l pe Dumnezeu să mă binecuvânteze aşa cum îl rugasem în dimineaţa plecării în capela seminarului din Iaşi.

Pe stradă am văzut primii pelerini pe care îi identifici imediat prin nelipsitul rucsac impresionant prin dimensiuni, scoica agăţată pe el, costumaţia adaptată, bastonul în mână, dar mai ales printr-un anume zâmbet şi bucurie interioară ce se citesc pe chipul fiecăruia. Nu-i posibil să te rătăceşti, căci simbolurile drumului te călăuzesc peste tot. Am servit masa de prânz pe o bancă dintr-un parc, şi în timp ce mâncam admiram pelerinii ce treceau pe trotuarul din apropiere. Nu-mi venea să cred că peste câteva minute voi intra şi eu în ritmul lor de mers. Dar aşa s-a întâmplat. Pe trotuare, scoica şi săgeata mă îndrumă spre ieşirea din frumosul oraş pe care îl părăsesc în grabă, ieşind pe un drum pietruit şi apoi printre câmpuri de pe care grâul fusese deja treierat, prin mirişti.

Ajung în satul Cizur Menor, unde mă impresionează o clădire impunătoare, veche pe care flutură steagul Ordinului Cavalerilor de Malta. Este aici un albergue de peregrinos (han al pelerinilor), dar mi-am continuat drumul cu elan spre următorul sat Zariquiegui.

Cât de curate şi ordonate sunt satele pe aici! Trotuare pietruite largi şi generoase, nenumărate muşcate la ferestre, curăţenie peste tot. Păcat că biserica era închisă. Am început să urc, un urcuş lung pe un drum îngust şi pietros, iar rucsacul nu mai era atât de uşor. Şi nu era nici un pelerin la ora aceea caniculară; doar doi coreeni, probabil, ce se odihneau la umbra unui copac. Urcuşul spre Alto del Perdón este lung dar camino l-am început aşa că nu-mi rămâne decât o singură direcţie ,,Înainte!" Pe marginea drumului sunt nenumărate tufe de mure încă necoapte. Îmi zic: ,,Peste vreo săptămână, două vor fi coapte şi mă voi înfrupta din plin pe camino". Sper să am bucuria şi plăcerea aceasta. Pe crestele micilor masive muntoase te impresionează nenumăratele mori de vânt: surse de energie eoliană, înalte, albe, impunătoare, cu elice cu trei braţe ce se învârt mereu în acelaşi ritm.

Ajung şi pe vârf lângă grupul de figuri din fier, Alto del Perdón. Se pot vedea în multe fotografii. Nu prea m-au impresionat însă m-am întrebat ,,Eu pe cine trebuie să iert şi cui ar trebui să-i cer iertare pentru ca pelerinajul să fie cu folos?" În gând am cerut iertare lui Dumnezeu pentru toate slăbiciunile mele şi apoi tuturor, în general, pentru tot ce le-am greşit. De pe această culme unde suflă mereu un vânt puternic poţi admira până departe Obanos şi Puente la Reina, localitatea unde mi-am propus să ajung pentru a înnopta.

Merg sub soarele dogorâtor, iar la un moment dat trec în mare viteză pe lângă mine trei pelerini pe bicicletă. Ne salutăm în grabă cu salutul obişnuit ,,Buen camino!" apoi rămân singur doar să-i admir şi să mă întreb de ce atâta grabă

şi cât vor rezista roţile bicicletelor lor la această viteză şi mai ales pe un drum cu atâtea denivelări.

Încet, încet se lasă seara şi în jurul orei 20 ajung la Puente la Reina. Albergue (hanul) Jakue este deja plin şi închis. Găsesc un hostal dar doamna de acolo îmi spune că mă costă 52 de euro pentru o noapte. Preţul mi se pare scandalos de mare, aşa că nu-mi rămâne decât să caut altceva. Caut un alt albergue şi îl găsesc pe cel al preoţilor Reparadores de lângă biserica lor. Dar nu este nimeni la recepţie iar pelerinii cazaţi sunt voioşi, discută zgomotos în sala de mese, râd, glumesc, servesc un pahar cu vin, o bere sau suc. Îşi fac fotografii, singuri sau în grup, iar eu mă învârt peste tot, neliniştit, îngrijorat să găsesc un responsabil. Cu ajutorul unei domnişoare din Italia reuşesc în sfârşit să-i telefonez preotului responsabil cu hanul şi să-l rog să-mi găsească şi mie un loc căci sunt frânt de oboseală. Ajunge în scurt timp şi-mi găseşte un loc, un pat într-un dormitor la etaj. Ce bucurie imensă am simţit când mi-am lăsat jos rucsacul de pe umeri şi m-am întins în pat! Greu de descris. Se poate doar trăi şi simţi. În sala de mese râsetele şi vorbăria continuă, cu frenezie chiar. Este primul meu contact cu un han al pelerinilor şi parcă nu prea intră în mintea mea această atmosferă care nu-i tocmai de pelerinaj. Rămân cumva nedumerit dar sunt prea obosit ca să mai vreau să înţeleg ceva. După un duş scurt mă bag în sacul de dormit, îmi pun banii şi actele sub pernă, ochelarii şi lanterna sub pat şi îmi zic că merit un somn odihnitor. Dar picioarele, dar tălpile picioarelor? Mă dor şi mă ustură îngrozitor şi atunci m-am întrebat ce caut eu pe aici. Şi totuşi, încet-încet durerea a început să scadă în intensitate, ba chiar s-a transformat într-o bucurie interioară la gândul că am privilegiul de a fi pelerin. Aceasta a fost prima zi efectivă a pelerinajului meu, rapidă,

frumoasă, un contact fizic cu camino, cu soarele dogorâtor şi cu vântul puternic, cu satele curate şi ordonate ale provinciei Navarra, cu primul albergue, un cumul de emoţii şi gânduri de recunoştinţă adusă tuturor acelora care înaintea mea au păşit pe camino.

Podul romanic din Puente la Reina

Estella, 23 iulie

M-am trezit în zorii zilei. Mulţi pelerini erau deja îmbrăcaţi şi gata de plecare deşi încă nu era lumină afară. Le-am urmat repede exemplul şi la ora 7 eram ieşit din albergue. Mi-am cumpărat o scoică şi o pălărie cu boruri largi şi am ieşit din Puente la Reina traversând renumitul pod romanic, arhicunoscut şi descris în toate ghidurile. Lumina soarelui de dimineaţă începe să scalde totul într-o frumuseţe şi în culori de nedescris; în plus, spectacolul de lumină şi culoare se completează cu cântecul păsărilor. Drumul este deja plin de pelerini. Apreciez mersul lor hotărât, calm, iar eu, printre ei, mă simt un privilegiat, acceptat în rândul lor fără rezerve sau suspiciuni. Sentimente de bucurie interioară mă inundă pe drumul ce trece peste câmpuri, prin mici localităţi ce păstrează în arhitectura zidurilor un aer local medieval. Sunt pelerini ce mă depăşesc, alţii pe care îi depăşesc eu. Este şi un spaniol voios, ce cântă, roteşte bastonul pe deget şi păşeşte voios. Într-un sat o întâlnesc pe simpatica italiancă ce mă ajutase cu o seară înainte să vorbesc cu preotul de la albergue. Mă întreabă cum am dormit şi-i răspund satisfăcut că foarte bine. Şi ea este la a doua zi a pelerinajului şi speră ca pe 20 august să fie la Santiago. Acum este aici, în salonul hanului ANFAS din Estella, serveşte un suc şi îşi notează ceva într-un carneţel. Îmi spunea azi pe drum că o supără

rotula de la un genunchi. Am convingerea că va fi bine si că va reuşi. Cine ştie, poate ne vom întâlni în catedrala din Santiago.

Azi a fost mai uşor pornind de dimineaţă când căldura este mai blândă. Am trecut prin mai multe sate, Mañeru, Ciraqui, Lorca, Villatuerta, iar la ora 14 am ajuns în frumoasa localitate Estella. Are, cred, vreo 10 hoteluri, hanuri şi trei albergue pentru pelerini. În seara aceasta m-am plimbat prin localitate, admirând costumaţia populară a tuturor vânzătorilor din magazine, baruri şi restaurante. Sunt zilele portului popular. Dintr-un magazin de încălţăminte mi-am cumpărat o pereche de sandale mai bune pentru mers decât cele pe care le am. Sper să fie mai bune pentru că oricum pe cele vechi le voi lăsa aici, într-o cutie, să fie date cui are nevoie.

Astăzi am înţeles puţin mai bine ceea ce tot am citit de la alţii, şi anume că acest camino te ajută să te cunoşti mai bine. Această cunoaştere nu-ţi vine din lectura unor cărţi, studii sau din discuţii cu vreun renumit psiholog. Începi să te cunoşti mai bine confruntându-te cu drumul şi cu dificultăţile lui. Îţi cunoşti mai bine forţele trupului, puterea ce o ai, dar şi punctele slabe. Încep să te doară picioarele, să-ţi ardă tălpile, să simţi greutatea rucsacului, să-ţi concentrezi mai mult atenţia asupra pericolelor drumului. Oboseşti, te opreşti, bei puţină apă, mănânci fructe uscate, îţi mai masezi pulpele picioarelor şi apoi pleci mai departe. Parcă localitatea la care vrei să înnoptezi este mai departe decât credeai, îţi zici că

indicatoarele spun mai mulţi km decât sunt în realitate, şi totuşi mergi mai departe. Îţi exerciţi voinţa, răbdarea, ignorând durerea din picioare, priveşti în zare şi-ţi continui drumul. Cu siguranţă şi ceilalţi trăiesc aceeaşi experienţă a suferinţei, a răbdării, a curajului dar şi a bucuriei senine de a merge mai departe.

Şi aşa te cunoşti mai bine. Şi mâine vei face la fel. Vei întâlni multe persoane pe care le-ai văzut astăzi şi vei întâlni şi altele noi, toţi pelerini. Şi mai înveţi să te cunoşti pe tine în han-albergue, dormind în comun, pe paturi suprapuse, cu 20-30 sau chiar mai multe persoane, împărţind aceleaşi băi, toalete, duşuri, aşteptând la rând, ieşind din tabieturile tale de persoană ce nu aşteaptă la rând la propria baie şi are toate serviciile la îndemână cu o comoditate maximă.

In viaţa obişnuită, fără să ne dăm seama, am devenit centrul a tot ceea ce avem, şi vrem, conştient sau inconştient, să fim centrul atenţiei celor din jur. Aici, trăieşti la comun, nu eşti singur, nu eşti în centru, ci împarţi toate cu toţi, casa, toate serviciile, şi apoi drumul. Ai devenit egal între egali şi orice prioritate este complet anulată. Aşa înveţi mai bine lecţia solidarităţii. Aşa am început eu acum sa înţeleg spusele altora „ camino te ajută să te cunoşti mai bine pe tine însuţi”. Bună lecţie!

La ora 19 am participat la Sf. Liturghie în biserica Sf. Miguel. Stând mai în spate, într-o bancă, după rugăciunea Rozariului (nu am priceput graba asta la rugaciune, unii suprapunându-se peste alţii), deodată m-a speriat cântecul

preotului celebrant ce a apărut în viteză, însoţit de trei ministranţi, ce aproape alergau spre altar împreună cu el, prin mijlocul bisericii. Liturghia s-a desfăşurat în acelaşi ritm alert. Dacă acest preot tânăr şi pe care l-am asemănat cu Napoleon în prima parte a vieţii lui, la fel ar merge şi pe camino, probabil că în două săptămâni ar ajunge la Santiago de Compostela!

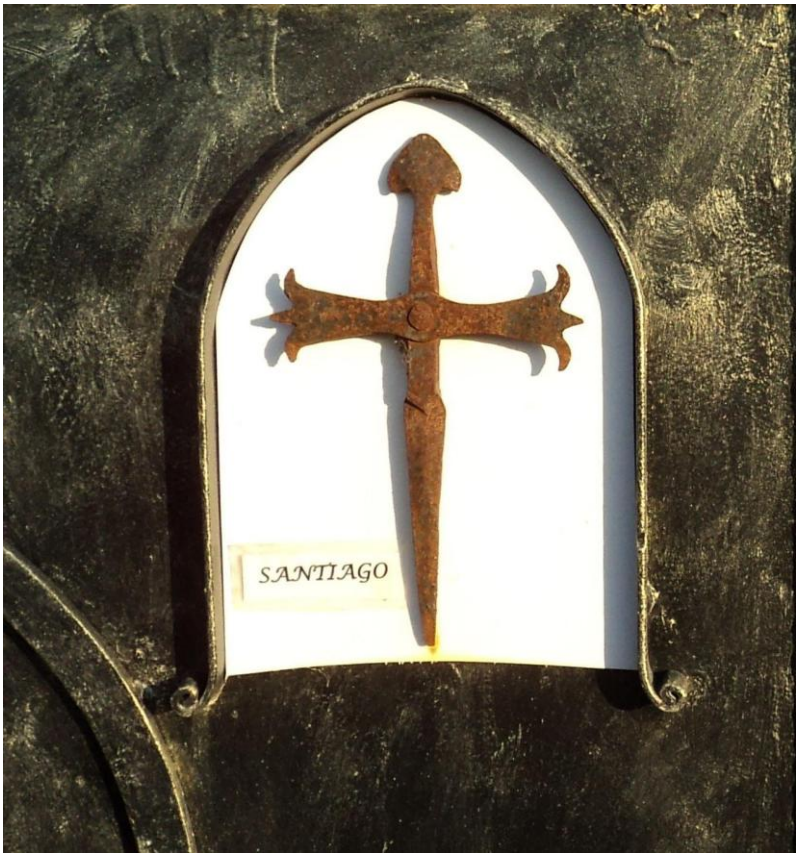

Crucea reprezentativă a pelerinajului la Santiago de Compostela

Estella, dimineață, 23 iulie

Astăzi la ora 5 eram deja în picioare. Realizez că toţi dorm respirând uşor, spre diferenţă de aseară când sforăiturile se auzeau de zor iar doamna din patul de alături ofta din greu prin somn şi se tot mişca probabil din cauza oboselii. În dormitor se simte un miros puternic de analgezice şi creme, cu care mai toţi îşi freacă picioarele. Eu m-am încăpăţânat să nu mă ung şi constat că se poate şi aşa. Picioarele se simt mult mai bine cu noile mele sandale de la Geox.

Acest albergue ANFAS aparţine unei asociaţii care are în grijă şi pe cei cu anumite dizabilităţi intelectuale. Este liniştit, curat, dotat cu tot ce trebuie, inclusiv un hol mare, cu multe scaune comode, mese, servici internet, sofa. Aş fi dorit să scriu pe sofa dar doarme un bărbat. Cine ştie de ce nu doarme în dormitor?! Probabil îl deranjează puternicul miros de analgezice şi creme.

M-a impresionat aseară piaţa centrală din Estella plină cu copii zburdalnici. Se organiza ceva pentru ei, inclusiv o plimbare pe măgăruşi, conduşi de un responsabil îmbrăcat şi el în costum de epocă ce mergea în frunte trăgând măgăruşii legaţi cu o sfoară şi sunând de zor dintr-un clopoţel asemănător cu cel legat la gâtul vacilor de la noi. Centrul oraşului este plin de însemne, blazoane, costume de epocă, corturi şi bazaruri şi multă lume ce se învârte privind ca şi mine spectacolul. Totul este potrivit şi pentru un eventual

scenariu de film de epocă. Stilul arhitectonic al caselor poartă din plin amprenta medievală. Bine că nu au venit comuniştii de la noi să le distrugă şi să construiască arhicunoscutele blocuri cenuşii şi insalubre compartimentate ca nişte cutii de chibrituri suprapuse. Au avut şi spaniolii valurile ideologice ale republicii şi comunismului dorind răsturnarea monarhiei. Au avut perioada dictaturii franchiste unită strâns cu Biserica, însă s-au laicizat mult acum. Insă în pofida tuturor aceste vitregii, au rămas acelaşi popor cu oameni amabili şi volubili, senini şi dispuşi oricând să-ţi ofere o informaţie.

Oraşul poartă în denumirile străzilor şi pieţelor timpurile când biserica catolică era atotstăpânitoare împreună cu monarhia. Pieţele şi străzile poartă multe nume de sfinţi. Dar astăzi bisericile sunt mai tot timpul închise şi mai auzi doar sunetul clopotelor în special la anumite ore ale serii. În rest, pe unde trec uşile bisericilor sunt încuiate iar în faţa lor nu-i nimeni. Sunt îmbătrânite, neîngrijite. Îmi fac semnul crucii, îl salut în gând pe Isus ce stă acolo încuiat parcă ar fi săvârşit nu ştiu ce delict pentru care a fost penalizat cu recluziunea şi merg mai departe admirând muşcatele de la ferestrele caselor sau intrând într-un magazin alimentar sau într-un bar pentru o cafea fără cofeină şi cu mult lapte. Într-un mic supermarket după ce am plătit la casă şi i-am mulţumit cu un zâmbet larg doamnei (senora) la ieşire, a trebuit să înghit remarca apostrofatoare a dumneaei care mi-a precizat că nu este o senora ci o seniorita. Deşi exteriorul nu m-a convins de aceasta mi-am cerut scuze şi am ieşit. Altă

dată o sa fiu mai atent. Am auzit că în Germania, în saluturile adresate publicului dintr-o sală de conferinţe sau alte întruniri, nu se mai foloseşte formula „stimate domnişoare, doamne şi stimaţi domni”, ci doar “stimate doamne, stimaţi domni”. Aici am urmat modelul german, dar văd că nu funcţionează.

A propos însă de domnişoare şi doamne, pe camino am remarcat prezenţa multor tinere sau femei adulte parcă mai reculese sau mai bine zis mai interiorizate decât în viaţa cotidiana. Cu siguranţă altfel de cum sunt mediatizate. Mi se par mai pregătite pentru un camino spiritual, comparativ cu bărbaţii, mai atletici, mai bronzaţi şi parcă mai mult înclinaţi spre sport, turism decât spre reculegere, interiorizare. Poate să fie şi o impresie subiectivă, dar eu aşa le-am perceput.

Ieri am întâlnit un bărbat care contrar tuturor făcea pelerinajul invers dinspre Santiago înapoi în Franţa. Volubil şi antrenat vorbea fără întrerupere. Mi-a cântat imnul pelerinajului Sf. Iacob pe care cu ruşine mărturisesc că nu-l ştiu şi mi-a lăsat un fel de carte de vizită. Se numeşte Gerard Treves şi a scris o carte din experienţa lui pe camino. Când mă întorc acasă o voi comanda. Tată a cinci copii şi 12 nepoţi mi-a zis că se întoarce acasă pentru că îl aşteaptă o familie numeroasă. Deşi este mai mare ca mine arată mai bine fizic, plin de energie, cu ochi frumoşi, strălucitori. A dispărut apoi cântând împreună cu cei doi însoţitori. Frumos om! Diferit de el este un alt francez ce a ajuns la acest albergue cu un picior uşor accidentat şi înfăşurat într-un bandaj. Îmi spune că se

numeşte Jacques şi că este membru scout. Arată ca un adevărat pelerin cu un baston mare de lemn lucrat de el cu o cruce în vârf având inscripţionaţi anii şi locul pelerinajelor ce le-a făcut deja, printre care şi unul la Roma în anul jubiliar 2000. Se sprijină într-un mod aproape solemn-sacru în bastonul său şi înaintează încet şchiopătând uşor. Privindu-l mă ruşinez de mine, uit de usturimile din tălpi şi merg în spiritul drumului, cu încredere în Dumnezeu, cu seninătate şi lumină în suflet.

Este ora 6 şi în bucătărie au început să apară pelerini. O pereche de adulţi împing cu greu în rucsacul burduşit. O doamnă mai suplă îmi urează „Buen camino!”, iese grabită dar se întoarce preocupată deoarece nu-şi găseşte borseta. Ai impresia că toţi îţi sunt prieteni, aproape familiari. Camino ne uneşte cu spiritul lui, cu seninătatea şi voioşia tipic spaniolă. Ah, acum a intrat în bucătărie şi pelerinul Jacques cu piciorul stâng bandajat şi şchiopătând. Îl asemăn cu Sf. Iacob ce a mers până la marginile pământului, predicând Evanghelia şi încurajat de Sf. Fecioară de pe stâlpul de la Zaragoza (la Virgen del Pilar). În bucătărie intră mai mulţi spanioli, dar şi o coreancă (după ochii oblici cred că este de acolo). Este cazul să închid caietul şi să mă pregătesc de plecare spre Los Arcos, la 21 de km de aici. Aceeaşi distanţă ca şi ieri. Mergând prin împrejurimile Iaşului aveam o medie de 5-6 km/h. Aici media a scăzut la 4 km sau chiar mai puţin. Rucsacul şi dificultatea drumului îşi spun cuvântul.

Borna cu scoica şi săgeata galbenă ce te însoţesc mereu pe camino

Torres del Rio, 23 iulie

Astăzi drumul spre Los Arcos şi apoi Torres del Rio a fost mai plan, aşa că am putut parcurge distanţa de aproape 30 km în acelaşi timp în care ieri am mers doar 21 de km. Pe cale am întâlnit satul Villamayor de Monjardin iar biserica era deschisă. Nu prea mare, cu un portal frumos, romanic, vechi de secole şi o uşă la fel de veche. În biserica cu pereţi simpli de piatră este semiîntuneric, doar la altar arde lampa veşnică animând puţin umbra ce te învăluie. Mai intră câţiva pelerini dar ies repede. Ies şi eu apoi purtându-mi rucsacul ce parcă este mai uşor decât ieri deşi în realitate este la fel de greu.

Drumul este presărat cu pelerini. Îl întâlnesc şi pe francezul cu piciorul accidentat purtându-şi bastonul cu semnul crucii deasupra şi iar îl asemăn cu sf. Iacob. Ajung apoi la Botega del vino unde orice pelerin poate bea vin gratis. Se opresc toţi printre care şi un mic grup de tineri italieni, gălăgioşi şi veseli ca oriunde în lume; sunt inconfundabili. Îmi continui drumul mulţumit de confortul dat de noile sandale cu o talpă suficient de groasă încât să nu mai simt pietrele sau denivelările. Traversând câmpurile de pe care grâul a fost treierat, alternate cu altele, cultivate mai ales cu viţă de vie ajung la amiază la Los Arcos, un sat cu multe case vechi, din piatră dar destul de îngrijite. În piaţa principală, pe o bancă, servesc prânzul frugal dar atât de gustos. Din păcate şi aici biserica este închisă iar un grup de

copiii se joacă cu mingea chiar în faţa uşii principale. Piaţa este plină de pelerini ce-şi întind cu satisfacţie picioarele la soare şi nu-i greu să observi plasturii ce le bandajează picioarele, degetele mai ales. Dar toţi sunt veseli, servind o bere sau prânzul la restaurantul de vis-a-vis de biserică.

Mă uit din nou pe hartă şi făcându-mi curaj pornesc la drum spre Torres del Rio. Soarele arde dar vântul ce suflă mereu mă înviorează. După aproape două ore de mers prin caniculă ajung la punctul terminus al acestei zile, un sătuc cam necăjit dar cu trei hanuri. Aleg unul mai mare, La Mariela, şi după plata de 10 euro, ce include şi micul dejun sunt condus în dormitorul de la etajul al doilea. După nu mult timp intră o persoană ce am mai întâlnit-o acum câteva zile, o tânără cam de 18 ani, plinuţă, singură şi mi se pare mie cam tristă. Deşi de oboseală se leagănă ca un pinguin a reuşit să parcurgă şi ea cei 30 de km de la ultimul albergue. Se aşează liniştită pe un pat, în colţ, şi începe să-şi oblojească picioarele. O admir pentru curajul şi statornicia ei. Mă întreb însă de ce este singură. Cu excepţia mea şi a altor câtorva bărbaţi, nu am mai întâlnit pe nimeni singur.

Pe un alt pat un bărbat sforăie tare şi neregulat, adânc încât nu se trezeşte nici când în dormitor îşi face apariţia un grup de tinere spanioloaice ce abia au coborât de pe bicicletă. Ca orice spaniol adevărat şi ele sunt pline de viaţă, vorbesc şi gesticulează neîncetat în timp ce se dezbracă de costumaţia specifică bicicliştilor îndreptându-se apoi spre duşuri. Jos, în faţa hanului alţi pelerini stau la taclale la o bere sau un suc.

Merg şi aici să văd biserica dar este închisă, iar un afiş pus pe uşă spune că pot apela pe d-na Carmen la un anumit număr de telefon. Nu înţeleg nimic şi mă las păgubaş de a-mi mai pune singur întrebări. Normal că nu o să o apelez. Să o întreb ce anume? Aş fi dorit ca biserica să fie deschisă; atât şi nimic mai mult.

Îmi iau caietul şi ies la marginea satului lângă strada principală unde găsesc o bancă, la soare. Este locul cel mai indicat unde pot scrie în voie. De pe banca de alături tocmai au plecat nişte localnici şi un bătrân în cărucior ajutat de o femeie din America Latină; cel puţin, aşa mi s-a părut privindu-i fizionomia. Privesc soarele ce dă să apună. Cât este de frumos, galben-aprins, cu raze blânde ce scaldă dealurile şi munţii din jur. Mă gândesc că a fost o zi frumoasă fără prea multe dureri şi usturimi în tălpile picioarelor. Reflectez apoi asupra pelerinilor de la hanurile din acest sat şi trebuie să-mi revizuiesc ideea ce o aveam despre acest pelerinaj. Deşi peste tot scrie albergue des peregrinos, nu-i văd să se roage, să caute bisericile; probabil mulţi s-au descurajat văzându-le încuiate, nu au rozarii în mâini, nu se roagă pe drum, nu cântă cântece religioase. Sigur că au şi gânduri religioase şi vor să ajungă la Santiago de Compostela la mormântul apostolului Iacob. Sigur că fac eforturi mari fizice şi mă întreb ce va fi cu ei peste o săptămână-două. Dar, din nou o spun, îmi revizuiesc ideea de pelerinaj ce o aveam şi care, sigur, rămâne valabilă dar nu aici, nu acum, nu pentru cei mai mulţi pelerini ce i-am văzut până acum.

Soarele aproape că s-a lăsat după deal şi începe să se simtă răcoarea serii. Nu credeam că o să-mi trebuiască polarul ce mi l-a indicat Iosif Dîm, dar acum înţeleg că a avut dreptate. Dacă ziua este foarte cald, dimineaţa şi seara este răcoare de-a binelea. Mă întorc spre râvnitul şi binemeritatul pat din dormitorul hanului. Sper ca vecinul sforăitor să-şi fi terminat porţia de sforăit.

Logroño, 24 iulie

Astă noapte, vecinul sforăitor a continuat cu aceeaşi intensitate. La fel şi cel de deasupra mea. Din fericire, am dopurile pentru urechi şi, personal, nu m-au deranjat deloc. Alta însă a fost situaţia cu grupul tinerelor bicicliste spanioloaice ce făceau haz de necaz şi l-au scuturat de mai multe ori cu pat cu tot dar, în zadar, a continuat în acelaşi ritm. Aşa este la comun. Mă întreb, cum este mai bine să dormi, singur sau în comun. Personal, de multe ori aş prefera să nu dorm singur.

Dimineaţa m-am trezit devreme şi la ora 6 aşteptam, ca şi alţii, micul dejun promis şi inclus în preţ de cei de la hanul Mariela. Dar, spre suprinderea noastră neplacută, au întârziat să apară. Aşa am aşteptat cu toţii o oră, fără nici un semn. Atunci câţiva dintre pelerini au început să-şi facă singuri dreptate luând din alimentele prezente în holul de la intrare. Mi-au oferit cartofi prăjiţi dar le-am răspuns că nu-mi plac. Nemaiavând ce să-mi dea de acolo mi-au oferit două

piersici ce se găseau într-o pungă pe un raft. Mi-am zis că sunt cam puţine pentru cei trei euro, preţul micului dejun, dar neavând altceva mai bun le-am luat şi am plecat cu un mic sentiment de remuşcare. Dar m-am liniştit singur spunându-mi că o mică lecţie nu le strică şi altădată să nu mai procedeze aşa.

Ziua se anunţă înnorată, ca şi cele anterioare în cursul dimineţii, cu o temperatură foarte bună pentru mers. Până la prima localitate, Viana, drumul are mai multe urcuşuri şi coborâşuri printre lanuri de grâu treierat sau printre plantaţii de viţă de vie. Multă vie mai cultivă spaniolii. Admir rândurile drepte, solul curat şi îngrijit; parca îţi vine să părăseşti camino şi să te plimbi printre rândurile de viţă ce anunţă o recoltă bogată. Dar îmi continui mersul pe drum, cu un pas hotărât, cadenţat aproape, mereu acelaşi şi puţin mai accelerat decât al multor pelerini. Mă admir singur cu o satisfacţie pe care trebuie totuşi să o temperez spunându-mi că mai este mult până la final.

La un moment dat, observ în faţa mea o siluetă ce mi se pare cunoscută. Oare nu o fi tocmai tânăra solitară, scundă de statură, puţin plinuţă, cu un mers lent şi legănat, şchiopătând uşor? O ajung din urmă. Ea este! Îmi permit să o salut cu arhicunoscutul „ola”. Îmi răspunde zâmbind scoţându-şi căştile mici din urechi. După fizionomie, ar putea fi din Germania şi chiar că am nimerit. Îmi zice că este din Hamburg, şi a pornit în pelerinaj de la Saint Jean Pied au Port iar aceasta este a şaptea zi. Şchioapătă de câteva zile dar este

hotărâtă ca pe 20 august să fie la Santiago. Nu este prea îngrijorată de durerea fizică. Este o mică entorsă sau tendinită. Nu am înţeles prea bine dar ce am înţeles este faptul că va continua. O admir! Îi spun că am fost deseori în Germania, că acolo în nord este venerat sfântul Ludgherius, iar în toată ţara este cinstit sfântul Bonifaciu. Se uită mirată la mine răspunzându-mi că nu ştie nimic din toate acestea. Nu am mai îndrăznit să o întreb dacă ştie ceva despre sfântul apostol Iacob, nici de ce s-a înscris pe acest drum pe care şchioapătă deja de câteva zile. Am admirat-o, fără să am un răspuns la motivaţia pelerinajului ei.

După vreo două ore de mers intens ajung la Viana. Aici atmosfera este încărcată, zgomotoasă, plină de muzică şi veselie. Trec prin centru, pe lângă un ţarc de unde vor pleca taurii la ora 14.30, pe o stradă principală, urmându-i speriaţi pe bărbaţii poate şi mai speriaţi. Am mai văzut la televizor astfel de spectacole şi mereu m-am întrebat de ce nu sunt interzise de lege. Ferestrele şi uşile de pe toată strada cu pricina sunt protejate de bare groase, metalice. Strada este plină de bărbaţi îmbrăcaţi în alb şi roşu. Şi spre marea mea surprindere văd că sunt şi multe femei şi copii, îmbrăcaţi în aceleaşi culori, iar de după un colţ de stradă apare un grup mare de copii, urmaţi de nişte personaje enorme, manechine medievale, şi de o formaţie de instrumentişti cu trompete, acordeoane şi tobe, cântând un marş ce-i animă pe toţi. Lumea ştie să se distreze, în stil spaniol. Parcă aş vrea şi eu să rămân, dar mai este mult până la ora 14.30, aşa că îmi fac

curaj şi plec mai departe spre Logroño, cel mai mare oraş din această parte, aflat deja în provincia La Rioja. Părăsesc, deci, frumoasa şi solemna Navarra, şi intru într-un alt „judeţ”. De departe, de pe dealuri, se profilează acest oraş medieval, dar mai ales modern, traversat de frumosul râu Ebro. Simt cum tălpile picioarelor încep să doară, o durere înţepătoare ce parcă te frige. Mă dor şi muşchii pulpelor picioarelor. Dar mă gândesc la tânăra nemţoaică ce şchioapătă de câteva zile şi parcă mai uit de durere; asta însă nu mă împiedică să iau o pastilă de paracetamol, după indicaţiile doctoriţei Tereza Dămoc.

Ajung la Logroño şi mă cazez la hanul parohiei Sf. Iacob El Real. Am avut parte de o primire călduroasă din partea doamnei Donatela, de origine italiană, de lângă Genova. Vorbeşte mereu cu o voce ce se aude în tot dormitorul, explicându-le noilor veniţi anumite reguli ale casei, programul religios cât şi cel de socializare, oferind informaţii în stânga şi în dreapta. Cât de bine este să-ţi laşi rucsacul şi să te întinzi pe pat! Îmi masez uşor picioarele fierbinţi, îndurerate, şi-mi zic: Emile, ce poţi tu să faci pentru persoanele suferinde? Este bine să faci orice pentru a le alina durerile, pentru a le vindeca rănile, dar, te rog, nu le ţine morală, indiferent de motivul pentru care au ajuns să sufere! Gândul spontan mă amuză, dar cred că este corect aşa. Continui să mă masez. Cât de necesară este o alinare şi cât de inutile sunt cuvintele atunci când este nevoie de fapte! Încet-încet durerea scade în intensitate şi iau contact cu spaţiul din

jur. Dormitorul pelerinilor comunică direct cu spaţiile parohiei, băi, sala de mese, holuri, bucătăria, şi toate uşile sunt deschise. Totul din parohie este la dispoziţia tuturor pelerinilor. Câtă încredere acordată unor străini! De fapt, doamna Donatela nici nu ne-a cerut vreun act de identitate. A fost de ajuns să ne vadă cu rucsacul pe spate şi ne-a primit invitându-ne să ne simţim bine şi explicându-ne toate cele necesare, inclusiv orarul de la biserică şi când se celebrează Sf. Liturghie, binecuvântarea pelerinilor, etc. Atât cina cât şi micul dejun sunt oferite tuturor gratuit.

Până la Sf. Liturghie de la ora 19.30 ies puţin în oraş admirând spaţiile verzi de lângă Ebro şi joaca copiilor. Găsesc şi un restaurant bun unde uit de spiritul de renunţare şi mă delectez cu un peşte cât farfuria de mare, dorada, şi o cafea. Bun a mai fost!

Printre pelerini soseşte şi un grup de italieni, între care este şi un preot, don Aurelio, ce-şi propune să ajungă la Santiago tot pe 20 august, ca şi tânăra nemţoaică. Sf. Liturghie a fost frumoasă, cântată, iar la sfârşit toţi pelerinii au fost invitaţi în faţa altarului pentru a primi binecuvântarea. Mărturisesc că m-am simţit mândru printre ei dar m-am uitat cu atenţie la grup şi am constatat că eram cel mai în vârstă. Mă simt bine în pielea mea şi chiar că îmi face o deosebită plăcere să fac parte din grupul acestor privilegiaţi.

Între timp s-a lăsat seara, ies în parcul de lângă biserică pe o bancă unde aştern aceste gânduri. În jur se joacă copiii, o femeie vorbeşte la telefonul mobil în stilul spaniol,

adică cu voce tare, iar pe lângă mine trece un cuplu de români. La restaurant am mai auzit glasurile altor români, între care şi al unui tată cu trei copii. L-am remarcat doar pe cel mai mic pentru frumuseţea şi zburdălnicia lui. Aşa se încheie încă o zi a pelerinajului în care am mai aprofundat puţin lecţia drumului: efort, suferinţă senină, depăşirea propriilor limite. Întreaga viaţă te învaţă acelaşi lucru. Mă întreb: oare în noaptea aceasta va mai fi vreun „sforăitor" atât de înverşunat ca şi cel din noaptea trecută? Voi vedea.

Najera, 25 iulie

Din fericire, nu am mai avut parte de vreun sforăitor, aşa că dimineaţă m-am trezit odihnit, cu poftă de mâncare şi de viaţă. Asemeni cinei şi micul dejun este gratuit în hanul parohiei. Încep o nouă zi de mers, spre Navarette, Ventosa şi apoi Najera. Pe drumul întins mai mult printre vii, urcând şi coborând dealuri, admir totul în jur, miriştele de grâu, pinii cu un aer atât de plăcut, mergând liniştit în pas cadenţat.

Pe drum ajung din urmă un tânăr pelerin deja cunoscut vizual. Intru în vorbă cu el şi aflu cu plăcere că este italian, din Bolzano. Subţirel, cu un rucsac cât el de mare, are un mers grăbit folosindu-se şi de cele două bastoane de lemn. Volubil ca orice italian îmi spune că a lucrat şase ani la Medjugorje şi cu un entuziasm debordant vorbeşte de apariţiile de acolo, ce continuă de 30 de ani. Cei trei copii de

odinioară cărora le apare Sf. Fecioară Maria sunt acum persoane mature. Cunoaşte bine multe texte din Sf. Scriptură şi este convins că opera începută de Sf. Fecioară la Fatima se va desăvârşi la Medjugorje. Mesajul ei de pace va triumfa şi lumea întreagă va crede în Cristos. Admir tot ce spune, mai intervin din când în când, exprimându-mi totuşi îngrijorarea faţă de dificultăţile ecumenismului, faţă de fundamentalismul islamic, dar el are mereu răspuns la toate şi repetă convingerea lui: prin Sf. Fecioară, Cristos va triumfa. Remarc în ceea ce spune o anumită orientare ideologică şi teologică, puţin triumfalistă şi ingenuă în acelaşi timp. Îmi vorbeşte şi despre conflictul din fosta Iugoslavie, despre acţiunile malefice ale masoneriei, etc. Multe mai ştie acest tânăr care a lucrat acolo atâţia ani într-o pizzerie italiană iar din câştigul obţinut a construit o operă de caritate. Subţirel, firav, dar atât de decis vrea să meargă pe jos nu numai până la Santiago, ci până la Fatima. Spune că nu este prea mult, deoarece a întâlnit un neozeelandez care vine pe jos de 80 de zile, din Salzburg, şi vrea să ajungă la Santiago.

Timpul trece repede în compania lui şi aşa ajungem la Navarette. În timp ce scriu toate acestea pe malul apei ce traversează Najera, pe lângă mine trec două romance, ambele cu câte un copilaş în landou şi îmi spun că viitorul tinerei generaţii de români nu este doar în România, ci şi în Spania.

Trecem şi de Navarette şi mă opresc să fotografiez un frumos portal romanic al unei biserici din secolul al XII-lea.

Portalul romanic al bisericii din sec. XII de lângă Navarette

Uf, durerile musculare cresc iar tălpile picioarelor mă dor şi mai tare. Am remediul: un paracetamol. Trec şi de Ventosa şi ajung la o încrucişare de drumuri unde este un bar. Cât de nimerit este pentru un bocadillos şi o apă proaspătă. Are şi internet gratuit prin care aflu de moartea părintelui Alexandru Suceu. Dumnezeu să-l odihnească în pace, căci mult a mai suferit! Pe drum mă întâlnesc cu alţi pelerini, cu care în şir indian intrăm în Najera. Localitatea nu-i prea mare, dar din cauza oboselii mi se pare enormă. Scoica însă şi săgeata galbenă ne conduc la hanurile pentru pelerini. Mă bucur ca şi evreii când au intrat în ţara promisă iar bucuria

creşte şi mai mult când văd la intrarea în han două cazane mari cu mâncare, gratis, oferită pelerinilor astăzi când este sărbătorit sfântul apostol Iacob. În plus, avem şi muzică şi vin la discreţie. „Religia” mea însă nu-mi permite decât apă şi mă mulţumesc cu ea dar compensez prin două porţii de mâncare; de altfel, nu prea mult la foamea ce o simt. Dormitorul este mare, modern, curat, cu aproape 100 de paturi suprapuse. Mă rog Domnului să nu mai am parte de un alt sforăitor.

Hanul pelerinilor-albergue (dormitorul) din Najera

Orele trec cu repeziciune şi la 19.30 merg la Sf. Liturghie la biserica franciscană aflată la câţiva paşi de hanul unde m-am cazat, la marginea localităţii.

Biserica franciscanilor din Najera

Această parte a micuţului oraş este flancată de o creastă deluroasă abruptă, puţin sinistră. Lângă han, pe malul râului Najerilla, cântă şi dansează o formaţie locală. Muzica şi costumele aparţin civilizaţiei şi culturii mexicane din perioada precolumbiană. Cât de impunători sunt bărbaţii ce poartă pe cap un fel de coifuri cu un penaj enorm, multicolor! Mă întreb ce păsări au pene atât de lungi şi de frumoase, căci sunt mai lungi decât cele ale păunului pe care-l cunosc.

Aşa a decurs şi cea de-a cincea zi a mea pe camino. Mă uit spre han să văd dacă mai este întins pe bancă don Aurelio, preotul italian din Siracuza, pe care l-am întâlnit ieri la Logroño. Este o persoană tare simpatică, senină şi de la

care am primit o iconiţă cu Sf. Fecioară, mediatoare a tuturor harurilor care se venerează în sanctuarul-parohie din Siracuza unde este el paroh. S-a lăsat seara la Najera iar spaniolii încep să se strângă acasă de prin barurile şi de pe străzile localităţii. Mă voi îndrepta şi eu spre dormitor unde responsabilii au împrăştiat cu generozitate un puternic fum de tămâie. Probabil suntem prea mulţi în acest spaţiu. Uitasem să spun că m-a impresionat predica din seara aceasta mai ales ideea că drumul pelerinilor spre Santiago trebuie să fie mai mult un drum interior, al întâlnirii personale cu Isus Cristos. Doamne, ajută-mă!

Grañon, 26 iulie

Aseară, tânărul italian din Bolzano şi-a pus rucsacul pe umeri, şi-a luat cele două bastoane de lemn şi în pofida insistenţelor multora de a rămâne la han a pornit la drum asupra nopţii. Îmi spunea că simte chemarea de a pleca. Ochii îi străluceau, poate şi de la vinul sau berea ce le servise la un bar din apropierea bisericii. Oricum, avea o privire în care era ceva straniu, o strălucire greu de înţeles. Şi a plecat în noapte.

Am adormit cam greu. Eram impresionat de mulţimea pelerinilor prezenţi în dormitor. Cred că din timpul serviciului militar nu am mai dormit cu atât de multe persoane în acelaşi dormitor. Le simţeam prezenţa în respiraţie, în căldura ce o emana trupurile lor. Un sentiment adânc de solidaritate cu ei pusese stăpânire pe mine. Mă

simţeam ca un soldat pelerin aparţinând unei armate imense formată din nenumărate persoane mânate de gânduri şi dorinţi diferite care umple drumurile şi hanurile de pe camino. Este un sentiment minunat, greu de descris. Respiraţia lor ce iese din trupul obosit, mortificat de greutăţile drumului îmi vorbeşte într-un limbaj misterios despre spiritul drumului. Este ca un fel de revelaţie pentru mine, întins pe pat, simţindu-mi durerile în tălpile picioarelor, să ascult respiraţia lor, să simt căldura lor, să le privesc printre paturi profilul trupului înfăşurat în sacul de dormit. O mulţime imensă ce vorbeşte toate limbile pământului, adunată pe acest drum, chemată de o voce interioară a unui spirit universal, de fraternitate, de coalizare a lumii pe acest camino. Cel mai renumit drum de pelerinaj din lume respiră acum pe paturile hanurilor, liniştit sau zbuciumat, o respiraţie universală dar în numele unui apostol creştin. Mă copleşeşte o mulţumire fără margini. Fac parte din camino, cu visele şi speranţele mele, cu durerile mele, cu dorinţa de a ajunge pe jos, întreg şi sănătos la Santiago de Compostela. Adorm liniştit învăluit în respiraţia acestei mici armate de pelerini.

M-am trezit devreme, înainte de ora 5, iar pe lângă mine toţi se mişcă. O mamă este înconjurată de cele două fiice şi de cei doi băieţi. Una dintre fetiţe mi se pare a fi în clasa întâi şi mă întreb ce caută pe camino unde sunt tineri şi adulţi. Astăzi am întâlnit-o pe drum zburdând pe lângă părinţi şi nu m-am mai întrebat ce caută aici. De la Najera, urc uşor spre Azofra, unde mă reped la un bar pentru micul dejun. Am

o foame de lup, şi ceilalţi pelerini la fel. După ce ies din localitatea mică, dar curată şi ordonată, drumul continuă printre câmpii, ca de obicei. Aceleaşi câmpuri cu grâu sau viţă de vie. La o răscruce, cu greu am găsit săgeata galbenă, dar am găsit-o totuşi. În spatele meu văd că apare de pe o cărare o tânără blondă şi frumuşică dar cam speriată. A început să exclame în engleză: Nice to meet you! Sărmana se rătăcise şi de câteva ore tot colinda împrejurimile Azofrei. Se ţine acum de grupul de pelerini, iar după următoarea localitate, Ciruena, un sat în întregime modern, o reîntâlnesc şi începem să discutăm. Are un genunchi bandajat dar are chef de vorbă. Este de origine germană, din nord, dar locuieşte în Olanda. Tatăl său a parcurs de două ori camino, pe bicicletă, iar ea şi-a propus ca pe 19 august să fie la Santiago. Este de religie catolică şi jumătate de an a făcut voluntariat în Ghana. Acum este la universitate şi studiază marketing. Declară clar şi răspicat că ea spune „da" lui Cristos şi „nu" bisericii. Nu merge la biserică. Nu este de acord cu ea pentru că neagă preoţia femeilor, pentru că îi educă pe tinerii seminarişti spre celibat, negându-le un drept fundamental al tuturor oamenilor, acela de a se uni în căsătorie, pentru că este contra mijloacelor contracceptive, pentru că este o biserică învechită şi care îşi apără în primul rând propriile interese şi mai puţin cele ale oamenilor şi a falsificat învăţătura adevărată a lui Dumnezeu, unindu-se cu cei puternici ai lumii. O biserică care a construit un Dumnezeu catolic şi care pretinde că deţine monopolul

adevărului. I se pare mai bună biserica din Ghana decât cea din Germania. Discuţia continuă până intrăm în localitatea Santo Domingo de la Calzada unde îmi spune că se opreşte deoarece o doare prea tare genunchiul. Ne despărţim şi îmi spune că îi pare rău de asta şi că, oricum, a rămas plăcut surprinsă de faptul că eu sunt preot catolic.

Ca şi în alte zile, caut un loc cu o bancă unde să iau masa de prânz, după ce mi-am cumpărat câte ceva de la un magazin alimentar. Cât de bun poate fi un sandviş cu brânză şi şuncă şi o bere fără alcool! Nu sunt singurul. Lângă mine se aşează trei pelerini, unul probabil corean, şi toţi servesc prânzul în aceaşi manieră. Sunt foarte mulţumit pentru că în mijlocul pieţii este o operă artistică, din fier, cu lucrurile necesare pelerinului: o bicicletă, rucsacul, plosca pentru apă, bastonul, bocancii, scoica şi pălăria. Mulţi se opresc şi fac fotografii iar în planul doi sigur intru şi eu. Cine ştie câţi mă vor vedea şi pe mine în fotografiile lor mâncându-mi cu o poftă necamuflată sandviş-ul abundent! De fapt m-aş fi mutat dar altă bancă prin apropiere nu am văzut.

Îmi aplic apoi un strat de Ben gay pe tălpi, să le mai anesteziez, mă încalţ din nou şi plec mai departe spre Grañon. Ajung după amiază. La intrarea în sat este, ca peste tot, obişnuita fântână. Cât de bună este apa! Simbol al vieţii. Fără ea murim. În mijlocul satului este biserica, veche din secolul al XIV-lea, iar în camerele de lângă ea parohia a organizat un albergue unde suntem primiţi cu drag. Atât cina cât şi micul dejun ne sunt oferite gratis. Găsesc un loc pe o saltea, pe jos,

într-o sacristie nefolosită, lângă un altar. Mă gândesc că şi tânărul din Biblie Samuel, dormea tot lângă altarul Domnului. Mă simt onorat şi nevrednic în acelaşi timp. Cu trecerea timpului apar şi alţi pelerini obosiţi şi cu dureri mai ales la picioare. După ce îşi lasă rucsacurile, după ce reuşesc să facă un duş, îi vezi pe toţi cum se aşează pe saltele şi încep să-şi oblojească picioarele pline de băşici şi bătături. Alţii au bandaje pe glezne sau până la genunchi. Privesc feţele lor şi nu văd pe nimeni trist. Toţi sunt senini şi se tratează cu o anumită reverenţă chiar, fapt ce mă impresionează foarte mult.

La ora 19 merg la Sf. Liturghie. Alături de localnici, oameni simpli, sunt aproximativ 20 de pelerini. Aproape toţi se împărtăşesc iar la sfârşitul Liturghiei preotul ne invită în faţă pentru a primi binecuvântarea. La altar în stânga şi în dreapta preotului celebrant stau două fetiţe şi doi băieţi, toţi simpatici. Unul dintre ei, cel mai mic, ne numără pe toţi cu gesturi ce ies imediat în evidenţă. Probabil că s-a cam grabit cu numărarea căci începe de la capăt. Mă amuză cum îşi roteşte ochii spre toţi cei de faţă, cum îşi mişcă buzele, indicând cu degetul pe fiecare dintre noi. Îmi închipui că numărarea pelerinilor reprezintă bucuria lui ori de câte ori participă la Sf. Liturghie. Cine ştie, poate şi Isus din tabernacol ne numără şi nu-i uită la numărat nici pe cei ce nu sunt în biserică ci pe străzile satului sau la vreun bar servind o cafea sau un pahar cu vin sau suc.

S-a făcut seară. La marginea satului, de unde se deschide o privelişte minunată spre locurile unde mă vor purta picioarele mâine, găsesc o masă mare din piatră înconjurată de bănci din lemn iar lângă ele este obişnuita fântână, bucuria şi salvarea pelerinilor în drumul lor lung şi dificil spre Santiago. Nu departe sunt casele din marginea satului. Lângă peretele uneia, pe o bancă, un grup de localnici în vârstă discută aprins. Probabil sunt ultimele discuţii publice pentru ziua de astăzi după care se retrag în casele lor, alături de soţii pentru a se încredinţa somnului nopţii. Mai arunc o privire peste câmpurile din jur ca nişte covoare enorme auriu-maronii aşezate de o putere nevăzută pe dealurile lungi ca nişte spinări enorme ale unor animale preistorice. În zare, la orizont, pe culmea dealurilor se întinde o pădure, una din nenumăratele păduri ce se intercalează cu tot atât de numeroasele câmpuri, în peisajul ondulat al regiunii La Rioja, aşa cum a fost şi în Navarra. Apare şi un mic grup de femei mai gălăgioase decât bărbaţii de pe bancă. Este clar: sunt în Spania şi aici oamenii comunică cu o voce senină mereu amabilă şi binevoitoare. Şi au şi un anume sentiment de noblețe în exprimare. Nimeni nu poate pronunţa ca ei senor şi senora.

Uitasem ceva important: o bună parte a drumului de astăzi (aproape 30 km) l-am parcurs în compania simpaticului preot din Siracuza, don Aurelio, secretar al episcopului şi iubitor de călătorii. De două ori a fost pe camino, de la León până la Santiago, iar de mai multe ori a fost în drumeţii de

câte opt zile dificile dar pline de spiritualitate împreună cu alte persoane din Italia şi Franţa. L-am lăsat undeva pe drum dar sper să-l reîntâlnesc.

Dormitorul improvizat în sacristia bisericii Sf. Ioan Botezătorul din Grañon

Villafranca Montes de Oca, 27 iulie

Aseară, la ora 21.30 responsabilii de la hanul parohial din Grañon ne-au invitat pentru rugăciune în corul bisericii Sf. Ioan Botezătorul. A fost, până acum, cel mai plăcut moment religios, ca pelerin. Pliantele în diferite limbi erau pregătite iar noi cei prezenţi, vreo 20, aşezaţi în strane şi cu o

lumânare aprinsă între noi ne rugăm în comun pentru ca apoi fiecare să-şi exprime o dorinţă proprie. A urmat apoi şi ceva mai personal: în picioare, ţinându-ne de mână, fiecare îi ura ce credea el celui din dreapta lui. Eu i-am dorit persoanei din dreapta mea să ajungă sănătoasă şi fără probleme la Finistere. Apoi toţi ne-am îmbrăţişat şi am plecat la culcare, mulţumiţi şi fericiţi.

Am adormit foarte târziu, pe la ora 2 din noapte. Eram prea obosit fizic şi parcă simţeam toată povara de până acum a pelerinajului, importanţa lui, confruntarea mea interioară cu un drum interior care cere reînnoire, renunţare, un nou elan spiritual şi uman, un stil de viaţă mai simplu şi mai autentic creştin, o detaşare interioară de multe gânduri şi atitudini ce s-au format în mine ori s-au sedimentat în relaţiile cu semenii. Totul apasă ca un nor mare, greu pe gândurile şi în fiinţa mea, în sacristia bisericii, în noapte, aproape de altarul deasupra căruia trona solemn o icoană mare, în basorelief, reprezentând încoronarea cu spini a lui Isus. Întins pe salteaua subţire de pe podea, în sacul meu de dormit, eram pătruns de povara şi exigenţele pelerinajului. Privind incoana, îmi simţeam acut proprii spini interiori, şi nu erau puţini. Dureau şi produceau răni şi sângerări ale spiritului, ale conştiinţei; era propria încoronare cu spini. Sensibilitatea mea exagerată pe fond neuro-vegetativ amplifica totul. Trebuia să fie de faţă Francisco Goya (pictura icoanei intra în stilul lui),

să-i explic toată durerea mea interioară şi el să transpună întreaga frământare într-un tablou. Dar nu era şi nu aveam cu cine dialoga. Simţeam singurătatea interioară, apăsătoare şi dureroasă. Erau ceilalţi pelerini întinşi şi ei pe jos pe saltelele subţiri dormind însă liniştiţi şi complet străini de problemele mele personale. Doar un bărbat, nu departe de mine, se mişca din când în când în sacul lui de dormit. Am ieşit tiptil din sacristie, respirând aerul curat de afară, din noaptea liniştită şi luminată discret de câteva lampadare din vecinătatea bisericii. Priveliştea exterioară, feeria nopţii a luat locul frământărilor interioare, estompând durerile şi neliniştile. Am găsit în liniştea şi farmecul nopţii, în invocarea spiritului păcii lui Dumnezeu un leac contra avalanşei coroanelor de spini ce le simţeam figurativ pe cap şi în inimă. Am reintrat apoi urcând pe scările vechi din piatră, răcorindu-mă cu apă de la o chiuvetă. Încet-încet povara pelerinajului a scăzut în intensitate. M-am aşezat din nou pe saltea şi după un timp am adormit. M-am trezit aproape de ora 8 şi în sacristie mai erau doar trei întârziaţi. Toţi ceilalţi erau deja plecaţi de câteva ore.

Mi-am strâns totul în grabă şi după ce m-am spălat în fugă am servit micul dejun oferit de parohie. Am rămas din nou impresionat de ospitalitatea lor mărinimoasă iar când am pus bancnota de 10 euro în cutia de pe masă am rămas plăcut surprins de ceea ce scria pe capacul ei: „Depune aici ceea ce

crezi de cuviinţă şi ia ceea ce ai nevoie". O astfel de formulare caritabilă nu o voi uita repede. Le-am mulţumit din nou şi am ieşit în curtea bisericii. Surpriză neplăcută: plouă. Nu contează, îmi zic, drumul continuă, indiferent de vreme şi problema se rezolvă cu ajutorul pelerinei pentru ploaie. Dar nu după mult timp ploaia se opreşte şi-mi pun pelerina la locul ei în rucsac.

Altitudinea la care se merge pe camino este mai mereu cam de 700 metri. Temperatura este mai mult decât potrivită pentru drum, cerul este uşor înnorat, şi aşa a fost în toate zilele de când am început pelerinajul. Se pare că cerul îmi oferă o vreme ideală. Acasă înainte de plecare îmi închipuiam că aici va fi mereu caniculă, vor fi temperaturi toride dar realitatea este cu totul alta. Dimineaţa şi seara ai mereu nevoie de ceva mai grosuţ pentru îmbrăcat. Înaintez prin aceleaşi lanuri de grâu fără pic de buruiană iar camino pare un fel de bandă albă, pietroasă ce şerpuieşte prin câmpii, urcă dealuri nu prea înalte, coboară şi iar urcă, mereu marcat de săgeata galbenă şi de scoică. Cât de uşor este să scrii despre mersul tău peste dealuri si prin câmpii, trecând prin diferite sate frumoase, şi cât de greu este să înaintezi, fizic, purtându-ţi mereu bagajul, luptându-te cu oboseala care înaintează în trup cu fiecare clipă ce trece, învăluit în căldura soarelui, simţindu-ţi rucsacul cum parcă devine mai greu cu trecerea orelor, privind spre următoarea localitate care ţi se pare mai îndepărtată decât scrie în ghid. Buzele ţi se usucă de

sete, iar transpiraţia ţi se usucă pe piele, pe faţă şi o simţi cum te pişcă. Si totuşi, mergi înainte şi nu de puţine ori bucuria interioară te inundă, făcându-te nici să nu simţi greutăţile şi durerile fizice. Toate acestea intră într-un fel de metamorfoză, o alchimie fizică şi spirituală a pelerinajului, transformându-te şi făcându-te să simţi constant mai ales trei lucruri: pace, lumină şi iubire. Este ca un fel de miracol ce ţi se întâmplă şi de care nu te simţi vrednic, dar pe care îl doreşti mereu mai mult.

La Redecilla del Camino părăsesc La Rioja şi intru în regiunea Burgos. Biserica de aici este deschisă, o surpriză frumoasă şi plăcută. Altarul este împodobit cu un decor imens, somptuos, până în tavan, totul tipic spaniol, baroc. La fel şi altarele laterale. Îl rog pe Dumnezeu să-mi binecuvânteze paşii, să mă inspire pentru drumul interior care este cel mai important. Ies şi îmi continui drumul alături de alţi pelerini. Îmi revin în minte gândurile din noaptea trecută şi-mi zic că acest pelerinaj nu este, nu trebuie să fie doar o simplă „performanţă", ci trebuie neapărat să mă schimbe interior în mai bine.

Cum mergeam aşa, cuprins de gândurile mele observ în faţă un pelerin scund de statură, cu îmbrăcăminte veche chinezească sau japoneză, căci nu-mi dau seama bine de deosebiri şi cu o pălărie conică. Îl salut când ajung în dreptul lui cu obişnuitul „ola„ şi-mi răspunde la fel cu un zâmbet ce-mi aduce aminte de Budha. De fapt, este budist, nu creştin. Pare în vârstă, peste 65 de ani, şi parcurge zilnic 15 km. Şi el

vrea să ajungă la Santiago. Este tot un zâmbet calm şi liniştit, în hainele lui tradiţionale, cu bastonul ce şi l-a construit singur pe care şi-a scris numele iar în capul lui a sculptat un urs. Nu mă pot stăpâni să nu-i cer permisiunea de a face o fotografie împreună. M-a impresionat acest om scos din vremuri vechi budiste şi transplantat temporar pe drumul de pelerinaj al Sf. Iacob apostolul. Drumul acesta este cu adevărat universal. Aş fi dorit să merg mai mult alături de el, dar nu găsim o limbă comună, aşa că ne despărţim apoi, eu urmându-mi ritmul alert, iar el păşind cu paşi mărunţi, în hainele lui tradiţionale şi cu inconfundabila pălărie pe cap.

Pe camino împreună cu pelerinul budist

Înainte de Belorado am parte de o altă surpriză, şocantă. Privind cu atenţie înainte, pe drum, observ trei pelerini dintre care unul are partea de jos a picioarelor sclipitoare. În lumina dimineţii, parcă ar avea lipite pe pulpele picioarelor nişte benzi reflectorizante. Mă apropii, dar mă opresc brusc, şocat. Bărbatul aceasta nu are picioare, ci proteze iar jos, adidaşi. Înalt, puternic, cu un rucsac mare pe umeri, mergea hotarât, ferm pe protezele lui. Rămân în spatele lui, mut de uimire, şi-mi continui mersul, păşind în ritmul în care mergea el, de altfel, un mers ce nu-ţi lăsa deloc impresia că nu ar avea propriile picioare. Aşa ceva este mai greu de văzut şi poate şi mai greu de înţeles. Nu ştiu ce să cred. După un timp mă apropii de cei trei pelerini, îl salut respectuos şi cu emoţie în glas pe bărbatul cu proteze iar el îmi răspunde calm, liniştit, continuându-şi drumul. Îmi vine să mă apropii mai mult de el, să-i declar admiraţia şi respectul meu, dar mă abţin pentru a nu risca să devin teatral. I-aş strânge mâna cu mult respect dar din nou mă abţin. Mi se pare că orice gest ar fi deplasat. Mă îndepărtez dominat de imaginea acestei persoane ce devine o lecţie vie, ambulantă de depăşire a unor limite care pentru mulţi ar fi catastrofale. Camino este plin de surprize, de lecţii fundamentale de viaţă, de atitudine în faţa lui Dumnezeu şi a semenilor sau faţă de tine însuţi.

Pelerinul cu proteze în apropiere de Belorado

Ajung la Belorado iar la intrarea în localitate este un albergue cu piscină. Pe camino poţi să faci nu doar penitenţă, ci şi baie, plajă, într-un confort de hotel cu patru sau chiar cinci stele. Depinde ce doreşti. Drumul continuă prin

Tosantos, Villambista, Espinosa del Camino iar pe la ora 3 după amiază ajung epuizat şi cu dureri crâncene în tălpile picioarelor la Villafranca Montes de Oca unde mă cazez la hanul comunal deşi mai apoi am aflat că există un alt han, privat, unde cu opt euro ai parte de condiţii mai bune de cazare decât aici. Ramân totuşi aici sperând într-o noapte liniştită şi un somn reconfortant. Întâlnesc persoane deja cunoscute şi simt un plăcut sentiment de familie. Curtea din spatele hanului are multe sfori pentru întins lenjeria pe care fiecare pelerin şi-o spală singur. O problemă ar fi agrafele de prins căci nu toţi îşi aduc şi aşa ceva şi dacă hanul nu oferă atunci se ajunge la soluţii de compromis, adică iei de la vecin una, prinzându-i două piese de lenjerie cu una singură iar cu cea luată îţi rezolvi problema ta. Nu-i prea etic dar cred că poţi fi înţeles şi iertat. Mărturisesc cu ruşine că eu aşa am procedat astăzi dar vreau să nu se mai repete. Pe holuri italienii sau spaniolii se remarcă imediat. Au mereu ceva de vorbit cu voce tare şi gesticulând din plin. Nemţii, olandezii, slavii, nu mai zic de asiatici, sunt mai liniştiţi dar mereu educaţi şi atenţi. În dormitor miroase din plin a analgezice, ca de obicei. Discret, pelerinii se schimbă pentru culcare, aranjându-şi cum pot lucrurile şi pregătindu-se pentru somn. Uf, deşi uşa este închisă, glasul unui spaniol se aude de pe hol. Sper ca la ora 22 să se liniştească.

Cardenuela Riopico, 28 iulie

Ca de obicei, la ora şase se aprinde lumina în dormitor. Înţeleg că pe tot camino stingerea este la ora 22 iar deşteptarea la ora 6. Cine vrea se poate trezi mai devreme şi poate pleca dar fără să deranjeze. Deşi hanul municipal este la strada principală, cu un trafic deosebit, mai ales al camioanelor şi tirurilor, dopurile de ceară şi vată, puse seara în urechi, mă salvează şi pot să dorm.

Pelerinii încep să se mişte, unii semiadormiţi, alţii mişcându-se încet, şchiopătând uşor, cu degetele sau gleznele pansate. Mănânc pe hol, bine şi consistent, îmi iau apoi rucsacul şi bastonul şi pornesc sprinten ca şi cum acum aş fi început camino. Ies repede din Villafranca şi pe o cărăruie încep urcuşul în pădure vreme de mai bine de două ore. Este frumos, un drum de pădure bun cu piatră flancat mai mult de pini. De la altitudinea de aproape 800 metri cât era la Villafranca aici cred că sunt la 1000 de metri. Urmează apoi o coborâre lină, lungă spre San Juan de Ortega, un sătuc unde există o mănăstire în care este înmormântat acest mare sfânt al Spaniei. Spre bucuria mea şi a altor doi italieni întâlniţi pe cale biserica este deschisă. O clădire impunătoare, din piatră, cu arcade mari ce te îmbie la rugăciune şi veneraţie în faţa mormântului sfântului.

Mormântul Sf. Juan de Ortega

La barul din apropiere mai mulţi pelerini cunoscuţi deja servesc câte o cafea, mai fac o pauză, pentru a pleca apoi mai departe. Panorama se deschide spre obişnuitele câmpuri pline cu grâu. Repornesc şi eu însoţit de familia de italieni, Mino si Rosanna. Aflu că el este profesor de literatură italiană şi istorie, iar soţia este profesoară de religie undeva lângă Bari. Discuţia se încinge dată fiind afinitatea de interese, dar şi datorită vivacităţii profesoarei care îmi spune că pe camino îşi exercită o virtute pe care nu prea o are, aceea de a tăcea. Este simpatică, veselă deşi are un picior bandajat. Îmi vorbeşte cu multă satisfacţie despre activitatea ei în liceu cu elevii, despre colaborarea cu preoţii şi repetă de mai multe

ori că în şcoală trebuie să fie neapărat şi un preot. Adesea, elevii vor să vorbească cu el, nu cu profesorul de religie, având problemele lor sufleteşti, de conştiinţă. Şi cu atât mai mult trebuie să existe, cu cât foarte mulţi tineri nu merg la biserică şi doar la şcoală ar putea să-l întâlnească pe preot. Îi dau perfectă dreptate, deşi la noi în Moldova, de multe ori profesoarele de religie ştiu foarte bine să dialogheze cu elevii pe teme religioase, spirituale, fiindu-le adesea de un real folos în multe probleme interioare, de conştiinţă pe care aceştia le au. Şi cum să nu fie competente în astfel de situaţii, din moment ce ele sunt mame şi cine poate înţelege mai bine sufletul unui copil decât o mamă?! Îmi spune apoi că la Bari există o delincvenţă juvenilă accentuată dar este cu totul diferită de mafie care este mai puternică în sud şi în Sicilia. A mai scăzut însă în intensitate şi sigur va fi şi mai slabă în viitor. Îi povestesc şi eu câte ceva din experienţa mea pe insula Lampedusa din vara anului 1999 şi aşa timpul trece mai repede.

Ajung la Agés, un sat pitoresc, prin care trec repede îndreptându-mă spre Atapuerca, în câmpie. Aici există un sit arheologic cu vestigii umane din vremuri străvechi, din ultimul milion de an, iar situl este patrimoniu Unesco. Mă opresc la un bar pentru o bere fără alcool iar lângă mine se aşează un pelerin german, un bărbat înalt şi puternic, cu un zâmbet amabil şi generos. Îşi lasă şi el jos rucsacul şi serveşte ceva. Îmi spune că vrea să ajungă până la Burgos ceea ce mi

se pare prea mult; încă 23 de km, după ce a parcurs deja 16. Privindu-l cum arată, cum este echipat, cred că va reuşi.

Situl arheologic de la Atapuerca

Repornesc la drum şi pentru un timp destul de lung tot urc, pe lângă un centru militar, protejat de trei rânduri de sârmă ghimpată. Ca şi în alte zile, picioarele încep să mă doară mai tare, rucsacul mi se pare mai greu, dar nu există decât o singură direcţie: înainte. În jurul ore 14:30 ajung într-un sătuc, Cardenuela Riopico, unde s-a deschis un han cu 24

de locuri, cu dormitoare mai mici dar mai comode, fiecare cu baie şi toaletă proprie. Ce bine este să găseşti un loc, să-ţi laşi repede rucsacul, să te repezi sub duş şi apoi să te întinzi pe un pat moale! Pe camino înveţi să apreciezi din plin ceea ce în viaţa obişnuită ţi se pare a fi ceva cu totul obişnuit şi fără mare valoare. Lângă han este biserica, închisă, cu buruieni şi bălării crescute chiar şi pe contraforţii ce-i susţin zidurile ce vorbesc de trecut dar şi de un prezent al indiferenţei religioase.

În curtea hanului, pelerinii se mişcă agale punându-şi la uscat lenjeria spălată sau stând întinşi la soare şi îngrijindu-şi picioarele. Văd şi un japonez, cu un fizic impunător şi un păr bogat pe cap răsfirat în toate părţile; parcă este pornit la luptă dar faţa îi surâde prietenoasă. Îmi spune glumind că mulţi spanioli l-au numit taurul. Se apropie seara şi vântul aduce un aer mai răcoros dar soarele încă străluceşte destul de puternic. Interesantă clima în partea aceasta a Spaniei. Chiar şi în miezul zilei deşi soarele străluceşte din plin ai nevoie de cămaşă nu numai pentru a te proteja de razele soarelui dar şi de vântul ce suflă destul de tare. Clima este mult diferită de canicula de la noi când nu adie o boare de vânt.

Am mâncat multe alune şi fructe uscate dar tot îmi este foame. Aştept cu nerăbdare cina de la 19:30, eu, care de cele mai multe ori mănânc de două ori pe zi. În seara aceasta vreau să servesc împreună cu pelerinii o supă de legume.

Astăzi este o zi mai uşoară, mai relaxantă, dar tălpile picioarelor tot mă dor şi mă ustură. Îmi analizez din nou bocancii şi sandalele încercând să găsesc un alt motiv al acestor dureri. Încălţămintea nu are nici o vină. Singurele cauze le reprezintă drumul lung, lipsa de experienţă şi cred că şi greutatea mea corporală. Dar, eu sunt înscris pe un drum al pelerinajului, adică şi al pocainţei şi multe păcate am de ars pe acest drum. Aşa i-am spus zilele trecute tinerei nemţoaice ce contesta biserica. M-a privit amuzată dar nici nu a negat cele spuse.

Simpatica familie italiană stă la o masă nu departe de mine iar profesoara de religie are şi ea în faţă un caiet în care probabil îşi notează impresiile din pelerinaj. Ei sunt deja în a unsprezecea zi fiindcă au pornit de la Saint Jean Pied au Port. Le-am cerut adresa de poştă electronică pentru a schimba impresii şi mi-au oferit-o cu plăcere aşa cum şi eu le-am oferit-o pe a mea. Cine ştie ce legături frumoase se vor crea pe camino, un drum ce adună persoane de pe tot globul! Am întâlnit zilele trecute şi doi tineri francezi care mi-au declarat că aici fac turism. Eu însă nu ştiu din ce motiv înclin să cred că acest drum are o vocaţie specială, o chemare din partea unui spirit nevăzut, o voce tainică, profundă şi puternică care vorbeşte tuturor acelora care au curajul să păşească pe el. Nu cred că poate fi un drum simplu de turism montan sau de simplă călătorie la câmpie. Drumul acesta modelează conştiinţe, scutură voinţe slăbite şi le întăreşte, te provoacă la

autoanaliză, te învaţă lucruri elementare pe care nu mai ştii să le apreciezi la justa valoare, te face să redevii om, să înaintezi nu numai pînă la Santiago sau la Finistere ci mai ales pînă în adâncimile sufletului şi conştiinţei proprii acolo unde dialoghezi direct cu Dumnezeu. Poate că toate acestea reprezintă mai mult o proiecţie a unui vis, a unui ideal al meu, dar aş vrea să nu mă înşel în pofida faptului că mulţi dintre cei întâlniţi nu sunt creştini sau nu sunt practicanţi ai religiei creştine.

În seara aceasta, contra sumei de 8 euro am fost serviţi cu o cină foarte bună de către gazdele hanului. Eram 11 pelerini la masă, în faţa mea fiind familia de italieni. Aflu că el este un terţiar capucin. Bănuiam eu că este o persoană cu un anume statut în interiorul bisericii. Soţia are un transplant de ficat şi pentru a nu risca ca organismul să refuze ficatul implantat ia imunosupresoare ceea ce o face să aibă o imunitate foarte scăzută. Îmi spune că totuşi nu-i este frică de acest camino şi de riscurile pe care le presupune dormitul mereu în alt loc sau folosirea băilor şi toaletelor în comun cu atâtea persoane. În tăcere admir curajul şi credinţa ei. Mult mai mare însă mi-a fost surpriza să aflu că tânăra şi blonda olandeză întâlnită acum câteva zile şi care cu atâta evlavie s-a apropiat de Sf. Impărtăşanie este plecată de acasă din luna aprilie. De atunci este pelerină, pe jos, în drum spre Santiago şi apoi Finistere. După aspectul fizic ai zice că acum tocmai a ieşit de la o sală de fitness sau s-a întors de la o plimbare foarte agreabilă. Nu are nici o leziune la picioare şi nici o

umflătură. Rămân uimit, neînţelegând cum poate să se menţină atât de proaspătă după un drum atât de lung. Face acest pelerinaj singură fără nici o frică, în spirit de credinţă dar şi din motive culturale. Vorbeşte cu atâta naturaleţe şi simplitate despre toate aceste lucruri fără să încerce a se lăuda, ba chiar cu o oarecare reţinere. Acasă, în Olanda, este secretară la un avocat şi nu şi-a luat concediu timp de patru ani, pentru a avea timp suficient pentru acest lung drum de peste 2000 de km. Într-adevăr, camino îţi rezervă surprize la care nu te aştepţi chiar deloc.

Burgos, 29 iulie

În dimineaţa aceasta m-am trezit mai târziu în cântec de păsărele şi razele blânde ale soarelui. Mai am doar 12 km până la Burgos, aşa că mă pornesc liniştit la drum întâlnind şi alţi pelerini, astăzi mai tardivi asemeni mie. Înainte de oraş mă întâlnesc cu un pelerin ce vine din sens invers, un bărbat la vreo 40 de ani, cu alură atletică şi cu un zâmbet pe măsură. Îl întreb încotro merge şi îmi răspunde că se întoarce de pe camino. A ajuns până dincolo de muntele O'Cebreiro, loc în care a aflat răspunsul ce-l dorea de la acest camino. Nu mai are rost să continue până la Santiago, aşa ca a făcut calea întoarsă spre Franţa, de unde se va întoarce acasă în Canada, la Quebec. Să parcurgi înainte şi înapoi aproape tot camino francez, renunţând însă să ajungi la capătul pe care-l doresc toţi mi se pare straniu. Ce răspuns o fi primit, nu am mai

îndrăznit să-l întreb. Cu acelaşi zâmbet a plecat mai departe, iar eu spre Burgos însă cu o nedumerire în plus, frământându-mă cazul acestui tânăr canadian.

Intru în oraş printr-o zonă nouă plină de tot felul de depozite, magazine şi blocuri curate, atrăgătoare. Este încă dimineaţă şi la un bar mă opresc pentru micul dejun. Apoi îmi reiau drumul spre zona veche a oraşului unde lângă catedrală se află hanul municipal „Los Cubos". Ajung cu două ore înainte de a-l deschide pentru noii pelerini, la ora 12. Prin bunăvoinţa unei domnişoare de acolo îmi las rucsacul la intrare şi plec la catedrală. Este impresionantă, medievală, iar dantelăria acoperişului şi a turnurilor îţi taie răsuflarea. Cât de impunătoare pot fi catedralele medievale! La ora 12 sunt primul la han şi-mi duc rucsacul la locul alocat de responsabil. Rămân impresionat de acest han, până acum cel mai modern şi mai funcţional din toate cele întâlnite.

Uşurat de bagaj dar cu dureri acute în tălpile picioarelor plec la un atelier de reparaţii pentru încălţăminte pe care îl observasem la venire. Nu este departe şi ajungând aici am norocul de a întâlni un bărbat care a fost deja pe camino. Îi arăt bocancii mei, îi analizează cu atenţie şi-mi spune că principala cauză a durerilor mele o reprezintă duritatea tălpii încălţămintei. Ca remediu îmi oferă nişte tălpi groase din cauciuc acoperite deasupra cu piele. Le pun în bocanci şi îmi dau seama repede că problema este aproape rezolvată. Sunt atât de mulţumit şi îi mulţumesc şi lui de nenumărate ori. Este ora de închidere la prânz a atelierului şi

împreună mergem prin oraş pentru a-mi arata un magazin de încălţăminte pentru camino deoarece bocancii mei nu sunt cei mai adaptaţi pentru aşa ceva. Domnul este amabil, volubil şi-mi vorbeşte despre pregătirea lui şi a soţiei pentru un nou camino. El merge pe camino nu din motive religioase ci doar pentru sport, mişcare, sănătate fizică. Nu-i apropiat de biserică, nu are nevoie de ea, o simte departe de interesele reale, concrete ale oamenilor. Este şi contra tuturor românilor care sunt în Spania şi nu lucrează sau fură. Spune că sunt pline puşcăriile cu astfel de persoane. Mi-e ruşine de ce spune despre conaţionalii mei şi nu încerc să-l contrazic, mai ales referitor la ţigani, dar îi spun totuşi că din ceea ce cunosc, majoritatea românilor de aici sunt persoane oneste şi muncitoare, pricepute. Tot discutând una şi alta ajungem la magazinul ce dorea să mi-l arate, şi aici ne despărţim. Încă o persoană întâlnită cazual şi pe care cu multă probabilitate nu o voi mai vedea niciodată şi care totuşi a fost atât de amabilă cu mine. După prânz revin la acest magazin şi-mi cumpăr o pereche de bocanci dintre cei mai buni iar apoi mă întorc în oraş, în zona verde, care freamătă de lume ieşită la plimbare. Spaţiile verzi, împodobite cu rigole şi alei de flori abundă, iar în mijloc sunt fântâni şi canale cu apă, atracţia tuturor copiilor. Nenumărate cupluri se plimbă în răcoarea serii, toţi îmbrăcaţi cu o anumită eleganţă şi decenţă. Admir bărbaţii ce merg drept, cu privirea înainte, cu o nobleţe tipic spaniolă, cu pantaloni la dungă sau casual, cămaşă şi un pulover aruncat cumva peste umăr, la braţ cu soţiile sau iubitele lor. Aşa se

lasă seara şi mă retrag la han unde la ora 22.30 se dă stingerea.

Catedrala din Burgos

Hontanas, 30 iulie

Deşteptarea în hanul de patru etaje din oraş este dată de aprinderea becurilor şi de o muzică foarte plăcută ce începe lent şi solemn pentru ca apoi să-şi accelereze ritmul. Pare cumva muzică celtică, irlandeză. Începe o nouă zi cu rucsacul pe umeri şi bocancii noi în picioare. Drumul este presărat cu pelerini şi după vreo 4 km ies din Burgos îndreptându-mă spre Villalbilla şi apoi Tardajos. Relieful este altul, mai multă câmpie, mai multă ariditate, iar satele sunt mai sărăcăcioase. La Tardajos las undeva pe iarbă, la marginea străzii, bocancii cu care am venit din România. Să-i poarte sănătos cine îi va găsi!

Drumul devine mai drept, întins, prin lanuri nesfârşite de grâu deja treierat şi adunat în hambare sau depozitat în aer liber, în grămezi mari pe care le observi uşor de pe margine. Cred că a fost o recoltă bogată şi mă întreb ce fac spaniolii cu atâta grâu căci de unde am pornit, de la Pamplona şi până aici, lanurile de grâu şi plantaţiile cu viţă de vie m-au însoţit mereu. Aerul se încălzeşte mai tare dar suflă mereu un vânt atât de plăcut, răcoritor, care printre alte beneficii învârte şi elicele nenumăratelor mori eoliene ce le-am întâlnit pe cale.

La Hornillos del Camino mă opresc la un bar unde întâlnesc un grup gălăgios de belgieni de toate vârstele. Au mers pe camino timp de o săptămână iar acum aşteaptă un autobuz care să-i ducă înapoi în Belgia. Pelerinii stau pe trotuar, la marginea străzii, îngrijindu-şi picioarele şi servind

câte ceva. Nici unul nu este supărat deşi văd mulţi cu picioarele bandajate. Cumva mândru de picioarele mele încă intacte, ca şi de noii bocanci, pornesc mai departe pentru un drum de aprox. 11 km. Căldura devine obositoare dar sunt protejat de pălăria cu boruri largi. Paşii cadenţaţi se aud pe drumul cu piatră ca şi zgomotul bastonului ce mi l-am procurat cu mai multe zile înainte.

Relieful este sărăcacios, cum am spus deja, iar deasupra lanurilor de grâu se ridică dealuri golaşe cu un pământ albicios, calcaros. Din când în când depăşesc câte un pelerin şi observi uşor că oboseala începe să-şi spună cuvântul pentru toţi; faţă de primele ore ale dimineţii acum mersul tuturor devine mai greoi, puţin nesigur şi mai legănat. Este un anume ritm al mersului pe camino, atât în funcţie de orele zilei, cât şi de zona unde te afli, de relief, de temperatura aerului, de soarele ce străluceşte sau nu. Se crează o armonie între om şi pământ, natura în care intri fără să-ţi dai seama şi care înseamnă un anume echilibru fizic, dar şi interior, şi este nu numai inutil, dar chiar dăunător să forţezi această armonie. Orice forţare se plăteşte. Legile acestei armonii nu admit excepţii. Sunt însă şi pelerini dintr-o „clasă" superioară şi care ies din regulile generale ale oamenilor obişnuiţi de pe camino. Nu mă refer la biciclişti, din categoria cărora nu vreau şi nu pot face parte. Mersul lor atât de grăbit şi riscant mă face să refuz şi ideea de a merge pe bicicletă pe aici aşa cum merg ei. Mă gândesc la acele puţine persoane întâlnite ce au o constituţie atletică, un

antrenament poate de mulţi ani de zile şi care trec lejer pe lângă toţi ceilalţi, cu un altfel de mers, mai rapid şi mai sigur, şi în faţa cărora mă înclin cu mult respect. Unii vin de la mii de km depărtare şi dau o anumită notă de nobleţe superioară acestui drum.

În canicula zilei, pe la 14:30 ajung în sfârşit la destinaţie, la Hontanas. Este un sătuc situat într-o văgăună dar are trei hanuri: Santa Brigida, la care mă cazez, Il Puntido şi cel comunal. Nu departe este şi o piscină dar renunţ la tentaţia de a merge acolo. Santa Brigida are doar vreo 16 locuri dar este nou, modern, comod, de lăudat chiar. Binefăcătoare este fântâna din curte cu apă curgătoare, rece, unde îmi răcoresc picioarele. Citisem în 1001 de nopţi că în raiul lui Allah sunt multe fântâni. Înclin să cred că este adevărat căci este de nedescrisă bucuria şi plăcerea de a-ţi răcori picioarele înfierbântate şi obosite într-o astfel de apă.

Punându-mi apoi pijamalele la uscat pe o aţă din curte întâlnesc un domn cam la 65 de ani, înalt, cu părul alb, cu nişte ochelari rotunzi din spatele cărora te priveau ochii curioşi, strălucitori şi plini de viaţă. Surpriză: este din nordul Germaniei şi de acolo a plecat pe jos spre Santiago la data de 1 mai. Nu-l dor picioarele, nu are nici o bătătură, nici o rană, se simte în plină formă şi intenţionează să ajungă la capătul călătoriei, la mormântul apostolului. El reprezintă una din multele surprize ce le-am avut până acum. Îl rog respectuos să-mi explice care-i secretul acestei performanţe şi-mi răspunde cu simplitate că nu are nici un secret. Merge în

ritmul ce i-l dictează organismul câte cinci km pe oră după care face o pauză de cinci minute în care se descalţă pentru a-şi răcori picioarele iar apoi pleacă mai departe. Parcurge zilnic cam 40 de km. Îmi amintesc că doamna din Olanda parcurgea 20-25 de km zilnic. Adaugă apoi faptul că încălţămintea trebuie să fie optimă. Îi privesc picioarele şi văd că poartă adidaşi cu o talpă deosebit de groasă. Discuţia continuă apoi pe alte teme precum zidurile simple din piatră ale construcţiilor de aici. Eu însă rămân blocat cumva pe ideea că acest domn a străbătut mii de km pe jos şi parcă ar fi ieşit acum din curtea casei la o plimbare prin localitate.

Între timp se apropie de locul pentru uscat lenjeria un tânăr, robust, brunet cu ochi ce-ţi vorbesc de bunătate şi iubire. Degajat spune că acum este la al treilea camino, singur, căci în primele două, însoţitorii au capitulat de la început iar acum nu a găsit pe nimeni să-l însoţească. Mă gândesc că nu este singurul care merge aşa pe acest drum. Declară apoi că acesta va fi şi ultimul camino.

Se lasă seara la acest han mic şi plăcut, în satul sărăcăcios, aşezat ca într-o cratiţă enormă. Nu-i nimic de făcut sau de văzut aici. Împrejurimile sunt dezolante. Pământ arid, albicios, pe care cresc buruieni la fel de sărăcăcioase, smocuri de iarbă ce se încăpăţânează să trăiască. Aştept somnul binemeritat în patul supraetajat. Sub mine este un italian (pare scandinav după fizionomie) ce discută cu o doamnă irlandeză întâlnită pe traseu. Alături sunt nişte spanioli, iar în dormitorul de vis-a-vis şi-au făcut apariţia trei

tinere italience ale căror voci cred că se aud şi la hanul municipal de peste drum.

Mă gândeam astăzi, mărşăluind ore în şir prin arşiţă, pe un pământ semiarid, că viaţa are şi momentele ei de pustietate, de singurătate, de lipsă de perspective surâzătoare. Momente în care deasupra şi împrejur simţi ceva dezagreabil, când în faţa ta nu se profilează nimic care să te atragă, când în fiinţa ta, în adâncul inimii şi al gândurilor simţi un gol, simţi cum puterile îţi slăbesc, iar în jur nu-i nimeni să-ţi fie alături, nimeni care să se solidarizeze cu tine, nimeni să-ţi dea un pahar cu apă rece în setea ce ţi-a cuprins întreaga fiinţă. Ce faci atunci? Te sprijini mai mult în bastonul ce îl ai, îţi faci din nou curaj şi mergi mai departe din orgoliul de a nu ceda şi din convingerea dată de un sens al mersului. Acesta este fundamental, existenţa sensului. Este coloana vertebrala ce-ţi susţine toată fiinţa. Chiar dacă forţa musculară te lasă sau se şubrezeşte din cauza bolii sau vârstei, sensul reprezintă scheletul osos ce te ţine în picioare până la capătul capătului. Sensul înseamnă perspectivă pe termen lung sau chiar nelimitat, stabilitate în mers, o forţă interioară ce te alimentează cu energii continui. Şi ştii că undeva, la capătul drumului există şi pentru tine un pat unde să-ţi odihneşti trupul obosit, aşa cum în viaţa ta ştii că undeva există o lumină la capătul tunelului. Astăzi, pentru câteva ore am trăit o mică lecţie-experienţă a deşertului, a luptei cu lipsa de perspectivă. Nu am avut gânduri triste, dar ariditatea aceasta spaniolă reprezintă un bun background pentru inimă şi pentru

suflet. Din reflecţiile mele existenţiale mă trezesc cele trei italience gălăgioase care au venit să-şi gătească cina în bucătaria hanului.

Boadilla del Camino, 31 iulie

Aseară am adormit greu, târziu. Mi-au revenit nişte dureri puternice în tălpile picioarelor şi mă gândeam la rănile insuportabile din picioarele lui Isus răstignit. Durerile mele sunt nişte infime participări la suferinţele lui, pe drumul spre Santiago. Cu aceste gânduri pioase, într-un târziu adorm, acompaniat de sforăitul unui spaniol şi de mişcările prin somn ale italianului de sub mine.

Dimineaţă m-am trezit pe la ora 7 când toţi erau deja plecaţi, în afară de cele trei italience venite aici cu bicicleta. Părăsesc sătucul Hontanas, întrebându-mă ce fac locuitorii de aici deoarece în afară de cultivatul grâului, de altfel mecanizat în totalitate, nu văd nici o altă posibilitate de muncă. Soarele străluceşte frumos în această dimineaţă liniştită de duminică. Unde voi participa astăzi la Sf. Liturghie? Aici, biserica este încuiată şi nu văd nici un semn de viaţă în jurul ei. Doar clopotele bat ora exactă şi jumătăţile de oră.

După cinci km de mers mă aflu în faţa unui monument impunător din secolul al XV-lea, mănăstirea Sf. Anton. Ruinele bisericii romanice te impresionează. Păcat că au rămas doar ruine. În sat, biserica este încuiată, iar o femeie

de la un mic magazin alimentar îmi spune că la miezul zilei va veni un preot pentru a celebra Sf. Liturghie. Pentru mine însă este prea târziu aşa că plec mai departe cu speranţa unei alte biserici în care să se celebreze.

La un moment dat drumul aproape plat ce taie lanurile aride se termină şi începe un urcuş destul de lung şi abrupt. Ajung din urmă şi alţi pelerini ce urcă încet dar hotărât. Când se termină urcuşul suntem recompensaţi cu o oază de copaci şi o fântână cu apă proaspătă. Ce moment reconfortant, cu atât mai mult, cu cât şi soarele a început să ardă. După un alt sat, Castrojeriz, urmează un drum lung de aproape 11 km, fără umbră, fără apă, până la Puente Fitero care înseamnă doar o clădire gestionată de nişte italieni pe malul râului Pisuerga. Bărbatul de aici, italian, este tare amabil, ospitalier, mă serveşte cu un ceai şi biscuiţi şi-mi dă tot felul de sfaturi utile. În clădirea dreptunghiulară din piatră, ca mai toate casele de pe aici, o parte este amenajată ca un fel de capelă iar cealaltă ca dormitor. În spatele ei, o altă clădire, mult mai mică, cuprinde băile, toaletele şi magazia.

După o scurtă pauză în care îmi mai răcoresc picioarele şi mai schimb câteva vorbe cu pelerini deja cunoscuţi îmi fac curaj pentru a aborda şi ultima etapă a itinerarului de astăzi, de 8 km, prin căldura care frige. Puţini pelerini se aventurează pe o astfel de vreme. Majoritatea s-au oprit la vreun han sau la vreun bar. Simt fierbinţeala razelor soarelui pe mâini, pe picioare şi pentru a nu mă prăji îmi mai

aplic o porţie de cremă antisolară. Drumul mi se pare interminabil dar încerc să fac abstracţie de acest aspect. Reflectez doar la momentul prezent ascultându-mi zgomotul bocancilor pe drumul plin de praf. Văd un pelerin ce s-a adăpostit la umbra unei grămezi de baloţi din paie şi mă bate gândul să procedez la fel. Rezist însă ispitei şi-mi continui drumul sub soarele arzător. Ştiu că voi avea putere să ajung la destinaţie dar rucsacul îl simt mai greu şi picioarele devin puţin nesigure. Privesc înainte şi analizând mersul altor pelerini mă conving că şi ei trăiesc aceeaşi situaţie dar totuşi nu se opresc. De la anestezic picioarele îmi sunt amorţite. Nu mai simt nici durerea iar creierul le comandă mersul înainte. Sunt energii nebănuite în organism de care nu ştii dar le simţi doar în astfel de situaţii când ele ies la suprafaţă iar creierul preia comanda asupra lor. Atunci îţi dai seama că eşti mult mai puternic decât credeai. Paradoxal, în suferinţă îţi cunoşti cel mai bine forţele interioare.

Spre ora 14:30 ajung la destinaţie, la Boadilla del Camino, şi mă reped la primul han. Intru în curtea veche plină cu mese şi bănci din piatră. Numeroşi pelerini stau întinşi pe iarbă, la umbra copacilor, îngrijindu-şi picioarele sau discutând veseli şi mulţumiţi. Din grupul lor se apropie de mine un tânăr cu o alură sportivă, se prezintă şi-mi dă trista informaţie că toate locurile sunt ocupate. Mă consolează însă spunându-mi că după 200 de metri există un alt han.

Curtea unui han (Juke) în Boadilla del Camino

Speranţa se reaprinde în mine şi cu pas grăbit ajung la hanul municipal. Aici găsesc loc şi o bucurie imensă îmi umple inima. După 30 de km de mers sub un soare torid mă aşteaptă un pat moale. Ies de la recepţie prin spaţiul îngust dintre perete şi gard, şi, din viteză, mă agăţ de gard cu rucsacul şi cad cu faţa în jos, lovindu-mă pe frunte, nas şi toată faţa de caldarâm. Din fericire, pălăria cu boruri largi îmi protejează cât de cât fruntea şi ochii. Anesteziat de oboseala drumului nu prea simt durerea, ci doar o hemoragie puternică din nas mă umple de sânge. Încerc să realizez ce s-a întâmplat pipăindu-mă: ochii îmi sunt întregi, dinţii la fel. Nu realizez că pipăindu-mă este ca şi cum m-aş spală cu propriul

sânge şi-i sperii pe doi spanioli ce-mi vin în ajutor. Mă ridic frecându-mi faţa, adică încercând să mă curăţ, dar de fapt acoperindu-mă şi mai tare cu sângele ce îmi curge pe cămaşă. Mă aşez pe o bancă, cu faţa în sus şi-mi zic ,,Frumoasă încheiere a drumului de astăzi". Spre seară, hemoragia mai scade, la fel şi din rănile de pe frunte şi buze, şi merg la biserica de aici. Este deschisă dar nici un preot şi nici un program pentru Sf. Liturghie. Doar un om din sat stă la intrare, lângă o masă, şi confecţionează brăţări foarte frumoase din bumbac. Pentru 2 euro îmi aleg şi eu una ce-mi place în mod deosebit. Văd şi alţi pelerini în biserică aşteptând şi ei Sf. Liturghie, dar degeaba. Este jalnic să vezi pe drumul spre Santiago atâtea biserici închise, neîngrijite, bolnave parcă de bătrâneţea ce s-a instalat în zidurile de piatră parţial măcinate sau cu diferite buruieni sau chiar arbuşti ce şi-au găsit tocmai aici un loc să crească.

Seara merg la cină la un alt han având lângă mine un spaniol din Zaragoza, un bărbat înalt, cu chelie, senin şi calm, vorbăreţ care-mi spune în engleză o mulţime de lucruri care mă impresionează. Este căsătorit dar se pare că nu mai trăieşte cu soţia, profesor de psihologie într-o şcoală superioară pentru elevi cu handicap, are două fete, iar pe 14 august se împlineşte un an de la moartea băiatului lui, Xavier, şi el cu handicap. Este a patra oară că parcurge drumul spre Santiago, mereu din alt punct. Îl întreb care-i motivul şi-mi răspunde emoţionat ,,Pentru Xavier, pe care îl port în inimă

mereu”. Îmi arată apoi piciorul. Pe pulpă are tatuat numele băiatului. Vorbeşte mult, despre multe, dar am observat cu uşurinţă faptul că pe acest drum îl poartă o dragoste nemărginită pentru băiatul lui care a plecat din această lume dar care îi mână paşii pe drumul spre Santiago de Compostela. Îl ascult cu plăcere şi-mi spune că pentru el nu este mare lucru greutatea acestui drum. Tocmai a întâlnit un chinez care a plecat la drum din ţara lui acum doi ani, aşa că ceea ce face el este nimic în comparaţie cu alţii.

Mă întorc înapoi la hanul comunal, cu paturi modeste, îngrămădite, dar cu saltea moale şi groasă şi sper să dorm bine. S-a lăsat seara şi odată cu ea şi o răcoare plăcută. Rândunelele încă mai zboară grăbite la joasă înalţime. Lângă mine o spanioloaică nu mai găseşte sfârşitul vorbelor, iar alături un tânăr bărbat îşi lustruieşte în tăcere bastonul de pelerin. Un alt spaniol, unul din cei ce mi-au venit astăzi în ajutor, bea liniştit dintr-un pahar mare cu bere şi scrie şi el într-un caiet. Probabil ţine un jurnal al călătoriei. Aşezat pe trotuar un altul îşi fumează liniştit ţigara şi o ascultă pe spanioloaica ce vorbeşte fără întrerupere. Cam asta se petrece în curtea hanului municipal acum aproape de căderea nopţii. A mai trecut o zi din drumul meu spre Santiago. Sunt hotarât ca în viitor să nu mai mărşăluiesc sub soarele torid. Este posibil ca astăzi să fi căzut şi din această cauză, iar durerea din nas o simt din plin. Septul nazal cred ca a rămas întreg,

dar cartilajul de sub el se mişcă, s-a rupt. Imi zic că de acum pot să ma apuc de un alt sport, boxul.

În drum spre Boadilla del Camino

Carrión de los Condes, 1 august

Aseară am adormit greu, târziu. Probabil, oboseala exagerată şi căzătura sunt cauzele. Însă somnul mi-a fost apoi adânc şi m-am trezit odihnit. La 6.30 eram deja pe drum. Încă nu răsărise soarele şi era atât de plăcut să merg prin răcoarea dimineţii ascultând cântecul păsărelelor ce abia se treziseră şi ele. Drumul ducea pe lângă un canal plin cu apă curgătoare

flancat pe margini de stuf şi alte plante de apă. Încet-încet lumina dimineţii începe să învăluie totul iar razele soarelui ce mă luminează din spate îmi formează o umbră lungă pe drum ce mă precede mereu. Este atât de plăcut!

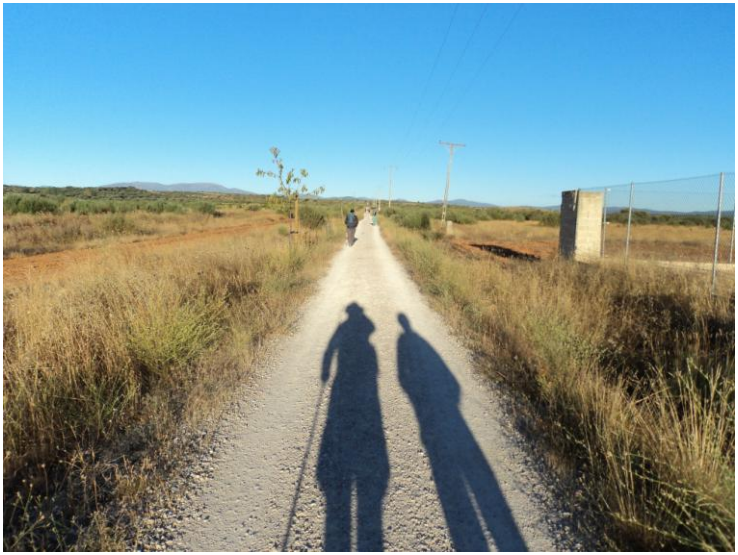

Precedat zilnic de propria umbră

Ajung la următorul sat, Frómista, o localitate mare dar încă pustie. Prezenţi, în mişcare, sunt doar pelerinii cu rucsac în spate şi baston în mână mergând într-un anume ritm propriu lor. Un ritm prin care parcurgi 5 sau 6 km într-o oră. Mă opresc la un bar pentru o cafea cu lapte apoi îmi continui drumul. Acum, totul este plan, fără urcuşuri sau coborâşuri, rucsacul încă nu mi se pare greu, timpul trece mai repede şi aşa trec şi prin următoarele sate. Peste tot, bisericile sunt închise, ceea ce iar nu-mi place. În Villalcázar de Sirgo mă

opresc din nou pentru o bere fără alcool şi o bucată de brânză. Afară, la masă, un bătrân spaniol discută cu o femeie, pelerină şi ea, dar nu ştiu de ce naţionalitate. Îi explică rar, în cuvinte simple tot felul de lucruri ce-i trec prin minte. Vorbeşte şi de timpurile lui Franco. Îl întreb cum îl consideră pe acest general. Îmi răspunde simplu şi direct: ,,A fost un dictator iar atunci oamenii lui pedepseau populaţia după propria lor plăcere şi nimeni nu se putea opune. A fost un dictator aliat cu biserica şi din această cauză acum este atâta ateism în Spania. Nici Zapatero nu-i bun iar oamenii legii sunt cu toţii nişte hoţi". Parcă ar vorbi de oamenii legii din România. Îmi vine să-i spun acest lucru dar mă abţin şi-mi savurez berea şi caşcavalul atât de bun. Ne salutăm la despărţire şi-mi continui drumul spre Carrión de los Condes, destinaţia călătoriei de astăzi. Soarele deja frige şi pe drum nu mai întâlnesc nici un pelerin. Aproape toţi pornesc dimineaţa în jurul orei 6 iar la miezul zilei sunt ajunşi undeva la vreun han. Doar eu mai călătoresc la această oră şi-mi promit ca pe viitor să ajung mai devreme la destinaţie.

Carrión de los Condes este o localitate mai răsărită decât cele prin care am trecut iar aici găsesc cazare la hanul Sf. Maria unde mă întâmpină nişte surori foarte amabile şi zâmbitoare. Sunt foarte mulţumit aici unde se vede imediat mâna unor călugăriţe. Alături este biserica, veche, cu un altar minunat ce te îmbie la rugăciune, ca şi muzica ce se aude în surdină. Am norocul de a întâlni persoane cunoscute deja. Ies apoi să mănânc la un restaurant unde mă surprinde agilitatea

unei chelneriţe scunde, tinerică, cu un păr bogat, lung, prins la spate. Pare o copilă, dar la o privire mai atentă observ că are verighetă în deget. Este o româncă din Braşov şi de patru ani este aici. Îmi spune că în această localitate (nu mă dumiresc bine dacă este sat sau oraş) sunt vreo 30 de români ce lucrează. De fapt, românii sunt peste tot în Spania. Prin localitate, după ora 17, când se redeschid magazinele mişună pelerinii cu sacoşe cu mâncare sau alte lucruri de care au nevoie pe camino. Îi recunoşti imediat după mers, după bandajele de la picioare sau după faţa lor senină, veselă chiar.

La ora 19 la intrarea în han trei surori susţin un emoţionant şi foarte frumos program muzical la care încearcă să-i antreneze pe pelerini. Cred că participă cam o treime dintre cei cazaţi. O soră susţine cântările, variate şi antrenante, cu chitara. Are o voce plăcută, frumoasă şi te captivează cu surâsul ei şi cu ochii vii, strălucitori. Fiecare din cei prezenţi este invitat să se prezinte şi să spună motivele pentru care este pe camino. Cei mai mulţi invocă motive religioase, de autocunoaştere sau simplu turism. Eu spun că sunt pe camino ca pelerin, acceptând suferinţele şi greutatea drumului ca semn de penitenţă, dar şi pentru a cunoaşte mai bine Spania. O tânără franţuzoaică cântă apoi un Ave Maria demn de o sală de concert. Urmează o mamă cu fetiţa ei ce împreună cântă tot Ave Maria. Apoi spre marea mea surprindere sora cu chitara mă invită pe mine să cânt ceva specific românesc. M-a luat total pe nepregătite. Mă prezint şi spun că o să încerc să cânt cântecul pe care m-a învăţat mama mea când am intrat în seminar, „Lăudat să fii, Părinte!” Încep, emoţionat, dar după primele versuri mă blochez şi-mi

cer scuze pentru emoţii. Degeaba m-au aplaudat, căci nu am reuşit să-mi revin. Aveam in faţa ochilor chipul mamei, iar în urechi glasul ei duios, repetând-mi melodia ce am cântat-o la examenul de admitere. Emoţionat am rămas apoi până s-a terminat acest moment atât de frumos. Bucuria şi visele adolescenţei mele se împleteau strâns cu bucuria de pe camino. Era prea mult deodată, după o zi lungă şi grea.

La ora 20 concelebrez în biserica Sf. Maria, iar după Sf. Liturghie urmează binecuvântarea pelerinilor, cu o scurtă predică a preotului. Acum, când scriu aceste rânduri, în piaţa din faţa bisericii pelerinii stau pe bănci, discutând aprins, râzând, probabil povestindu-şi ce au făcut astăzi, sau cine ştie ce probleme. O reîntâlnesc astăzi şi pe Yvonne, femeia din Olanda, plecată de acasă din luna aprilie.

Yvonne din Olanda

Îl reîntâlnesc şi pe psihologul din Zaragoza, un grup de trei tineri italieni, şi mulţi alţii. S-a lăsat seara, liniştită, calmă, iar deasupra noastră, aici în piaţa bisericii, rândunelele zboară în cercuri largi. A mai trecut o zi, a fost bună şi sunt foarte mulţumit pentru momentele religioase de la biserica Sf. Maria.

Terradillos de Templarios, 2 august

Aseară, la ora 21.30 a avut loc în holul de intrare de la hanul unde am dormit la Carrión de los Condes o întâlnire de rugăciune, condusă tot de cele 3 surori. Simpatica soră care cântă la chitară ne-a explicat că pe camino ne bucurăm de patru daruri: darul întâlnirii cu natura, darul întâlnirii cu atâţia pelerini, fiecare diferit şi cu propriile lui probleme, darul întâlnirii cu noi înşine, al redescoperirii prin confruntarea cu propriile limite a ceea ce este în intimul nostru şi darul întâlnirii cu Dumnezeu care este iubire. Ea ne-a dorit să primim în special acest ultim dar din casa lor. Vorbeşte plăcut şi cu convingere şi îi observ pe cei prezenţi că sunt atenţi şi mulţumiţi. Ne rugăm apoi în comun iar la sfârşit una din surori trece pe la fiecare şi ne face semnul crucii pe frunte punându-şi şi mâinile pe capul nostru. Interesant acest moment, ca al unei mame ce-şi binecuvântează copilul. Nu ştiu dacă un cleric nu ar deveni gelos pe soră şi pe gestul ei. Eu nu am devenit aşa. Apoi sora ne mulţumeşte pentru bucuria ce i-am făcut-o de a veni în casa lor, ne indică adresa

de contact, dacă dorim să-i scriem, ne spune că putem apela şi peste noapte la ajutorul lor şi la sfârşit ne urează noapte bună. Merg mulţumit la culcare. Până acum aceasta a fost primirea cea mai plăcută de care am avut parte la hanuri.

Peste noapte a venit o ploaie abundentă cu tunete şi fulgere ce iluminau dormitorul prin mica fereastră rămasă deschisă, câte unul se învârte în somn, altul sforăie, din când în când unul sau altul se trezeşte şi coboară din pat cât de liniştit poate. De două săptămâni, de când dorm în dormitoarele comune, care mai mare, care mai mic, am un sentiment plăcut al comuniunii cu persoanele din jurul meu pe care poate nu le voi mai vedea niciodată sau nu se ştie: în camino sau oriunde în lume. Dormitul acesta la comun, cu toate serviciile în comun, îmi aduce aminte de timpul când am efectuat serviciul militar, dar câtă diferenţă între acel timp ce aş vrea să-l uit pentru multe aspecte, şi acest timp binecuvântat şi interesant, deşi nu uşor sub aspectul efortului fizic.

Astăzi m-am trezit mai devreme, mă îmbrac cum pot în pat, pe întuneric, îmi strâng lucrurile, iau rucsacul şi cobor în bucătărie. Alţii au fost mai harnici decât mine, dar nu se grăbesc să plece deoarece incă plouă dar cu semne evidente de oprire. La 7.30 plec pentru un drum pe care nu voi întâni nimic pe o distanţă de 17 km. Un drum lung, drept, cu piatră, printre mirişti de grâu. După vreo trei ore de mers întins, fără pauză, ajung la Calzadilla de la Cueza, un sătuc care, din fericire, are un bar şi un han. Cât de bună este o cafea cu lapte după aşa un marş, să te descalţi şi să-ţi răcoreşti picioarele! Alţi pelerini fac la fel ca şi mine, apoi ne

reechipăm, tragem adânc aer în piept şi plecăm mai departe spre Lédigos, unde nu mă opresc ci îmi continui drumul spre următorul sat, Terradillos de Templarios. Nu ştiu ce legătură are ordinul acestor cavaleri medievali cu această localitate, dar când ajung mă opresc la hanul de la marginea satului ce le poartă numele. Probabil că a aparţinut cândva acestui ordin. Un han nou, modern, curat, cu toate serviciile, inclusiv internet, cu aceleaşi modele de calculatoare şi aceleaşi tarife întâlnite şi în alte locuri. Cu 50 eurocenţi ai acces la internet 20 de minute. Cred că este aceeaşi firmă care le-a instalat peste tot.

Spre seară merg în satul din apropiere. Observ case cu ziduri din lut, din chirpici, ca la noi. Un sat mărişor fără nici un magazin, de nici un fel. Vreo patru copii se joacă în spaţiul amenajat pentru ei la intrarea în localitate. Bine că mai există copii! Trebuie să precizez un fapt: în toate localităţile din Spania văzute de mine există spaţii pentru joaca copiilor chiar şi în cele mai mici sate. Biserica, veche, aproape în ruină este încuiată şi nu văd nici un program pe uşă sau prin apropiere. Plimbându-mă agale pe străzile goale întâlnesc pelerini de ieri seară sau din alte seri ce s-au cazat la celălalt han aflat în apropiere de biserică. Este ora cinei şi în sala de mese a hanului toţi mănâncă, se veselesc cu un pahar cu vin, povestindu-şi cele petrecute peste zi, sau schimbând simple informaţii, de unde sunt, profesii, ce-i aduce pe camino, etc. Între meniurile obişnuite ale pelerinului intră o supă bună de linte, sau altă supă locală, o porţie de peşte sau din carne de porc, apă şi vin, şi totul pentru o sumă de aprox. 10 euro. Dacă adaugi preţul cazării, între 5 şi 10 euro şi alte alimente

ce ţi le cumperi pe drum, ajungi la un cost zilnic de 25 euro aproximativ. Important de ştiut şi pentru a nu căra lucruri inutile după tine, este faptul ca între două localităţi să nu ai de mâncare sau de băut decât foarte puţin, eventual fructe uscate şi o jumătate de litru de apă sau suc de fructe. Ce este peste această greutate înseamnă o povară inutilă pentru umerii tăi.

Meniul pelerinului întâlnit peste tot pe camino

Printre pelerini, în curtea hanului de lângă biserică o întâlnesc din nou pe doamna din Olanda. Îmi spune că traversând Franţa, a găsit toate bisericile deschise, iar aici, pe un drum de pelerinaj atât de cunoscut cele mai multe sunt închise şi lăsate cumva în paragină. Îi dau dreptate în tăcere apoi ne despărţim şi mă întorc la hanul de la intrarea în localitate unde sunt cazat. În dormitor au mai apărut doi pelerini spanioli, bărbaţi atletici, cu bicicleta. Acum stau la o masă, mănâncă şi beau o sticlă cu vin negru. La masa de lângă ei, două doamne conversează fără pauză în engleză despre condiţiile de cazare, despre duşuri, şampoane şi altele asemănătoare. În zare, observ nişte mori eoliene ce se rotesc încet, încet, iar între elice un bec luminează puternic şi intermitent, ca şi becurile de pe aripile avioanelor. Aşa se mai scurge încă o zi a pelerinajului meu, destul de lejeră, liniştită, fără nimic senzaţional. Sau poate a fost, pe drum am discutat mult cu un pelerin despre relaţia noastră cu Dumnezeu, despre modul cum Dumnezeu ni se manifestă ca Persoană, ce fel de credinţă avem, unde putem vedea prezenţa Lui. Îmi spunea: ,,Oare în zâmbetul inocent al copilului, în manifestările spontane de bunătate ale atâtor oameni, în glasul conştiinţei noastre, nu trebuie să vedem manifestări ale lui Dumnezeu?” I-am răspuns afirmativ, dar eu insistam asupra unei întrebări: ,,Cum trăim credinţa noastră în mod personal, în raport cu Dumnezeu, Persoană, cu Persoana lui Isus Cristos?” Nu prea ne-am lămurit noi asupra acestui punct. La un moment dat îmi atrage atenţia asupra unei

inscripţii pe o piatră: „Gândeşti prea mult”. Am luat cele scrise ca un fel de avertisment pe camino.

Bercianos del Camino, 3 august

La 7.30 plec de la han. Este o dimineaţă liniştită, puţin înnorată, ceea ce este cel mai bine pentru călătorit. Sătucul este pustiu. Privesc casele sărăcăcioase, unele din lut şi susţinute cu bârne, şi mă întreb din ce trăieşte populaţia de aici. În afară de cultura de grâu, de unele lanuri mai mici de floarea soarelui, nu văd nici o altă cultură agricolă şi nici urmă de industrie, sau alte activităţi ce ar aduce un venit. Nu văd pe nimeni să muncească altceva în afară de maşinăriile care treieră grâul şi cele care adună paiele în baloţi.

După vreo 5 km, la un bar din San Nicolás del Real Camino îl întâlnesc pe Fabio din Vicenţa. L-am întâlnit acum câteva zile. Este un tânăr frumos, simpatic, volubil, are vreo 25 de ani, cred. Are un servici acasă, o locuinţă şi îşi poate permite acest pelerinaj. A suferit deja de tendinită, a suferit din greu, dar nu a abandonat. Nu-i poate înţelege pe toţi aceia care se păcălesc singuri şi anumite părţi din camino le parcurg în autobuz. A întâlnit mai mulţi ce au plecat după dânsul, iar când a ajuns la capătul etapei unei zile, respectivele persoane sosiseră deja. Nu înţelege de ce trişează, de ce se păcălesc singure. Nu înţeleg nici eu şi discuţia continuă. Vrea să ajungă la Santiago pe jos, aşa cum a plecat de la Saint Jean Pied au Port, iar pe 20 august să fie

prezent la vigilia de rugăciune a tinerilor adunaţi la Madrid pentru Ziua Mondială a Tineretului. După o oră de discuţii ne despărţim continuându-ne drumul.

Ies din regiunea Palencia şi intru în regiunea León. O bornă delimitează zonele iar un pelerin mă roagă să-i fac o fotografie. Este o persoană cam la 55 de ani, cu o barbă scurtă, păr grizonat, plinuţ. Aflu că este brazilian şi că parcurge zilnic în jur de 40 km, deci mai mult decât majoritatea pelerinilor a căror medie zilnică este între 25 şi 30 km. Este plăcut acest brazilian, care păşeşte pe acest drum din motive de credinţă, apoi culturale, dar şi pentru a avea timp să se cunoască mai bine pe sine. Îmi spune apoi că Coelho, conaţionalul lui, în cartea „Jurnalul unui mag", nu redă spiritul adevărat de pe camino şi îi dau dreptate. Pe mine nu m-a încântat această carte care de pe la jumătate repetă multe idei iniţiale.

Ajung la Sahagún, un orăşel în care se împleteşte noul cu vechiul; sunt blocuri moderne dar şi case din lut. Oprindu-mă la un bar pentru o bere rece, mă întreb de ce vis-a-vis nişte muncitori încearcă să cârpească acoperişul unei case ce stă să cadă? Probabil că au motivele lor care mie îmi scapă cu totul. Părăsesc orăşelul în care, la fel ca în satele dinainte nu găsesc o biserică deschisă, iar la Calzada del Coto mă înscriu spre Bercianos del Camino, un sat la 6 km depărtare. Drumul este plăcut pe lângă şosea şi flancat mereu de copaci tineri ce-ţi ţin puţină umbră.

În primele ore ale după-amiezii ajung la Bercianos, un sat izolat în mijlocul lanurilor de grâu, ca atâtea altele de altfel. La intrarea în sat pe partea dreaptă este un han cu restaurant. Intru grăbit şi întreb de cazare dar mi se răspunde că aici nu oferă cazare pentru pelerini. Sala restaurantului este plină cu localnici, bărbaţi adulţi sau bătrâni, ce joacă rummy sau cărţi. Mă privesc curioşi ca şi pe alt pelerin, cred, care intră aici. Îi voi vedea şi mai târziu, spre seară, la fel, omorând timpul aici sau undeva la marginea satului, jucând cricket.

La ora 19 particip la Sf. Liturghie într-o bisericuţă pe care o găsesc cu greu căci nu se deosebeşte cu nimic de locuinţele dimprejur. Am observat târziu că deasupra, pe acoperiş, este o cruce. A fost o Liturghie frumoasă onorată mai mult de pelerini şi de un mic grup de persoane din localitate. Preotul, tânăr, robust, brunet, cu un mers parcă de pelerin obosit şi-a pus alba şi stola peste pantalonii scurţi şi un tricou roşu iar în picioare are sandale de pelerin. În fond, este preot indiferent de ţinută şi am apreciat apoi faptul că a venit să servească cina împreună cu pelerinii la hanul parohial. Acesta este un căsoi cu etaj, cu multe dormitoare, cu pereţii netencuiţi, iar pe dinăuntru observ o structură de rezistenţă din lemn cu pereţii acoperiţi cu lut. Nu-i nimic, îmi zic, important este patul, curat şi moale.

În acest pelerinaj am învăţat mai bine cât de important şi de plăcut este un pat moale, simplu, chiar supraetajat. Am învăţat cât de bună este apa, şi cât de mult ar trebui să o preţuim. Am invatat cât de plăcută este umbra unui copac şi

ar trebui să ne doară mâna când rupem o creangă din el şi nicidecum să-l tăiem. Am învăţat mai bine valoarea atâtor lucruri pe lângă care într-o viaţă confortabilă, trecem chiar cu nepăsare, dorind mereu altceva, de cele mai multe ori lucruri superflui.

S-a lăsat din nou seara, o seară liniştită. Soarele s-a culcat coborând sub orizont şi cred că este cazul să mă culc şi eu, dorindu-mi ca Fabio din Vicenţa care doarme deasupra mea să nu sforăie aşa cum a sforăit spaniolul biciclist în noaptea trecută, şi nu numai el, dar şi colegul lui din patul de alături. Am mare noroc cu dopurile pentru urechi. Altfel pelerinajul acesta ar deveni un calvar pe care nu ştiu dacă l-as putea continua până la capăt.

Sf. Liturgie la Bercianos del Camino

Piatra de mormânt a unui pelerin

Mansilla de las Mulas, 4 august

Aseară, la 21.30 pelerinii au fost invitaţi să iasă pentru a admira apusul soarelui. Frumoasă invitaţie: în cântece şi glume se asistă la un fenomen pe care acasă nu-l apreciem şi trecem pe lângă el preocupaţi de treburile noastre sau aşezaţi în faţa televizorului. Este plăcut gestul responsabililor, ca şi al preotului, care au animat cina şi apoi şi acest ultim moment al zilei. Apoi toţi se retrag în dormitoare. La etaj, acestea comunică unele cu celelalte şi ai impresia unei săli mari, în care s-au adunat acum tot felul de persoane, de toate vârstele, excluşi copiii, cu excepţia unei fetiţe cam de opt ani, care face acest pelerinaj împreună cu mama ei. Toţi se mişcă liniştiţi, vorbesc în şoaptă, aşteaptă calmi în tăcere rândul la duşuri sau toalete. Este interesant să constaţi că persoane de condiţii sociale şi economice diferite, din ţări diferite, pot să se încadreze repede şi foarte bine într-o viaţă comună, cu facilităţi minime, fără sa prosteteze cineva sau să se declare nemulţumit. Şi în cărţile de oaspeţi ale hanurilor, impresiile sunt de cele mai multe ori laudative, deşi am mai citit şi nemulţumiri pe ici, pe colo, unele justificate din câte observasem eu.

Atâtea persoane într-un spaţiu mic şi rudimentar, ca din Evul Mediu. Mă impresionează faptul acesta. La 22.30 se stinge lumina şi încet-încet nu se mai aude decât respiraţia mai liniştită sau mai agitată a pelerinilor. Unii încep să sforăie, alţii se mai învârt prin paturi. Aşa este la comun. Încă o noapte, dormind în hanuri cu dormitoare mari, cu paturi suprapuse, metalice, acoperit cu sacul de dormit. Dar am aşa,

cum am mai spus deja, un sentiment de apartenenţă la o populaţie cu un scop comun, nobil, ceea ce mă face să adorm liniştit şi mulţumit. Interesantă este şi deşteptarea. Deja înainte de ora 6, încep să se foiască, să caute prin rucsac, folosindu-se de o lanternă, tot felul de obiecte de care au nevoie la baie, pentru ca apoi să se îndrepte spre băi, puţine la număr, ceea ce înseamnă multă răbdare. Toţi se îmbracă cam la fel, pentru a începe o nouă etapă din camino. Dar înainte să plece cei mai mulţi servesc micul dejun în bucătărie. Mulţi coboară desculţi sau cu şosete sau ciorapi, somnoroşi, fără chef de vorbă, servind un sandviş consistent, o cană cu lapte, o cafea sau ceai. Apoi se pregătesc de plecare, trag aer adânc în piept, îşi urează unii altora „buen camino" şi pornesc la drum. Soarele încă nu a răsărit, iar drumul începe să fie presărat cu umbre mişcătoare, tăcute, ce se orientează după săgeata galbenă şi scoică, simbolurile drumului spre Santiago.

După ora şapte apare şi soarele la orizont, umplând totul cu lumina lui gălbui-argintie, calmă şi blândă, ca mângâierea unei mame. Ogoarele se umplu de lumină, dealurile şi colinele încep să strălucească şi ele în vraja dimineţii, păsările se deşteaptă dintre ramuri şi auzi un concert de ciripituri ce te fac şi pe tine să cânţi cu ele. Este mirific şi unic spectacolul de lumină şi muzică al dimineţii şi sufletul ţi se înaltă spre ceruri dorind parcă să săruţi soarele. Lumina lui plăcută îi învăluie pe pelerini, de la spate, aruncându-le în faţă o umbră lungă, lungă ce tot păşeşte odată cu tine pe drum. Drumul scoicii şi al săgeţii galbene merge mereu spre apus, de aceea soarele te va mâna mereu de la

spate în primele ore ale dimineţii. Îl vei simţi ca pe îngerul tău păzitor, mereu lângă tine cu razele lui blânde şi plăcute.

Pe lângă mine, aud mersul liniştit dar hotărât al pelerinilor, bocancii lor ce calcă pietrişul de pe drum şi totul mi se pare ireal. O lume ce iese din întuneric, păşind cu calm, mereu constant spre lumina care cuprinde totul. Totul mi se pare ca un rit simbolic, un fel de eliberare zilnică din întunericul nopţii pentru a păşi în lumina zilei.

După vreo şase km ajung într-un sat El Burgo Ranero, pustiu încă. Doar barul este deschis şi câţiva pelerini servesc o cafea sau altceva mai consistent. De data aceasta, nu mă opresc, continuându-mi drumul cu un pas decis, sigur. Până la următoarea localitate, Reliegos, sunt 13 km, un drum drept, plat, flancat de copaci plantaţi de puţini ani.

Beciuri tipice la Reliegos şi în meseta

Pe acest drum nu găseşti nimic, nici o fântână, aşa că este bine să ai provizii la tine. De la un timp, parcă aş vrea să se termine. Este prea plictisitor acest platou, meseta, cum o numesc spaniolii, fără nimic variat. Devine însă o bună ocazie de reflecţie, interiorizare, de regăsire a drumurilor plate, plictisitoare, grele din viaţa mea, în care nu mai vedeam capătul şi lumina ce le doream; nu ajungeam la nici o destinaţie mulţumitoare. Nu aveam nimic altceva decât efort, suferinţă interioară, singurătate, iar aceasta este cel mai greu de suportat. Când nu simţi pe nimeni lângă tine, nimeni în inima ta, deşi lumea mişună fizic în jurul tău, fiecare grăbit şi preocupat de propriile probleme. Nimănui nu-i pasă de tine sau îşi aduce aminte de persoana ta doar dacă are vreun interes sau dacă eşti într-un angrenaj profesional unde trebuie să te roteşti în ritmul general. Dar nu persoana ta este importantă ci faptul de a fi o rotiţă ce trebuie să servească scopului angrenajului. Atunci te simţi singur, folosit, şi totuşi trebuie să mergi înainte sperând ca cineva să-ţi dea un pahar cu apă, un fruct, să te invite la masă si să te întrebe dacă nu vrei să te odihneşti. Şi, este posibil ca să lipsească o astfel de persoană. Atunci, eşti pe meseta, lungă, aridă, ce-ţi arde sufletul.

Şi, totuşi, mergi înainte, convins fiind că undeva este o fântână cu apă proaspătă, o masă unde să mănânci, un pat unde să te odihneşti. Te sprijini atunci şi mai mult în bastonul tău de călătorie, îţi tragi mai sus rucsacul, şi mergi mai departe. Iţi priveşti bocancii şi-i vezi buni, rezistenţi, chiar

dacă înăuntru picioarele îţi sunt fierbinţi şi te dor îngrozitor şi mergi mai departe. Iţi mai aplici o porţie de voltaren, să nu mai simţi tălpile şi mergi mai departe. Din convingere, sau măcar din orgoliu, continui, şi asta este foarte important, esenţial chiar. Este lecţia ce o înveţi trăind-o, suferind, dorind să-ţi depăşeşti propriile limite, luptându-te cu ele, şi în această luptă te pătrunde un sentiment nobil al luptei cu tine însuţi, pentru a urca pe o treaptă superioară a existenţei tale.

Soarele începe să ardă şi-i simt razele puternice. Mă bucur însă să-l admir aşa, să-i simt lumina şi căldura cum îmi pătrund în inimă şi uit de durerea din tălpi, ajutat şi de anestezic. Inundat până în adâncuri de lumină, ajung la celălalt sat. Este de nedescris plăcerea de a te aşeza la masa unui bar, la umbră, servind o bere rece, după 13 km de marş fără pauze. Sunt şi alţi pelerini ce au parcurs acelaşi drum cu mine procedând la fel. Iar bucuria de pe feţele lor este atât de evidentă, de contagioasă, încât fără să-ţi dai seama, te bucuri cu ei, împărtăşeşti impresii, trăieşti la unison bucuria reuşitei. Cu cât efortul a fost mai mare, cu atât creşte şi bucuria. Trăieşti şi înţelegi ceva ce pare paradoxal: bucuria şi mulţumirea ce se nasc din suferinţă, şi o transformă fundamental, o metamorfozează. Îţi priveşti laba piciorului, încă fierbinte şi aproape martirizată, îţi vine să plângi de durere, dar totuşi, nu plângi, ci râzi şi încă din toată inima. După această binemeritată pauză de refacere, îţi aduci aminte că sfârşitul nu-i aici aşa că îţi iei rucsacul, îţi aşezi bine pe

cap pălăria cu boruri largi, îţi iei bastonul şi pleci mai departe. Trecând prin sat observ biserica. Pe acoperişul turnului câteva berze şi-au construit nişte cuiburi impunătoare iar poarta veche şi rablagită care duce spre uşa de la intrare este încuiată cu un lacăt destul de mare. Nimic de făcut. Forţând comparaţia am impresia că Isus a fost încuiat ca un fel de delicvent sau persoană care deranjează grav, este chiar un pericol public. De ce oare îl confundă spaniolii pe Isus Cristos cu Franco şi cu alianţa Bisericii de aici cu acest dictator? De ce il „penalizează" pe Dumnezeu pentru erorile unui regim trecut, în care, este adevărat, şi biserica a fost implicată? Sunt probleme grele ale societăţii şi bisericii spaniole actuale.

După alţi şase km ajung la destinaţia fixată pentru astăzi, Mansilla de las Mulas. Este un fel de sat-orăşel, cu clădiri interesante, vechi dar frumoase, cu un stil propriu, cu porticuri în piaţa centrală sub care poţi servi ceva şi poţi să admiri şi fântâna arteziană. Mă cazez la hanul municipal, o clădire veche dar primitoare. Pelerinii de aici parcă formează un mic turn babel, prin diferenţa limbilor, diferenţa de vârstă şi interesele ce-i poartă pe acest drum. Pe mulţi îi voi vedea în curând prin magazine, dar mai ales la mesele de la baruri, răcorindu-se după căldura şi oboseala zilei.

În bucătărie îl reîntâlnesc pe un spaniol ieşit la pensie, scund şi mereu în mişcare, ce-mi spune că fiii lui nu sunt

botezaţi şi că astăzi biserica din ţara lui este lipsită de importanţă pentru cei mai mulţi oameni. Toţi cred într-un Dumnezeu, dar nu au nevoie de biserică, pentru că ea s-a aliat cu un dictator şi a impus practicarea credinţei cu forţa în lupta ei împotriva comunismului şi ateismului. Acest fapt trezeşte reacţia adversă a oamenilor de astăzi şi indiferenţa lor pentru biserica catolică. Nici pe el nu-l interesează biserica, iar când va muri nu are nici cea mai mică dorinţă de a avea o înmormântare religioasă. Copiii nu trebuie botezaţi când sunt mici ci lăsaţi să decidă singuri când vor fi adulţi. Ceilalţi care îl ascultă îi împărtăşesc cele afirmate şi discuţia continuă apoi pe alte teme. Nici nu ştiu dacă să mă bucur sau să mă întristez pentru faptul că am declanşat discuţia pe această temă. Asist în continuare la discuţie terminând în acelaşi timp şi pepenele galben pe care l-am împărţit cu cei prezenţi.

S-a făcut seară la hanul comunal, iar în curtea interioară mulţi stau la mese, după cină, în faţa unui pahar cu vin sau bere, discutând de toate, cu multă voie bună. Alţii s-au culcat deja în sacii lor de dormit. Lângă mine o tânără citeşte dintr-o carte aşezată pe hol sprijinindu-se de perete. Este cazul să mă retrag în pat, mulţumit de drumul parcurs, de lecţia de sete şi oboseală trăită, şi îngândurat în acelaşi timp de tot ce a spus spaniolul la masa din bucătărie. La liturghia la care am participat în seara aceasta la o biserică

din apropiere, cele câteva persoane în vârstă prezente par să confirme indirect spusele spaniolului pensionar.

Curtea interioară a hanului din Mansilla de las Mulas

León, 5 august

Aseară, pelerinii din curtea interioară s-au simţit bine până târziu, glumind şi râzând. În stradă, chiar sub fereastra dormitorului alţi oameni se distrau vorbind cu voce tare fără să le pese de faptul că la doar câţiva metri pelerinii obosiţi doreau să doarmă. În plus, uşa de la dormitor ce mi s-a părut a avea o vechime de jumătate de secol scârţâia de te dureau timpanele urechilor. Pelerinajul înseamnă şi resemnare şi

acceptare voluntară a tot felul de contradicţii. Le-am acceptat şi eu, salvat fiind ca de obicei de dopurile din urechi.

Dimineaţa, soneria unui telefon a dat deşteptarea înainte de ora 6 aşa că toţi din dormitor au fost cât se poate de matinali. A urmat acelaşi „ritual" ca în fiecare zi, unii fiind mai rapizi, alţii mai înceţi în a se pregăti pentru o nouă zi de mers. Astăzi, traseul este mai scurt, abia 20 de km până la León. Drumul este mereu pe lângă şoseaua principală, ceea ce te obligă să suporţi zgomotul tuturor maşinilor. Mult mai plăcut a fost peste câmpuri. Pe cale întâlnesc figuri cunoscute. Este brazilianul, înalt, bine legat, cu o barbă scurtă şi cu o figură de adevărat pelerin. Îl reîntâlnesc pe tânărul spaniol ce m-a ajutat când am căzut la Hontanas. Este însoţit de două femei, asistente medicale. Împreună vom merge până la León, unde ne va face cunoştinţă cu bunica lui care astăzi împlineşte 80 de ani şi care ne va oferi prune gustoase. După înfăţişare eu i-am dat 60 de ani. Una dintre cele două spanioloaice a tot insistat să-i cânt ceva în româneşte, şi, făcându-mi curaj, i-am cântat romanţa „Ciobănaş cu trei sute de oi". Ne apropiem de oraş. De pe deal, acesta pare splendid scăldat în lumina soarelui. Trecem peste o pasarelă ce traversează autostrada şi apoi încet-încet ajungem în oraş. Asemeni tuturor oraşelor de până acum, şi acesta are trotuare bine lucrate şi îngrijite şi mai ales foarte largi, mult mai largi decât cele din România. Explicaţia o ştiam deja: spaniolii se simt bine, în largul lor în mulţimea de pe stradă, vorbind şi gesticulând, plimbându-se puţin grăbiţi şi cu un aer demn,

specific lor. Este o anumită nobleţe în mersul lor drept, mai ales al bărbaţilor, amintind în mod inconştient de gloria unui imperiu colonial apus demult.

Mă cazez la hanul Surorilor de Caravajal din centrul oraşului. Sunt atât de amabile: nu este încă ora 12 şi ele deja primesc pelerinii sosiţi. Sunt condus apoi la dormitor, imens, dar curat şi ordonat. Aici, spre diferenţă de alte hanuri, bărbaţii sunt separaţi de femei în dormitor, la fel şi la băi şi toalete. Îmi fac timp după amiază să vizitez puţin partea veche a oraşului. Clădirile nu sunt prea înalte, cu două, trei etaje şi ceea ce te impresionează în mod foarte plăcut este mulţimea de flori, chiar câte două rânduri la aceeaşi fereastră.

Clădire din centrul oraşului León

Privind în lung una din străzile principale rămâi fermecat de frumuseţea şi armonia arhitecturală a clădirilor şi de infinitatea vaselor cu flori, mai ales muşcate. Trotuarele abundă în mesele şi scaunele nenumăratelor baruri, restaurante, cofetării, patiserii şi magazine cu toate produsele posibile ce şi le-ar dori mai ales un turist. Lângă un perete, un tânăr cântă cu toată fiinţa lui la acordeon; are talent. Îl admir savurându-mi prăjitura şi îngheţata. Sunt însă deranjat din momentele mele de fericire de o femeie înaltă, plină cu faţă de româncă şi nu m-am înşelat asupra etniei căci vorbeşte româneşte. Vrea să-mi dea contra-cost un pacheţel de şerveţele. În gând mă întreb dacă nu ar fi putut face ceva mult mai bun şi mai util în România decât acest mic comerţ ambulant şi ilegal. Văzând însă că şi eu sunt român nu mai insistă şi pleacă mai departe nemulţumită.

Impresionantă este şi catedrala, dedicată Sf. Fecioare Maria. Îmi zic: Cât de măreaţă a fost biserica în Evul Mediu, ba chiar până în perioada recentă şi în ce declin se află acum, cel puţin numeric, dacă nu şi ca spirit evanghelic. Este o zi simplă de lucru dar străzile oraşului mişună de lume, o lume laică ce se mişcă frenetic, în ritmul ei, frecventând din plin instituţii şi locuri de consum iar bisericile sunt închise. În oraşe sau în localităţile mai mari se deschid la orele când se celebrează Sf.Liturghie sau când sunt alte celebrări. În restul timpului sunt închise.

Catedrala din León

La ora 20 merg la Sf. Liturghie într-o biserică de lângă hanul unde sunt cazat, Sf. Maria del Camino. Sunt câteva persoane în vârstă şi un copil însoţit de bunicul său, probabil. După Liturghie revin în curtea surorilor şi ascult cu plăcere o reprezentaţie muzicală destul de reuşită. Animatorii de la han cântă la vioară şi chitară melodii clasice sau moderne iar pelerinii aplaudă după fiecare piesă interpretată. Frumoasă şi plăcută această atmosferă de seară. Stau şi scriu la o măsuţă nu departe de pelerini, admir oleandrii albi şi roşii, şi în sunetul muzicii mă întreb de ce oare acel spaniol de lângă treptele de la intrare trebuie să vorbească atât de tare la telefonul mobil, deranjând reprezentaţia muzicală. Ar cam fi cazul să merg la culcare. Mâine în zori voi părăsi acest

frumos oraş, din care am văzut ceva, puţin, foarte puţin, dar care mi-a încântat ochiul şi mi-a umplut inima de bucurie şi frumuseţe. Îmi pare rău că nu am timp să-l vizitez mai bine, mai mult, dar asta este: sunt pelerin acum, în trecere, surprinzând doar crâmpeie de viaţă şi frumuseţe, trăind mereu cu febra drumului, purtându-mi rucsacul, alinându-mi durerile din tălpile şi muşchii picioarelor, dar mulţumindu-i mereu lui Dumnezeu pentru această favoare de care cred că mulţi s-ar bucura să aibă parte.

San Martin del Camino, 6 august

A durat mai mult de o oră până să ies din León. Liniştiţi, pe trotuarele largi, aşa cum sunt toate trotuarele din Spania vizitată de mine, pelerinii părăsesc oraşul pentru a lăsa loc altora care vin din urmă şi care vor ocupa aceleaşi paturi, vor folosi aceleaşi băi, duşuri, săli de mese, uscătoare pentru haine. O mică armată, un convoi iese în zorii zilei şi în primele ore ale dimineţii îndreptându-se mereu spre apus, spre Santiago, pentru ca apoi spre amiază să înceapă a intra în localitate următorul corp de armată, următorul convoi al celorlalţi călători însemnaţi cu scoica de pe rucsac sau de pe haine, care, şi ei, vin mereu dinspre răsărit şi se vor îndrepta mâine spre apus. Este o „procesiune" zilnică, pe care localnicii o văd şi o admiră cu respect, de la naştere, şi îi va însoţi până la mormânt. Impresionantă această continuă „procesiune" a pelerinilor ce dă identitate, viaţă, măreţie,

solemnitate celui mai vechi şi mai renumit drum de pelerinaj din lume. Poate că oamenii zilelor noastre, angrenaţi ca nişte mici roboţei sau mici rotiţe într-un mare angrenaj anonim şi stresant, ar trebui să cunoască şi să admire lungul camino de Santiago, pentru a redescoperi sensul vieţii, bucuria şi durerea trăirilor intense, autentice, simple şi măreţe în acelaşi timp. Convoiul pelerinilor spre Santiago este o binecuvântare şi un strigăt tăcut, dar real, pentru o lume prea materialistă, prea laicizată, prea raţionalistă şi pragmatică. Este un miracol continuu, aş putea spune, desfăşurat pe o lungime de aproape 900 de km pe teritoriul Spaniei, care oferă lui Dumnezeu şi propriei fiinţe un prinos de măreţie jertfelnică.

După un duş răcoritor, în care te eliberezi şi de praful adunat pe picioare şi pe tot trupul, când ajungi la un han, prima dorinţă este aceea de a te întinde pe pat şi să stai aşa, liniştit, până îţi mai scad durerile picioarelor. Apoi, încet, te gândeşti că trebuie să manânci ceva, fie că ai în rucsac sau să ieşi în localitate la un magazin, la un bar sau la un restaurant. O bere rece, o îngheţată sau un pahar cu vin devin un deliciu. Şi i-am observat pe pelerini cât de destinşi şi mulţumiţi sunt în faţa unor astfel de bunătăţi. Unii se mulţumesc să mănânce un sandviş, în spaniolă bocadillos, alţii merg la restaurant. Dar, atenţie: în Spania, toţi se respectă şi nu poţi servi prânzul după ora 13 sau 14, cel târziu. Orice restaurant, orice magazin se închide la amiază, pentru a-şi redeschide uşile în jurul orei 17, iar cina se serveşte după ora 19.

Îi vezi apoi pe pelerini, în orele de după amiază, spre seară chiar, ieşind cu pungile de mâncare şi băuturi din magazinele alimentare. Unii, mai harnici şi mai pricepuţi, gătesc câte ceva în bucătăriile de la hanuri. Şi aici este o ocazie de a socializa, de a cunoaşte persoane noi, care-şi găsesc de treabă pe lângă aceleaşi plite. Este frumos acolo unde hanurile parohiale oferă cina şi micul dejun în comun alături de programul religios şi cel cultural. În hanurile comunale sau private, nici vorbă de aşa ceva. În schimb, acestea din urmă sunt noi şi mai bine dotate. Aşa este şi hanul privat Sf. Ana, din localitatea Sf. Martin del Camino, unde am ajuns în jurul orei 13. Drumul până aici a fost mai mereu pe lângă şosea, aşa că am fost însoţit din plin de zgomotul maşinilor, ceea ce m-a făcut să doresc liniştea drumurilor prin pădure sau printre lanurile nesfârşite de grâu. Am apreciat în această zonă reţeaua de canale care asigură irigarea câmpurilor, multe dintre ele cultivate cu porumb. Sunt canale ce par a avea câteva decenii bune de viaţă, din beton, bine întreţinute, cu o apă curgătoare curată care este trimisă apoi cu ajutorul pompelor şi a ţevilor metalice peste lanurile de porumb sau sfeclă.

Pe drum, prin localităţi, întâlnesc la baruri feţe cunoscute. M-a surprins un grup de francezi între care un profesor căsătorit cu o femeie de culoare, negresă, şi ea profesoară universitară, şi alţi câţiva prieteni ai lor, tot de culoare, care fac un „pelerinaj” doar de o săptămână, în ritmul lor, lăsând calea pelerinilor şi mergând pe alte

drumuri, printre ogoare, prin sate, pentru a cunoaşte mai bine viaţa de zi cu zi a localnicilor. Interesele celor prezenţi pe camino sunt foarte variate. Astăzi am întâlnit un tânăr din Noua Zeelandă care a pornit din Salzburg, luându-şi un măgar, probabil să-i care bagajele, la care a renunţat, constatând că-i prea greu să continue cu el. Acum spune că mai are doar 100 euro, şi doarme afară, unde poate, neavând bani suficienţi. Sunt apoi multe cupluri tinere sau familii ce merg pe camino ca simpli turişti sau pentru a-şi încerca rezistenţa fizică, cu ceva efort, de o saptămână sau două, o ieşire din cotidianul vieţii lor, profitând şi de tarifele scăzute de cazare, comparativ cu hotelurile sau pensiunile. Este un anume tip de concediu ce l-au ales, mai modest, mai economic, simţindu-se destul de bine la un pahar cu vin în curtea hanului, stând la taclale. Aş putea spune că pentru cei mai mulţi nu se poate vorbi despre un pelerinaj religios în sens strict, chiar dacă nu refuză să participe la programul religios propus de hanurile parohiale. Cele mai multe opţiuni ale celor întâlniţi pe camino sunt destul de „laicizate" în raport cu sensul strict al pelerinajului religios. Dar, în felul lor, ei sunt pe camino, şi tot ceea ce fac, ca efort fizic, socializare, renunţări, toate au valoarea lor. Cei mai mulţi sunt spanioli urmaţi apoi de italieni cu temperamentul şi expresivitatea lor solară, senină şi expansivă. Lângă mine, la o masă, un grup de spanioli au jucat cărţi câteva ore golind şi o sticlă cu vin şi râzând zgomotos.

Am fost la responsabila hanului să o întreb dacă în localitate se celebrează astăzi Sf. Liturghie şi mi-a răspuns că nu, dar biserica este deschisă iar mâine fiind duminică se va celebra la 10.30. Este frumos şi pentru că în dormitor sunt mai multe icoane, cu Inima lui Isus şi Inima Mariei. Dar nu văd pe nimeni să se roage, de exemplu, la masă. Este frumos apoi să remarci faptul că nu dispare nimic din lucrurile ce pelerinii le lasă lângă pat sau încălţămintea la intrare. Nici telefoanele mobile, unele performante, pe care mulţi şi le lasă la încărcat. Toţi îţi zâmbesc amabil, toţi sunt dispuşi să te ajute, la fel şi personalul hanurilor sau oriunde ai merge şi ceri vreo informaţie. Nu am auzit vorbe răstite, certuri şi nu am văzut nici un act de violenţă. Există un spirit pacifist pe camino, o dorinţă de autodepăşire, de acceptare senină a greutăţii drumului. Este, cu siguranţă, un anumit spirit propriu acestui drum, dar cum am mai spus pentru majoritatea celor de aici nu este un pelerinaj religios catolic. Tocmai mi-a spus un tânăr italian, Iacob, care este împreună cu două fete, Silvia şi Clara, că în seara aceasta în sat are loc un fel de sărbătoare a mâncării lor tradiţionale, tortillas. Păcat că nu mănânc seara. Aş fi mers cu plăcere. Din nou s-a lăsat seara. Astăzi după amiază a plouat iar acum aerul este destul de răcoros, chiar rece, iar spaniolul de lângă mine, un tânăr frumos, deschide o sticlă cu vin în prezenţa a două tinere şi frumoase spanioloaice. Dacă aici, seara clima este atât de răcoroasă, se înţelege mai uşor de ce Spania are aceste întinderi nesfârşite de culturi ale viţei de vie. Un pahar cu vin însoţit de obişnuitul jambon încălzeşte inima şi hrăneşte trupul spaniolului, contribuind la acea vitalitate aproape

sangvinică dar nu violentă a acestui popor nobil şi atât de deschis spre ceilalţi. Cunoscându-le însă prea puţin din interior istoria lor recentă îmi este greu să înţeleg de ce au ajuns atât de dezinteresaţi de viaţa Bisericii catolice. Cred în Dumnezeu, dar nu cred în Biserică, fără să o spună atât de răspicat cum o fac germanii. Îi apreciez ca oameni şi mă întreb, dacă eu aş fi preot în mijlocul lor, ce şi cum ar trebui să mă comport, cu ce le-aş fi eu „util"? Grea întrebare, gândindu-mă la faptul că nici contextul nostru din Moldova nu-i prea uşor şi simplu pentru un preot. Deocamdată, însă, sunt un simplu pelerin pe acest drum, şi sunt mulţumit că am picioarele întregi, fără băşici, tendinite, umflături, aşa cum i-am văzut pe atâţia alţii.

Astorga, 7 august

La ora 6, dormitorul era deja gol. Toţi pelerinii plecaseră, iar eu eram printre ultimii care au părăsit hanul. Se anunţă o zi frumoasă, puţin înnorată, deci cum este mai bine pentru drum. În bucătărie întâlnesc un tânăr ce-mi spune că este din Chile, dar de 12 ani locuieşte în Spania, unde a studiat iar acum lucrează. Este amabil, disponibil să te ajute cu orice, vorbind o engleză sumară în care se exprimă cu multă greutate. Apreciez bunăvoinţa lui, dar nu ştiu cu ce m-ar putea ajuta. Este însoţit de o tânără italiancă cu vorba calmă şi plăcută. Pe drum i-am depăşit de câteva ori, o dată când se apropiaseră să privească un staul de oi. Din curiozitate m-am oprit şi eu plăcându-mi pentru că erau toate albe.

Etapa de astăzi este puţin mai scurtă, pe lângă şoseaua naţională, aşa că iar am avut parte de zgomotul maşinilor dar mai puţine, fiind duminică. Trec printr-o localitate mai răsărită, Hospital de Obrigo, şi mă opresc la un han frumos dar cu preţuri destul de ridicate. De admirat aici este un pod destul de lung, înalt, din piatră, ce-ţi aduce aminte iarăşi de timpurile secolelor trecute demult. Urmează alte trei localităţi înainte de Astorga unde ajung în primele ore ale după-amiezii. Oraşul îl vezi de departe, solemn, pe o colină dominată de biserica catedrală. Trec peste calea ferată pe o pasarelă metalică, după care urmează un urcuş destul de abrupt, pentru a intra în oraşul vechi unde găsesc imediat un han foarte mare, o clădire ce a aparţinut unor călugăriţe aşa cum pot deduce citind inscripţia de deasupra intrării. În faţa clădirii admir o statuie metalică, reprezentând un călător, cu toate bagajele după dânsul, inclusiv un geamantan. Dar el nu reprezintă imaginea clasică a pelerinului. Pare un călător cu trenul sau autobuzul.

Este foarte frumos oraşul vechi Astorga. Majoritatea monumentelor amintesc de gloria bisericii catolice, de puterea ei spirituală strâns unită cu monarhia. Frumos este şi parcul de lângă han, de la marginea căruia se deschide o panoramă ce cuprinde tot orizontul. Mulţi oameni se plimbă aici, admirând peisajul, ca şi mine. Am dorit să vizitez catedrala dar era deja închisă. Lângă ea, în alt stil arhitectonic, este o clădire construită de Gaudi, probabil un muzeu. Nu aveam chef să-l vizitez, aşa că m-am aşezat pe o bancă din piatră, la umbră, şi m-am descălţat pentru a-mi mai răcori picioarele. La ora 19 în biserica părinţilor redemptorişti

de lângă han am participat la Sf.Liturghie. M-a impresionat predica, clară, concisă, pe înţelesul tuturor, dacă am reuşit să o înţeleg şi eu, prea puţin cunoscător al limbii spaniole.

Am adormit greu, târziu, din cauza durerilor acute de picioare şi reflecând din nou asupra sensului pelerinajului meu, însoţit de durere, pe care de altfel, toţi pelerinii o au dar în intensităţi diferite. Nu găsesc nici o noutate, nimic diferit în aceste suferinţe, decât ceea ce am înţeles demult: orice înaintare presupune sacrificiu liber acceptat, voluntar, o suferinţă unită cu cea a lui Cristos, deci eliberatoare, având mereu speranţa împlinirii, a ajungerii la destinaţie, la Santiago, la sfârşitul vieţii pământeşti.

Catedrala din Astorga

Foncebadón, 8 august

În zori, la ora 7 eram deja pe drum ieşind din frumosul oraş Astorga. Pe străzi felinarele sunt încă aprinse. Nu s-a trezit nimeni în afară de silenţioşii pelerini ce merg hotarâţi în grupuri mici, câte doi sau alţii singuri. Drumul este clar indicat de săgeata galbenă şi scoica ce străluceşte în caldarâmul străzii. Pe traseu, barurile sunt deja deschise îmbiindu-i pe toţi pelerinii cu nenumărate bunătaţi, dar deocamdată rezist tentaţiilor. Am servit deja o jumătate de litru de lapte, aşa că îmi este de ajuns până la următorul sat, Murias de Rechivaldo. Este o localitate frumoasă şi admir nenumăratele flori de la ferestre. Admirând aceste frumuseţi uit să mă mai opresc la vreun bar, ies din sat şi mă îndrept spre următorul, Santa Catalina de Somoza, unde mă opresc pentru a servi o tortilla şi o cană de lapte cu cafea. Alţi pelerini doresc acelaşi meniu, fiind mai consistent. Şi acesta este un sat frumos, cu obişnuitele case din piatră, curate, cu străzi îngrijite şi multe, multe flori la ferestre, ce-ţi încântă ochiul şi-ţi înveselesc inima. Şi relieful este frumos. De la câmpiile nesfârşite din zilele trecute, acum admir dealuri şi coline pline cu arbori, pini, stejari plantaţi poate acum 10-15 ani.

În zare se profilează muntele pe care va trebui să-l urc, pe vârful căruia se învârt morile de vânt, de care chiar că îmi era dor să le văd. Trec prin alte două localităţi, una mică, El Ganso, şi apoi o alta, mai mare, Rabanal del Camino, unde

mă opresc pentru a cumpăra câteva fructe şi un unguent analgezic, Voltaren. Durerile din tălpi, mai acut sau mai grav, mă însoţesc aproape mereu. Văd apoi următorul sat, Foncebadón, aproape de vârful muntelui, la peste 1400 metri altitudine. Contactul cu acest sat, în care în afară de aceste trei hanuri şi alte 5-6 case a fost un şoc psihic. Tot satul este o ruină, la propriu şi la figurat. Acoperişurile caselor sunt prăbuşite, sau nu mai există deloc, zidurile sunt parţial sau total dărâmate, şi parcă mă tem să nu iasă dintre ele vreo jivină, sau vreun şarpe de sub nenumăratele dărâmături. Localnici nu prea văd, în afară de personalul de la hanuri. Mă întâlnesc cu trei câini şi o bătrână care pare foarte bolnavă şi cu mintea rătăcită. Hanul parohial este ocupat complet, aşa că mă îndrept spre unul privat, numit Crucea neagră, nou şi cu toate dotările. Mai este un altul, cu un confort şi mai sporit, şi, uitasem, un al patrulea, unde am mâncat o supă excelentă de legume, pregătită de un român simpatic pe care l-am întâlnit aici. Am vorbit multe cu el, căci are un umor debordant. Îmi spunea că a trăit în Berlin 22 de ani, apoi a ajuns în Spania, venind de la Madrid până aici pe jos, iar aici, între aceste ruine s-a oprit, pentru muncă şi pentru a reflecta asupra a ceea ce în viaţa lui a fost sau este o ruină. Nu am dorit să-l întreb detalii, nici nu prea era timp, şi pentru că în han tocmai intrase o nemţoaică foarte frumoasă, pe care am mai întâlnit-o în zilele anterioare, iar atenţia lui s-a îndreptat spre dânsa, în glumă, bineînţeles. Îmi spune că are 32 de ani, este căsătorit şi-şi aşteaptă aici soţia şi copilul.

Curios cătunul acesta, printre ruine, în vârful muntelui. Înţeleg acum de ce câinele cel rău şi negru din romanul ,,Jurnalul unui mag,, al lui Coelho apare tocmai aici, furios şi cât se poate de rău, sinistru chiar. Un loc mai bun pentru dânsul nici că se putea alege. Dar la hanuri este viaţă; pelerinii mănâncă, beau, povestesc, râd din toată inima trăind bucuria unei zile împlinite în care cei mai mulţi au parcurs peste 25 km.

La ora 19 particip la Sf. Liturghie celebrată într-o capelă care este împărţită în două: jumătate este lăcaş de cult, iar cealaltă jumătate, separată printr-un paravan din lemn, este dormitor pentru pelerini. Suntem vreo 15 persoane la Liturghie, iar în sat cred că sunt aprox. 200 de pelerini. La ora celebrării, mulţi şi-au programat cina. Este o linişte desăvârşită aici, s-a lăsat seara, deci şi răcoarea, şi se mai aud doar câteva glasuri de la hanurile din jur, unde probabil unii pelerini vor sta până la ore târzii, vorbind şi distrându-se. Morile de vânt, albe, se învârt liniştite, luna a apărut deja pe cer; sub ea se vede o urmă lungă, albă a unui avion; păsările nu mai ciripesc, nu mai zboară în văzduh, aşa cum am admirat în multe seri zborul rândunelelor. Este calmă şi plăcută această seară, chiar daca am nimerit într-o aşa-zisă localitate, toată o ruină. Simt atâta pace şi linişte în suflet. Îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru că voi dormi din nou într-un

dormitor plin cu persoane în pelerinaj, sau călătorie, turism, fiecare cu scopul lui, toţi în drum spre Santiago.

Capela din Foncebadón

Ponferrada, 9 august

În dimineaţa aceasta, pelerinii s-au trezit încă de la ora 5 aşa că la ora 6 eram deja gata de plecare. Era încă întuneric şi pentru prima dată am folosit lanterna pe drum. Pe întuneric am părăsit această localitate temându-mă sa nu-mi iasă în cale câinele cel negru şi rău. Drumul urcă uşor fiind când mai îngust ca o potecă, când mai larg cât să meargă mai mulţi pelerini unul lângă altul. Am un sentiment interesant în inimă: simt un fel de mister al mersului pe întuneric, al

drumului luminat de o lanternă micuţă împrumutată de la Iosif Dîm. Poate este lanterna credinţei mele sau a curajului simplu de a înfrunta necunoscutul, dar cu un scop, o destinaţie finală clară. Este o experienţă interesantă a credinţei sau a umanităţii noastre de a înainta pe întuneric şi în nesiguranţă, un mers pe care lumea industrializată, bogată îl refuză din principiu. Deşi, paradoxal, nesiguranţele omului asigurat în toate bunurile sale şi în tot trupul său sunt mai mari decât ale celor total lipsiţi de aşa ceva. Siguranţa noastră vine de undeva de sus şi apoi din conştiinţa noastră curată şi din curajul ce ni-l dă un ideal ce ne-a cucerit.

După un timp, pe culme, ajung la o cruce înaltă, împrejmuită de o mulţime de pietre. Fiecare pelerin adaugă acolo o piatră, ca semn al participării la camino. Este încă întuneric. Este oare posibil ca o cruce să se vadă şi pe întuneric? Este posibil ca în prezenţa ei în gândurile tale să fie încă întuneric? Îmi pun acum aceste întebări şi la amândouă înclin să răspund afirmativ. Ajung apoi la drumul asfaltat care începe să prindă contur în zorii dimineţii. Privesc în jur şi departe, pe vârfurile de munte, sclipesc intermitent luminile albe ale morilor de vânt. Munţii, dealurile, colinele încep să se vadă şi ele scăldate într-o lumină încă firavă. În spatele meu cerul se înroşeşte, semn că în scurt timp va apărea soarele. Lumina alungă încet dar decis întunericul trimiţându-l în abisuri nevăzute iar raze roşietic-gălbui încep să înveşmânteze tot orizontul. Frumuseţea acestor momente pe vârful muntelui nu poate fi cuprinsă în cuvinte, ci doar privită, admirată, contopindu-ţi privirea în ea.

În lumina răsăritului de soare

Cu rucsacul în spate, scandând regulat măsura mersului cu bastonul, înaintez de acum în lumina dimineţii. Pare un fel de lumină pascală, din biserică, în noaptea Învierii, când se cântă preconiul pascal, vestirea solemnă a învierii Domnului. Întreaga natură începe să cânte puterea şi frumuseţea Creatorului. Şi cred că încarnarea divinităţii în zeul-soare este cât se poate de explicabilă la egipteni, chiar dacă grecii au coborât-o în tiparele raţiunii sau ale ideilor predând-o astfel creştinismului. Dar astfel de idei greoaie nu mă domină deloc acum, ci o bucurie fără margini pe care nu pot sa o împărtăşesc cu nimeni. Din când în când trec pe lângă un pelerin, sau pe lângă un mic grup, îi salut voios cu

„ola” sau „buen camino” şi cu un pas grăbit cobor spre satul El Acebo. Înainte însă de a ajunge aici, la o curbă a drumului, întâlnesc o baracă asemănătoare cu cele din filmele regizate de Emir Kusturicza. Aici întâlneşti şi două indicatoare, de intrare şi de ieşire din localitate, la câţiva metri distanţă unul de altul, localitatea fiind formată doar din această baracă; se numeşte Manjarin.

Lămurindu-mă că aici nu-i de oprit, îmi continui drumul încă vreo 7 km până la frumosul şi cochetul sat El Acebo. Casele frumoase din piatră, cu balcoane din lemn şi pline cu flori, îţi transmit bucurie şi seninătate şi dorinţă de frumos şi gingăşie. Mă opresc pentru o cafea cu lapte şi un sandviş, şi pentru a-mi rezerva prin internet zborul din data de 20 august, de la Santiago la Barcelona. Apreciez gestul generos al unui domn de la han care mi-a oferit gratis laptopul pentru rezervare şi plata online. Aici am lăsat şi perechea de bocanci cumpăraţi de la Burgos. Îmi cauzau răni la degete şi am decis să merg doar cu sandalele. Sper să nu mai am surprize neplăcute, iar pe de altă parte m-am bucurat pentru că bagajul meu a devenit puţin mai uşor. Mai am în plan să las pe undeva un tricou, şi aşa o sa ajung doar la minimul necesar pentru drum. Pelerinajul acesta m-a învăţat mai bine că multe lucruri sunt inutile în viaţa noastră şi chiar nu are rost să le porţi după tine, căci îţi îngreunează mersul. Cred că în viaţă trebuie să ai curajul şi forţa să „mergi” mereu pentru a putea înţelege ce îţi este cu adevărat necesar şi la ce

trebuie să renunţi. Referitor la bocanci, sper ca o altă persoană, probabil un pelerin, se va folosi de ei.

Îmi continui drumul, mai mereu în coborâre, spre Riego de Ambrós şi apoi Molinaseca, unde biserica este deschisă. Drumul te poartă peste un pod lângă care localnicii au construit un fel de baraj care a format o piscină enormă, în care văd un bărbat atletic înnotând. Am ispita de a-i urma exemplul, dar îmi aduc aminte că nu am costumaţie de baie, aşa că nu-mi rămâne decât să merg mai departe. Şi această localitate este frumoasă, cochetă chiar, curată, şi-mi face plăcere să trec prin ea. Mă opresc în centru pentru a cumpăra câteva fructe şi a face o pauză. Baruri şi magazine se găsesc la tot pasul, iar pelerinii se opresc bucuroşi. Într-o mică piaţă găsesc un loc liber pe o bancă, iar lângă mine doi tineri germani consultă ghidul şi se tot sfătuiesc ce şi cum să facă mai departe. Admir casele ce împrejmuiesc piaţa. Toate sunt lipite unele de altele, cu ieşirea direct în stradă sau piaţă. Îmi zic că aceşti oameni socializează mult mai mult decât oamenii de la noi, care se izolează în casele lor, împrejmuite cu garduri înalte, de care daca te apropii te întâmpină câini răi decişi să apere proprietatea stăpânilor cu colţii lor fioroşi. Aici este un alt mod de a trăi. Trotuarele mari şi late, adesea mai late decât carosabilul maşinilor îţi dau de înţeles faptul că spaniolii se simt foarte bine în spaţiile publice. Şi nu-i vezi trişti sau nervoşi, nu se înjură unul pe altul. Toţi sunt senini, volubili, amabili între ei şi mai mult cu pelerinii, cărora le urează din inimă „buen camino”.

Stradă în Molinaseca

După un alt sat care parcă nu se mai termină, Campo, mă îndrept spre Ponferrada. Am însă impresia că cei ce au stabilit traseul spre acest oraş au vrut să supună pelerinii la un test de rezistenţă psihică. Oraşul îl ai mereu în faţa ochilor, dar drumul spre el merge mereu pe ocolite parcă îndepărtându-se de oraş. Vrei să ajungi mai repede, iar drumul te duce mereu pe ocolite, pe colinele din vecinătate, testându-ţi răbdarea. Tot îmi repet că acesta este camino, că sunt pe drum, că voi ajunge totuşi la destinaţie. Şi, în sfârşit ajung la han, singurul din acest oraş, pentru pelerini, ceea ce reprezintă un caz foarte rar. Între ruinele de la Foncebadón sunt patru hanuri, iar aici doar unul. Este adevărat însă că

acesta poate găzdui peste 200 de pelerini, dacă se pun saltele şi în bibliotecă, în sala de lectură, şi la intrare, aşa cum s-a întâmplat astăzi. Aştept vreo oră să-mi vină rândul să mă înregistrez şi să primesc un loc. Ca şi în alte zile, momentul în care ajung să mă aşez pe pat îl consider unul fericit iar satisfacţia de a face duş şi de a mă întinde apoi pe pat este atât de mare încât îmi vine să cânt de bucurie.

Majoritatea persoanelor întâlnite aici îmi sunt necunoscute. În bucătărie fac cunoştinţă cu un tânăr student francez care vine pe jos de la Arles adică de la mai mult de 1400 km. Îl întreb pentru ce parcurge acest drum şi-mi răspunde că nu are un motiv precis. Mai târziu a precizat că are totuşi o motivaţie religioasă. Este în vacanţă şi s-a pornit la drum, pur şi simplu. Eu îi spun că am o motivaţie religioasă şi una culturală dar nu este interesat să aprofundăm argumentul. Amabil, îmi oferă farfuria cu bucata lui de carne şi legume, spunându-mi că pentru el este prea mult. Mă surprinde plăcut oferta lui, cu atât mai mult cu cât lasagna ce am cumpărat-o de la un magazin nu o pot găti căci lipseşte cuptorul cu microunde. Spre seară îmi permit o scurtă vizită în oraş, admirând din exterior un castel-fortăreaţă şi servind apoi o bere într-o mică piaţă unde la un bar un grup de tineri se simt bine la mese iar un copil de vreo şase ani purtând un tricou cu numele lui Ibrahimovich învaţă fotbal. Lângă mine se află un grup statuar: un profesor de vioară, cu vioara sub braţ, îşi aşteaptă elevii, un baiat tot cu vioară şi o fetiţă cu

două cărţi sub braţ. Mă aşez lângă profesor şi gândul îmi fuge spre dragii mei studenţi.

Mă întorc la han, unde în bucătărie un grup de italieni servesc cina cu un pahar de vin în faţă şi cu multă voie bună. Îmi place atmosfera dar sunt tare supărătoare muştele ce nu mă lasă în pace să scriu în linişte aceste rânduri. Un responsabil de aici face curat prin curte, alţi pelerini se învârt încoace şi încolo, dar în curând, la ora 22.30 se dă stingerea şi liniştea se aşterne în hanul acesta atât de mare. Viaţa în aceste hanuri este interesantă, mereu vezi feţe noi pe care a doua zi nu le mai vezi. Ai senzaţia de a fi într-o sală de aşteptare dintr-o gară. În fiecare zi sosesc şi pleacă alţi pelerini, hanurile fiind gazde amabile doar pentru o noapte.

Villafranca del Bierzo, 10 august

Plecarea din Ponferrada a fost destul de târzie, după ora 7. Am traversat tot oraşul, partea nouă, cu multe blocuri apropiate unele de altele, amintindu-mi de blocurile construite în perioada comunistă. Nu ştiu de ce dar acest oraş nu m-a încântat prin nimic. Poate să fie o impresie subiectivă. O tendinită la piciorul stâng mă face să simt din plin greutatea drumului la fiecare pas iar voltarenul îşi face prea puţin efectul. Încerc să ignor durerea, admirând natura, privind pelerinii şi bucurându-mă că totuşi pot să merg.

După vreo 5 km ajung în Columbrianos şi de la o patiserie ce abia deschisese îmi cumpăr o empanada pe care o

manânc cu poftă pe o bancă din piaţa micuţă dar foarte curată. Mă descalţ, ca să-mi mai răcoresc piciorul şi în timp ce mănânc prin faţa mea trece un preot în vârstă care cumpără ceva de la patiserie. Întorcându-se, îi zimbesc cerându-i şi o binecuvântare, pe care mi-o oferă cu multă bucurie. Mai schimbăm câteva vorbe iar apoi pleacă, eu rămânând să-mi termin micul dejun şi bucuros pentru binecuvântarea primită. De fapt, toate binecuvântările primite după Sf. Liturghie le-am considerat un privilegiu deosebit în acest pelerinaj.

Drumul continuă şi ajung în alt sat, Fuentes Nuevas, unde se află o biserică din secolul al XV-lea, cu o pictură deosebită pe cupolă, în stil spaniol, Cina de taină. Femeia care este la intrare insistă să-mi spună că în timpul războiului tot satul a fost bombardat, dar biserica a rămas intactă. Dumnezeu are grijă de casa lui. Urcând şi coborând mereu, trec prin alte două sate, la fel de frumoase ca şi cele dinainte. Câmpurile sunt pline cu viţă de vie, ceea ce-mi aduce aminte de viile din La Rioja.

În jurul orei 13 ajung la Villafranca del Bierzo, unde mă grăbesc spre primul han, aproape la intrare. Zeci de pelerini aşteaptă deja la rând, sprijinindu-se de ziduri, căutând un pic de umbră. Lângă mine, un tânăr cu barbă roşcată şi cu două cruci mari la gât încearcă să intre în vorbă cu toţi, dar nu prea reuşeşte, căci ochii înceţoşaţi şi limba împleticită îmi spun că a consumat cam mult alcool. Un bătrân responsabil la han îl vede şi-l recunoaşte imediat, exprimându-şi bucuria de a-l revedea după aproape un an. Lângă mine sunt şi câţiva tineri italieni şi spanioli, aşteptând

şi ei la rând, dar omorându-şi timpul aşteptării cu tot felul de fotografii deocheate din telefoanele lor mobile. Revăd şi feţe cunoscute, italieni, spanioli, din Canada, iar spre seară o voi revedea şi pe frumoasa nemţoaică, Cristina, cu care intrase în vorbă românul de la Foncebadón. Sunt tot felul de persoane, cei mai mulţi tineri, dar şi adulţi. Mă uit în jur cu atenţie şi constat că sunt şi persoane de vârsta mea, sau chiar mai în vârstă, şi asta mă consolează cumva. Psihic, nu mă simt deloc în vârstă, iar fizic, hm, pe camino pe mulţi i-am lăsat în urmă.

Hanul acesta nu se poate lăuda cu mobilier nou; dimpotrivă, totul este vechi, scârţâie, iar uşile de la băi sau toalete sunt atât de fragile, de rudimentare încât îmi este puţin frică să intru acolo. Are aspectul unei barăci foarte mari, din lemn, învechită şi răblăgită. Are un pitoresc al ei, pe care l-aş asemăna cu cel al unor case vechi ale ţiganilor, doar că acelea sunt mai mici. Nu dispreţuiesc nimic, dar nici nu pot să laud neglijenţa şi delăsarea pe care le observi imediat în tot ce există aici.

După ce s-au cazat şi au făcut duş, pelerinii se îndreaptă spre centrul satului pentru a-şi face provizii de mâncare sau răcorindu-se cu o bere sau un suc sau pentru o baie în apa de la marginea localităţii. Cum am mai spus deja, pe pelerini îi recunoşti imediat după mersul puţin greoi şi legănat, după îmbrăcăminte sau după picioarele mai mult sau mai puţin bandajate. Găsesc un restaurant deschis şi mă delectez cu ceea ce nu am mai mâncat de mai mult de un an şi jumătate, când am fost în vizită la Zaragoza, la părintele Paul Budău, şi anume renumitul ciuletone, adică o bucată mare de carne în sânge. Am făcut faţă cu greu la porţia

enormă din farfurie, dar l-am „doborât” până la urmă. Aşa prânz, mai rar. În localitate îi întâlnesc pe cei trei tineri italieni, cu care ma văd aproape zilnic de mai mult timp. Ne bucurăm să ne revedem şi schimbăm adresele de poştă electronică; facem şi câteva fotografii împreună.

Timpul trece repede şi se lasă seara, dispare şi căldura dogorâtoare, iar după cina de la ora 20, pelerinii umplu curtea hanului, povestindu-şi de toate. Reflectez asupra situaţiei, a celor văzute, observate şi trag din nou concluzia că pentru mulţi, camino nu reprezintă un pelerinaj, chiar daca toţi sunt numiţi peregrinos. Costul ieftin al cazărilor din hanuri, dorinţa de a face puţin sport, siguranţa drumului, întâlnirea cu atâtea persoane de pe toate continentele, toate aceste motive îi determină pe mulţi să aleagă acest camino pentru o săptămână, două, trei. Sunt apoi alţii care vor un pelerinaj, îmbinat şi cu motivaţii culturale, sau dorinţa de socializare. Cu siguranţă, camino nu este doar un pelerinaj religios catolic. Şi tot la fel de sigur este faptul că pe acest drum mulţi au ocazia de a-şi aprofunda propriul drum al vieţii, să se cunoască mai bine, să înveţe că se poate trăi cu mai puţin şi ieşind din propriile tabieturi, renunţând la multe lucruri inutile sau chiar dăunătoare. Mulţi au ocazia să se scuture de praful depus pe suflet şi conştiinţă, reîntinerind sufleteşte. Câte puţin din toate aceste motive sunt valabile şi pentru mine. Şi aş mai avea un motiv de mulţumire: faptul de a cunoaşte mai bine lumea în care trăiesc, acolo unde este ea; cred că un preot ar trebui să-i cunoască pe oameni mai mult acolo unde sunt ei şi să împărtăşească mai mult din viaţa lor. Asta nu înseamnă o laicizare a vieţii preotului, ci o

participare mai autentică la condiţia umană, o solidarizare mai profundă cu grijile şi neliniştile, cu lipsurile şi nesiguranţele unei lumi pentru binele căreia noi suntem răspunzători. Ştiu că acesta reprezintă un risc ce costă mult, dar dacă păstorul nu împărtăşeşte condiţia turmei, devine un mercenar.

Iar s-a lăsat seara, luna este deja pe cer, adie şi o boare plăcută de vânt, dar pelerinii nu dau semne că le-ar fi somn, şi este ora 22. Dar este un meci de fotbal, Italia-Spania, şi mulţi se uită la acest joc la televizorul din aşa-zisa bucătărie.

Laguna de Castilla, 11 august

În dimineaţa aceasta, din nou pelerinii s-au trezit înainte de ora 6, foindu-se, grăbindu-se la baie, făcându-şi bagajele în grabă, ca şi cum cineva i-ar fugări din hanul Ave Felix, unde au fost cazaţi. Date fiind condiţiile mizerabile de cazare, le înţeleg graba de a pleca. Însă ghinionul lor a fost faptul că toate uşile la ieşire erau încuiate şi în pofida protestelor lor, nu li s-a dat drumul să plece înainte de această oră. Menţionez că acest han este cel mai neîngrijit din toate câte am cunoscut până acum. Mai sunt vreo trei în localitate, şi îmi pare rău că m-am oprit la primul întâlnit în cale.

Este încă întuneric, dar reuşesc uşor să ies din localitate, îndreptându-mă spre Pereje, un sat în care nu este nimic interesant de văzut. În următoarea localitate,

Trabadelo, găsesc biserica deschisă, curată şi bine îngrijită, toată din piatră. Drumul pelerinilor flanchează mereu şoseaua principală, statală, construită pe lângă râul Valcarce, de care mă voi îndepărta doar atunci când voi urca spre O'Cebreiro. Urmează alte câteva localităţi, Portela, Ambasmestas, Vega del Valcarce, Ruitelan, Herrerias, iar după aceasta din urmă, drumul începe să urce pentru ca după aproape patru km să ajung la La Faba. Este minunat acest drum de munte, flancat în ambele părţi de mulţi copaci sau arbuşti, ceea ce-ti procură o umbră binefăcătoare ce te ţine departe de razele soarelui care începe să ardă. La Faba este un cătun unde găseşti o tienda, adică un mic magazin alimentar. Este şi o fântână cu apă rece, proaspătă. În rest, doar câteva case, pe lângă care văd mai mulţi copii ce se joacă, iar părinţii şi bunicii lor trebăluiesc pe lângă casă. Recomand oricui să se oprească prin sate, să privească cu atenţie locuitorii, deşi prea mulţi nu o să vezi pe stradă, să admire arhitectura simplă, unitară a caselor de piatră şi mai ales să admire nenumăratele flori de la ferestre.

Peste tot, mai ales la baruri, întâlneşti pelerini ce-şi permit momente de relax şi de întărire trupească. În Herrerios găseşti imediat sub autostradă un magazin cu pâine proaspătă, atunci scoasă din cuptorul cu lemne. Mirosul plăcut, specific îl simţi încă de departe. Şi după miros m-am lăsat condus înauntru, savurând o pâine cu jumătate de litru de lapte ce-l aveam în rucsac. Din cătunul La Faba îmi continui drumul spre vârful muntelui O'Cebreiro. Ajung după câţiva km într-

un alt cătun şi crezând că am ajuns la destinaţie, mă cazez într-un han nou, din piatră, cu etaj şi mansardă. Abia după câteva ore am realizat că până pe vârful muntelui mai aveam de parcurs mai mult de doi km. Dar, dacă aici am poposit, aici rămân şi nu-mi pare rău, căci totul este foarte curat, de calitate, la fel şi prânzul gătit de gazde şi pentru un preţ convenabil. Acest han se măreşte şi un excavator tot sapă într-o latură iar câteva maşini cară pământul şi piatra în altă parte, sub poala muntelui. Observ zidurile noi ce se ridică şi rămân surprins cât de subţiri sunt. Mă întreb ce se întâmplă dacă o persoană mai corpolentă se sprijină de un astfel de zid: riscă să ajungă cu perete cu tot în camera vecină. Probabil este graba de a construi, de a-l da în folosinţă cât mai repede şi de a câştiga bani. Este aceeaşi grabă cu a multor români care au construit cu materiale de slabă calitate, sperând apoi să vândă scump şi să câştige cât mai mult. Banii reprezintă nervul tuturor activităţilor, bune sau rele.

Îmi este necaz că astăzi m-am grăbit, nu am analizat bine totul; în loc să fiu pe vârful muntelui, sunt puţin mai jos. Dar mă şi consolez, văzând cum mai mulţi pelerini au mers până pe O'Cebreiro, dar nu au găsit cazare şi s-au întors aici. În faţa hanului, toate mesele sunt pline, atmosfera s-a mai răcorit şi toţi se întăresc cu câte ceva de la bar. Sunt mai mulţi biciclişti pe care-i remarci imediat după costumaţia specifică, sunt şi mulţi tineri italieni, spanioli, două doamne ce vorbesc limba maghiară, iar de curând s-au întors din

vârful muntelui şi prietenii mei italieni Silvia, Clara şi Iacopo.

În zare se văd pe vârf mai multe antene sau amplificatoare de semnal. Acolo este O'Cebreiro, despre care am auzit spunându-se multe lucruri. Sincer să fiu, urcarea până aici mi s-a părut aproape banală şi nu-mi dau seama în ce constă măreţia acestui vârf de munte. Poate că este dificil dacă mă gândesc că pe el nu urcă persoane ce acum au coborât din maşină, ci pelerini cu picioarele bandajate, încercaţi de greutatea şi suferinţele unui drum de sute sau alţii, de mii de km. În drumul spre Santiago de Compostela, este una din marile înălţimi muntoase, vreo 1400 metri. Reprezintă depăşirea unei înălţimi simbolice, ce-ţi permite apoi accesul spre etapele finale. Este ca un fel de ultim test înainte de Santiago. Dacă treci peste el ai un merit în plus în dobândirea diplomei. Dar aceasta este o interpretare personală care nu-i interesează pe toţi acei pelerini sau falşi pelerini ce se îmbulzesc legitim sau fraudulos pe ultimele etape ale acestui lung, impresionant camino.

Pentru mine, este a 22-a zi de drum. Cu excepţia tendinitei de la piciorul stâng, până acum aproape că mă minunez cât de în formă sunt. Nu uit însă durerile şi usturimile aproape insuportabile din tălpile picioarelor, ce le-am simţit mai acut în prima parte a drumului. Să vedem ce va fi în continuare. Deocamdată, pentru mine camino este un vis pe care încă îl visez. Cât de frumos va fi, voi afla în viitor. Îi mulţumesc lui Dumnezeu că tendinita nu s-a agravat mai tare. Asta se datorează şi sfaturilor înţelepte pe care mi le-a dat

Tereza Dămoc. Pentru că pe un astfel de drum, atât de lung şi anevoios, să poţi merge fără blocaje şi fără suferinţe inutile, este absolut necesar să te cunoşti pe tine, potenţialul fizic şi psihic (deşi pe acesta îl descoperi mai bine pe drum) şi să asculţi cu desăvârşire de sfaturile celor ce au parcurs deja camino. Acesta este şi un exemplu cum trebuie să procedezi în viaţă. Dar câţi sunt dispuşi să aprecieze şi să se folosească de experienţa altora? Orgoliul înnăscut îi face pe mulţi să se plaseze pe primul plan şi să dorească ca lumea să se învârtă în jurul lor, şi să creadă că ce a fost şi ce au făcut alţii este mai puţin important decât cum văd ei lucrurile. Dacă te înscrii pe camino şi-ţi iei hotărârea de a merge până la capăt, indiferent cât ar dura şi cât te-ar costa, înveţi că drumul tău prin viaţă, vrei sau nu vrei, are jaloane la stânga sau la dreapta, are direcţii şi reguli obligatorii pe care este necesar să le respecţi. Şi totuşi, câte frumuseţi poţi admira în jur, câtă solidaritate poţi simţi, dacă mergi pe acest drum şi nu o iei aiurea pe drumuri ce crezi că sunt mai scurte sau mai comode. Este o lecţie a lui camino care, sigur, nu anulează libertatea de conştiinţă, de a decide aşa cum crezi tu, o libertate pe care nici Dumnezeu nu o anulează.

Triacastela, 12 august

Iar s-au trezit pelerinii cu noaptea în cap şi au început să plece înainte de ora 6. Am plecat şi eu după această oră, dar era încă întuneric şi nu am văzut indicatorul spre

O’Cebreiro. M-am înscris pe o cărare greşită şi aşa am înconjurat o parte a muntelui, până când am realizat că nu-s pe calea cea bună. Mi-am zis că vârful acesta se lasă greu cucerit, dacă mă gândesc că şi ieri m-am înşelat, crezând că am ajuns pe vârful lui, dar de fapt eram la aproape 3 km distanţă de vârf. Astăzi am avut această fericire. Am ascultat şi legenda legată de el, care, de altfel, nu-i prea înalt; este ca şi cota 1400 de la Sinaia. Valoarea lui, cum spuneam deja, este una simbolică pentru pelerinii de pe camino. Am admirat de sus panorama superbă ce-ţi umple inima de bucurie. Cu aceste sentimente am trimis un sms unuia dintre cei mai buni prieteni ai mei, Alois Bulai, pe care îl port mereu în inimă în călătorii, mai ales pentru că fizic nu poate să fie prezent. Sper ca bunul Dumnezeu să-i umple inima cu alte bucurii mult mai înălţătoare şi mai profunde, căci merită din plin.

De la O’Cebreiro întru în regiunea Galicia, lăsând în urmă Leónul. Trebuie să precizez că de la primul contact cu localităţile acestei regiuni am remarcat nivelul economic mai scăzut. Prin sate străzile sunt cimentate, parţial deteriorate, murdare, cu bălegar de la animale. Miroase până departe a grajd, latră câinii ce păzesc animalele, în special vacile pentru carne. Ai impresia că te afli în România, datorită mizeriei şi dezordinii. Am trecut prin vreo şase sate, iar realitatea a rămas aceeaşi.

Borna de la intrarea în Galicia

Spre ora 13 am ajuns la Triacastela, unde hanul municipal este deja plin. În localitate am mai găsit un han

particular, Refugio del Oribio. Sunt foarte mulţumit că am găsit un loc, deoarece după mine au sosit mulţi alţi pelerini pentru care nu mai este loc, şi sunt constrânşi să plece mai departe, în căutarea altor hanuri cu locuri libere. Iar eu mă simt destul de obosit ca să mai continui. În ultimele zile am constatat o creştere a numărului pelerinilor şi cred că în zilele următoare această creştere va fi şi mai mare.

Aici sunt puţine persoane cunoscute, iar cei mai mulţi sunt noi pentru mine, şi eu pentru ei, se înţelege. Ca de obicei, după cazare urmează duşul, o scurtă odihnă şi apoi masa. Lângă han este un magazin alimentar şi un restaurant. Mulţi îşi gătesc în bucătărie, apoi după ce s-a mai potolit căldura, ies la un pahar cu vin şi de vorbă. Şi aşa trece după amiaza.

La ora 19 merg la Sf. Liturghie, unde preotul într-un stil original îmbină celebrarea euharistică cu tot felul de reflecţii sau sfaturi date pelerinilor. După calapodul meu şi normele liturgice cred că exagerează cu vorbitul şi improvizatul. Dar sunt mulţumit pentru că am putut participa alături de alţi vreo 30 de pelerini. Erau şi din Extremul Orient dar cei mai mulţi sunt spanioli şi italieni.

Mă uit pe strada principală a localităţii şi nu mai văd atât de multe flori la ferestre cum deja mă obişnuisem. Am remarcat că pe aici oamenii sunt ocupaţi cu creşterea vacilor pentru carne şi cu propriul petec de grădină, plin cu legume şi zarzavaturi. Nu m-au impresionat multe lucruri de la Laguna de Castilla până aici. Încerc, în schimb, să reflectez din nou

asupra scopului meu pe acest drum: o îmbinare a efortului şi suferinţei fizice cu dorinţa de cunoaştere, de participare alături de Cristos la drumul vieţii mele. De fapt, acest drum ca pelerinaj religios, pentru mine personal este greu de descris. Mult mai mult îl simţi, îl trăieşti în fiecare clipă, iar trăirea personală este aproape imposibil de exprimat în cuvinte. Aceste rânduri sunt mai mult mici reflecţii personale, descrieri parţiale, poate puţin cam jurnalistice a ceva mult mai profund din fiinţa mea, a unui „drum interior" ce-mi aparţine în exclusivitate. Sau sunt reflecţii, tot la fel de parţiale despre ceea ce observ şi redau apoi în culorile propriilor ochelari, a propriilor trăiri de moment. Totul are un caracter parţial şi vreau să fie considerat ca atare. Trăirile mele interioare sunt doar ale mele şi nu intenţionez să le expun ca pe o tarabă. Le-aş banaliza; nu pot şi nu vreau acest lucru.

Este seară târzie, dar văd încă pe stradă trei pelerini biciclişti care caută probabil un pat. Nu ştiu unde vor găsi. Îmi amintesc că astă-dimineaţă, cunoştinţa mea din Vicenţa, simpaticul Fabio, dormea încă lângă uşa bisericii din O'Cebreiro. Adineaori îmi spunea că este deja a patra noapte de când doarme afară. Mă întreb dacă nu aceasta îi aşteaptă şi pe bicicliştii de adineaori.

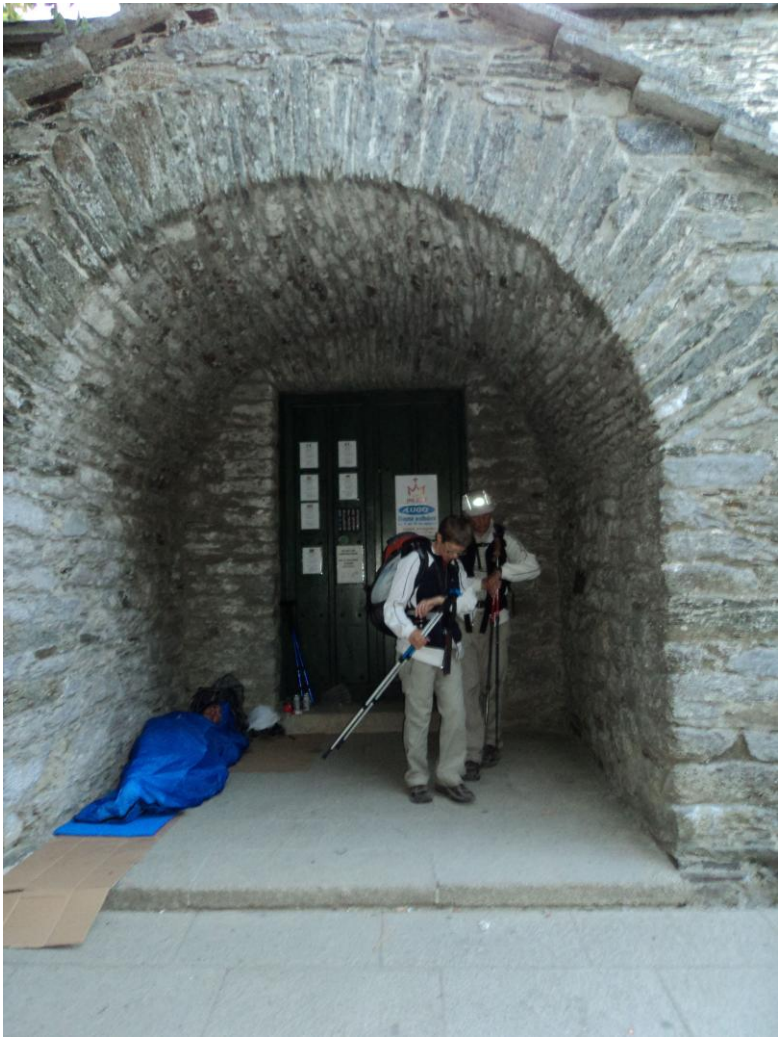

Fabio din Vicenţa doarme la uşa bisericii de pe O’Cebreiro

Ferreiros, 13 august

Dimineaţă, în hanul privat de la Triacastela pelerinii s-au trezit deja de la ora 5, şi ca de obicei, au început să umble prin dormitor, prin baie mai mult sau mai puţin liniştiţi, fiecare în funcţie de câtă atenţie şi respect are pentru ceilalţi. Oricum, m-am trezit, iar la 6 deja servisem micul dejun (pâine, brânză şi lapte), iar la câteva minute după această oră eram în stradă. Ce frumos se vedea luna! Mare, ca un disc de argint luminat, aruncând o lumină suficientă pentru a vedea pe unde merg. De aici şi până la Sarria, adică pe o distanţă de 20 de km am mers numai pe strada principală, deoarece la început era prea întuneric pentru a urma traseul clasic al lui Camino, ce mă purta prin păduri şi mai multe sate. În drum voi întâlni localitatea Samos unde există un impresionant complex monastic benedictin. Am admirat sobrietatea şi robusteţea zidurilor bisericii şi ale celorlalte clădiri, înalte, din piatră, ce vorbesc despre vremuri de glorie şi putere materială a bisericii. Era ora 8, dar uşile bisericii erau încă închise, aşa că m-am mulţumit numai cu admiratul din exterior şi am plecat mai departe. Sunt frumoase şi de apreciat şi gardurile mănăstirii care poartă în fierul forjat imaginea scoicii pelerinilor la mărimi impresionante. Aceeaşi scoică cu laturile de aproximativ un

metru o voi vedea şi pe trotuarele din Sarria, la ieşirea din oraş.

Complexul monastic benedictin de la Samos

Pe drum, luna a dispărut, tăcută, lasând loc, întâi firav, roşietic, apoi din plin, soarelui. Este aproape misterios acest schimb de gardă: luna care după ce a vegheat somnul oamenilor, dar şi partea iniţială a drumului pelerinilor, lasă locul soarelui, pentru ca el să le lumineze chipurile şi să-i umple cu căldura lui. Pe la ora 10.30 am ajuns la Sarria, un oraş ce nu m-a impresionat, arhitectura lui fiind mult mai simplă, mai „comunistă" comparativ cu cea din oraşele Burgos sau León.

De aici, drumul pelerinilor devine o splendoare. Flancat mereu de ziduri, arbuşti, multe ruguri pline cu mure coapte (delectarea mea), copaci impresionanţi, unduind printre lanuri, trecând prin sate mici sau cătune sărăcăcioase, această porţiune de drum mi s-a părut a fi cea mai pitorească, mai medievală aş putea spune, din câte am întâlnit până acum. Mereu urci şi cobori, dar nu înălţimi prea mari şi nici văi adânci; te încrucişezi cu alte poteci, de pe care parcă ai aştepta să apară oameni îmbrăcaţi în haine de acum câteva sute de ani. Trebuie să urmezi săgeata galbenă pentru a nu te rătăci în această zonă în care localităţile sunt aproape simbolice, adică foarte mici.

Camino, drum de vis spre Santiago

După un drum de mai bine de 10 km, am ajuns la Ferreiros, unde speram să întâlnesc o localitate în toată regula. Dar m-am lămurit că aici există doar hanul şi restaurantul; în rest, nimic. Mai în vale este o biserică romanică, dar închisă, ca şi cea de la câteva sute de metri depărtare, lângă care este un cimitir şi un alt han privat, unde i-am reîntâlnit pe cei trei prieteni tineri italieni. Alte feţe cunoscute nu am mai întâlnit. Remarc multe persoane care probabil fac o mică vacanţă sau turism. Un tată este cu cei trei copii şi joacă cărţi. Îl reîntâlnesc însă pe tânărul francez ce vine de la Arles. Împreună cu alţi câţiva stă în sala de mese şi discută generalităţi: nume de mâncăruri tipice ale diferitelor popoare europene, ce înseamnă a fi catolic şi constat că în mintea laicilor, catolicitatea este mult mai diluată decât cea din tratatele dogmatice sau morale. La mese, alţi pelerini mănâncă, glumesc, admiră peisajul care, într-adevăr, este foarte frumos.

În dormitor, o doamnă îi explică vecinei de pat istoria medaliei miraculoase a Sf. Fecioare Maria. Îmi place discursul ei, dar nu pot deveni prea curios, aşa că mă retrag cu discreţie. Tot aşa m-am retras şi ieri din vecinătatea a doi spanioli ce criticau vehement risipa de fonduri ce se face cu ocazia vizitei papei la Madrid. Spuneau că mai bine s-ar folosi aceşti bani pentru combaterea şomajului. Iar biserica ar face bine să fie mai mult în serviciul real al oamenilor şi nu să-şi urmărească propriile scopuri. Neputând susţine convingător discuţia în spaniolă i-am lăsat să-şi continuie

dezbaterea. Un alt pelerin, tot ieri, era revoltat pe toţi japonezii ce vin aici, se urcă în autobuz şi apoi coboară la câţiva km de hanuri, ocupând cu neruşinare locurile pelerinilor frânţi de oboseală, care sunt apoi constrânşi să doarmă sub cerul liber. Acest interes pur turistic sau sportiv, pur recreativ îl remarc şi eu şi se amplifică cu cât mă apropii mai mult de Santiago.

Am simţit o bucurie enormă astăzi când am ajuns în dreptul bornei ce indica 100 de km până la Santiago. Mi-am zis că mai am de mers doar patru zile şi ajung la scop. Am emoţii şi îl rog pe Dumnezeu să mă ţină în putere pînă la capăt. Astăzi, când am ajuns aici, după 33 km parcurşi, simţeam că sunt obosit nu numai de picioare, ci în tot corpul. Şi totuşi, voinţa mă împingea mai departe, fiind însă foarte atent unde pun piciorul. Este o experienţă interesantă: lupta dintre voinţă şi energiile trupului, ce scad cu fiecare km parcurs. Dar face parte din camino.

Cât de plăcut este totul în jur! Copaci, iarbă, dealuri şi văi, delimitări nu prea înalte ale terenurilor cu piatră, care aici o vezi peste tot. Lumina blândă a soarelui spre apus, care nu mai arde ca ziua, ci parcă vrea să-ţi mângâie faţa şi să-ţi învioreze trupul împreună cu adierea vântului de seară. Este minunată seara la Ferreiros, între câmpuri, după ce ai mâncat bine, după ce ţi-ai mai dat cu cremă şi analgezice picioarele obosite. Toate acestea sunt bucuria şi durerea ta de fiecare zi. Te retragi apoi în dormitor, unde ai mulţi vecini, bărbaţi şi femei, din multe ţări, majoritatea tineri. Eşti solidar cu ei,

împarţi aceleaşi condiţii, acelaşi spaţiu. Este o lecţie de solidaritate umană la scară mondială. Mai greu este noaptea, când în jurul tău ai un grup de sforăitori. Dar, cum am mai spus, pe mine dopurile mă salvează, cel puţin parţial.

Palas de Rey, 14 august

Ca de obicei, aceeaşi trezire la ora 5 a multora, ceea ce mă face să mă ridic şi eu din pat. În dimineaţa aceasta cerul este înnorat, iar luna nu se vede deloc, nu mai luminează drumul, aşa că am folosit lanterna din plin. Mă temeam să nu se termine bateria, şi după câţiva km m-am oprit la un bar, unde era şi un han pentru pelerini, la Mercadoiro, aşteptând să se lumineze de ziuă. Cu o cafea cu lapte în faţă ascult cu plăcere muzica celtică ce se aude în surdină, iar după vreo jumătate de oră plec din nou la drum. Pentru un timp, camino continuă pe poteci flancate de ziduri joase de piatră şi de copaci. După alţi câţiva km însă începe să flancheze şoseaua naţională şi nu mai are acelaşi farmec. Însă, fiind duminică, traficul este destul de redus.

Ajung apoi la Portomarin, un mic oraş pe care îl vezi de departe. Nu am înţeles pentru ce drumul pelerinilor trece prin oraş, din moment ce apoi trebuie să faci calea întoarsă pentru a-ţi continua drumul. În plus, la intrare trebuie să urci

şi multe trepte destul de abrupte. Dar, asta este; m-am întors, am ieşit din oraş şi mi-am continuat drumul.

Portomarin

În cale întâlnesc cătune, ca peste tot de când am intrat în Galicia, unde miroase puternic a bălegar de vacă iar străzile sunt murdare şi deteriorate. Într-un sat am fost tentat să mă opresc la un han dar mirosul neplăcut m-a determinat să plec mai departe deşi tălpile picioarelor mă dureau rău de tot.

Ceea ce mai remarc este numărul crescând al pelerinilor pe camino. Sunt mulţi copii cu rucsăcele pe spate, vorbind zgomotos si gesticulând. Sunt şi mulţi tineri, băieţi şi

fete. Îţi dai seama după costumaţie, culoarea pielii picioarelor sau după mers că abia au început acest drum. Mă impresionează rucsacele imense ale unora, parcă au fugit cu tot ce au putut din faţa frontului. Întâlnesc mulţi italieni, între care un grup numeros de scoutişti, ce au cu ei şi o chitară iar în seara aceasta au cântat aici la han mai multe cântece religioase. Îmi atrage atenţia pe drum o femeie care se opreşte la fiecare jumătate de km pentru a fotografia bornele ce-ţi indică distanţa până la Santiago. De aici, borna indică 66.5 km.

După obişnuitul duş (aici, cabinele de duş nu au nici o protecţie şi îmi aduce aminte de armata mea de la Piatra Neamţ, ceea ce mi se pare nepotrivit, dar mă acomodez) urmează masa, ca de obicei şi câteva ore de odihnă.

La ora 20 particip la Sf. Liturghie la o biserică apropiată, doar la un km distanţă. Rămân uimit de numărul mare de pelerini prezenţi şi aproape toţi s-au şi împărtăşit. Şi iarăşi s-a făcut seară şi urmează o nouă noapte, într-un dormitor cu 70 de paturi. Sper să fie o noapte liniştită, căci mâine vreau să merg mult. Astăzi am mers vreo 35 km. Am avut timp să reflectez la multe, să aprofundez, să meditez, să încerc să înţeleg mai bine, de exemplu, de ce oamenii au o relaţie protocolară, dictată de interese sau de o anumită modă, cu ceilalţi. Dar, pe termen lung, raportul lor cu ceilalţi este marcat de temperamentul lor, de structura lor mintală, de

ambiţiile sau complexele ce le au. Cred că am putut să-mi dau seama mai bine de coaja raporturilor mele cu ceilalţi, dar şi de miezul consistent (bun sau mai puţin bun) ce-mi marchează relaţiile mele cu semenii.

O altă lecţie ce am aprofundat-o: suferinţa te face mai umil, mai conciliant, mai aproape de ceea ce eşti de fapt. Este uşor să apari mereu în reverendă, sau cu cămaşa clericală, într-o anumită ţinută oficială, inclusiv cea liturgică, îmbrăcăminte sau veşminte ce te plasează mintal dar şi relaţional, concret pe o anumită treaptă superioară, într-o anumită zonă sacră, intangibilă, unde pari persoana „perfectă", cu un statut social, public bine delimitat. Cred că este necesară despuierea de aceste haine şi veşminte, din când în când, pentru a-ţi da seama că, de fapt, ca om eşti mic, chiar neînsemnat, iar lumea merge înainte şi fără tine, poate chiar mai bine. Pe drum, dacă suferi, te opreşti, îţi îngrijeşti rănile, dar între timp toţi ceilalţi trec pe lângă tine. Tu nu eşti însemnat. Important este drumul pe care-l parcurgi, iar dacă tu nu-l mai poţi parcurge, drumul continuă oricum. Aceasta este o lecţie pe care am tot învăţat-o de când am început camino, de la Pamplona, şi de fapt este o simplă ilustrare a unei lecţii continue de viaţă.

Este deja ora 22, iar în acest han în care sunt cazaţi cred că vreo 200 de pelerini, este linişte totală. Fapt

surprinzător, dar cumva explicabil: afară plouă, iar barurile, restaurantele sunt la distanţă.

Camino, în apropiere de Santiago

Arca, Santiago de Compostela, 15-16 august

Una din tentaţiile ce le simt acum în faţa dificultăţilor, în cazul meu durerea de picioare şi oboseala, este aceea de a găsi „soluţii", adică de a urca într-un autobuz sau taxi şi a mai scurta distanţele, pentru a-mi cruţa picioarele, care parcă cedează, şi chiar mă cuprinde teama că vor ceda, acum, spre sfârşit. Pragmatic, pare chiar recomandată o astfel de

rezolvare, sau măcar să mă opresc o zi, doar pentru odihnă. Nu vreau să descriu mirajul tentaţiei luptându-se cu principiile din mine, cu durerea insuportabilă din tălpile picioarelor şi cu slăbiciunea ce se instalează în toţi muşchii. Spun doar că există alternativa unui drum de 10 ore, iar când ajungi la destinaţie, sleit complet de forţe, îţi dai seama că orice este posibil pentru cine crede, chiar să mute şi un munte din loc. Cam atât despre o luptă interioară purtată o zi întreagă, dar care prin intensitate ar putea condensa foarte multe zile.

La Arca există o biserică cu patronul Sf. Eulalia, încredinţată spre pastoraţie unor preoţi italieni din congregaţia Don Guanella. Nu-i chiar pe drumul pelerinilor, dar activitatea lor aici este demnă de toată lauda. În localitate nu am mai găsit loc la hanuri, fiind târziu, aşa că a trebuit să merg la o pensiune, numită Platas. Eram frânt de oboseală, atât cea fizică, cât şi cea interioară, rezultatul luptei dintre ideal şi pragmatic. Detaliile acestei lupte nu se pot şi nici nu încerc să le descriu.

A doua zi, 16 august, m-am înarmat cu mult curaj şi optimism pentru ultima etapă, de aprox. 20 de km, mult mai puţini decât ieri. A fost nevoie să-mi dau tălpile picioarelor din abundenţă cu analgezice, pentru a nu le mai simţi. Şi am reuşit aproape în întregime. Drumul este minunat, pitoresc chiar, foarte bine marcat şi este plin de pelerini, de toate culorile, de pe toată faţa pământului. Văd grupuri de italieni

vorbăreţi, ce poartă cu ei şi drapelul naţional. Ai impresia că ai intrat într-un corp de armată sui generis, fără arme, ci doar cu un baston şi un rucsac pe spate. Cu cât mă apropii mai mult de Santiago, cu atât bucuria interioară creşte, mă inundă. Cânt mereu, fluier, salut pe toţi, mă simt ca în al nouălea cer. Tot drumul de până acum mi se pare un vis de o clipă, nu-mi mai amintesc de nici o durere. Bucuria interioară a anesteziat picioarele mele mai bine decât voltarenul. Din urmă mă ajunge un tânăr cu un rucsac mare, colorat, suplu ca un atlet de cursă lungă, cu pielea bronzată. Îl recunosc, căci l-am mai văzut zilele trecute. Mă fascinează mersul lui, mai alert decât ritmul general al pelerinilor. Fără să reflectez prea mult, mă iau după el, rămânând constant la câţiva paşi în urmă. Simt că reuşesc să-l urmez şi nu-mi vine să cred. Uşor, uşor, îi tot depăşim pe ceilalţi, el având un mers drept, solemn, ca de atlet, eu urmându-l plecat puţin în faţă, cântând mereu şi simţind o bucurie ce aş vrea să o spun tuturor de pe drum. Aproape nu înţeleg ce se petrece cu mine, este ca un fel de vrajă ce mă domină cu bucurie. În acest ritm alert merg mai mulţi km şi ajung la Monte del Gozo, adică Muntele Bucuriei, deoarece de aici vezi pentru prima dată în vale Santiago de Compostela, oraşul binecuvântat, ţinta pelerinajului. Strig de bucurie, îmi curg lacrimi lungi pe obraji şi le las să curgă în voie, îmi fac cruce de mai multe ori şi alături de tânărul cu pas alert pe care apoi îl voi întâlni în

catedrală, mă „precipit” spre oraş. Mai sunt 5 km până la sanctuar pe care îi parcurg într-o stare de bucurie fără limite şi în acelaşi ritm.

Santiago de Compostela: intrarea cu monumentul unor pelerini celebri.

Marcajele sunt perfecte, şi cu cât mă apropii mai mult de partea veche a oraşului, cu atât mă simt mai bine, învăluit parcă într-o lumină şi o pace interioară pe care nu le bănuiam. Ajung în zona veche, medievală iar aici străzile se îngustează, devin mai aglomerate şi îmi spun că nu mai am mult, că ţinta, catedrala este aproape. Nu o văd din cauza zidurilor, dar o simt aproape, că mă aşteaptă.

„Simt” catedrala, învăluită în lumina ce o văd deja

Ajung la ea, din laterală. Îi zăresc turnurile măreţe. Mă apropii şi plâng din nou de bucurie. Nu mai observ pe nimeni în jur, şi probabil că mulţi varsă la fel, lacrimi de bucurie. Vraja ei mă domină. O văd toată sfântă, solemnă, măreaţă şi primitoare. Urc treptele grăbit şi intru pe uşa ei mare, alături de mulţi alţi pelerini, ca şi mine, grăbiţi, emoţionaţi, obosiţi, fericiţi. Solemnitatea navelor, a bolţilor, mulţimea pelerinilor, toate mă copleşesc. Mă arunc în genunchi, cu faţa lipită de lespedea de marmoră, pe care o sărut cu pietate, udând-o cu aceleaşi lacrimi de bucurie. Probabil, în ele se vărsa toată durerea drumului, toată părerea de rău pentru păcatele mele, dar şi toată bucuria împlinirii.

Marmura catedralei este martoră tăcută a mulţimilor imense de pelerini care de-a lungul secolelor au îngenuncheat pe ea, au plâns de bucurie şi de durere, s-au rugat îndelung, cu toată fiinţa lor. Mă simt unul dintre nenumăraţii, neştiuţii pelerini ce au ajuns aici şi recunoştinţa pentru acest mare dar îmi curge din inimă, pe buze şi pe lespedea de marmură.

Îmi ridic apoi privirea şi văd totul, văd altarul, văd cadelniţa celebră legată cu o funie enormă. Mă ridic şi mă îndrept spre mormântul apostolului Iacob, la care ajung înainte de a începe celebrarea Sf. Liturghii pentru pelerini la ora 12.

Mormântul apostolului Iacob

Catedrala este plină. Pe feţele pelerinilor, obosite, citeşti o bucurie, o mulţumire, o credinţă simplă care vorbeşte în gesturile lor pioase. Rareori am văzut o pietate atât de evidentă, de expresivă. O asemăn cu cea a mamei mele, cu credinţa şi bunătatea ei simplă, fără margini. Mulţi, la împărtăşanie îngenunchează înainte de a se împărtăşi. Marea majoritate îl primesc pe Domnul pe limbă, nu în mână. Sunt mulţi, foarte mulţi tineri, iar credinţa lor este atât de evidentă. Îl iubesc pe Dumnezeu şi-i oferă cu bucurie toată truda şi toată suferinţa drumului. Aflu că tânărul atlet pe care l-am secundat astăzi vine pe jos de la Toulouse, şi îl admir din nou.

Sf. Liturghie de la ora 12, pentru pelerini

După Sf. Liturghie obţin şi „La peregrina” de la un oficiu în apropierea catedralei, dar mi se pare o simplă hârtie şi atât. Ceea ce este important sunt bucuria fără margini şi pacea interioară. Cele 27 de zile de drum sunt deja un vis frumos, iar ceea ce simt acum încununează acest vis. Cele 155 de localităţi prin care am trecut sunt ca nişte stele ce au urcat de pe pământul Spaniei pe un cer sub care mă găsesc ca un simplu pelerin, copleşit de farmecul şi lumina lor. In inima mea lungul şi frumosul camino a urcat de pe pământ spre ceruri, unindu-se cu Calea Lactee, atât de des invocată în istoria acestui drum de pelerinaj. Ce va fi de acum înainte, voi vedea. Pelerinajul vieţii continuă de la Santiago de Compostela până la Finistere, adică până în ultima clipă a vieţii mele pe pământ. Seara târziu iau avionul spre Madrid, unde mă va găzdui amabilul confrate Leonard Diac, iar mâine mă întorc acasă, la Iaşi.

Deo gratias!

In faţa catedralei din Santiago de Compostela

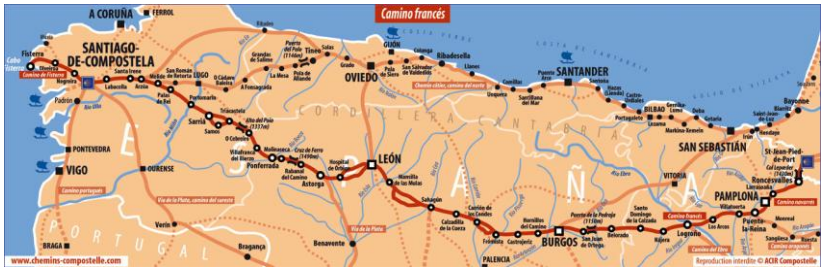

Hartă-Camino de Santiago

Hartă-Camino de Santiago

Informaţii despre Camino de Santiago:
http://explorecamino.ro/resurse-camino/

Postfaţă

Pentru noi, cei născuţi în secolul vitezei, care ne gândim acţiunile şi parcurgerea distanţelor într-un ritm rapid, ajutaţi fiind de tehnică şi de mijloacele de transport atât de perfecţionate, mersul pe camino reprezintă o adevărată provocare clipă de clipă, oră de oră, zi de zi. În mentalul nostru s-a înrădăcinat adânc un anume mod de a ne raporta la spaţiile geografice, în care, de exemplu, a ajunge de la Iaşi la Bucureşti înseamnă aproximativ jumătate de zi de mers cu trenul sau cu un autoturism; sau, a ajunge din aceeaşi localitate pînă la Viena înseamnă o zi lungă de vară de mers tot cu maşina, şi am putea să lungim exemplele la nesfârşit. Pe camino, nu te poartă nici o maşină, ci îţi porţi singur trupul, în plus şi rucsacul de pe spate, cu modesta viteză de 4 sau 5 km/h. Poţi să atingi şi 6, dacă eşti mai rezistent şi mai zvelt. Iar aceasta, alături de oboseală, soarele dogorâtor, sete, foame sau dureri şi răni fizice, reprezintă o dificultate în a te „măsura" cu spaţiul în cu totul alţi timpi, adaptaţi nu maşinăriilor ci doar propriei tale fiinţe. Din lumea tehnicii şi a comunicaţiilor exterioare, te vezi constrâns să te întorci în tine însuţi. Începi să înveţi din nou să mergi, ca în copilărie, dar singur şi neajutat de nimeni, pe un drum interior, spiritual, spre tine însuţi. Aşa te regăseşti singur şi gol de tot ce este în afară, ce nu aparţine fiinţei tale, dar plin de forţe interioare, neglijate sau chiar necunoscute. Ele ţi se arată din mers, şi începi să te minunezi de tine însuţi, începi să te bucuri de toate aceste forţe, să le foloseşti şi să le apreciezi. Este o descoperire minunată, care merită orice efort şi care îţi

oferă din plin pace interioară, bucurie şi lumină. Iar aceste binecuvântări şi daruri cereşti te ajută să vezi ceva din frumuseţea lui Dumnezeu care îţi surâde prin ele; îi vezi chipul, îi admiri frumuseţea, îi simţi prezenţa inefabilă. Şi atunci ţi se trezeşte o dorinţă arzătoare de a trăi mereu toate aceste daruri; iar aceasta înseamnă dorinţa de a fi mereu un pelerin, cu nostalgia unui Santiago mereu de atins, ceea ce nu-i deloc uşor, căci în jurul tău ai tentaţia zilnică a maşinăriilor, a robotizării şi comodităţilor exterioare. Acum, pelerinul şi omul interior din tine este pus la grea încercare. Itinerarul vieţii tale spre Dumnezeu şi spre tine însuţi devine mai greu decât drumul fizic spre Santiago; ţi se naşte dorinţa de a fi din nou pe el, cu rucsacul în spate. Ce vei face? Angajamentele şi solicitările cotidiene te cheamă în altă parte. Vei reuşi să trăieşti din lumina, pacea şi iubirea primite pe camino? Vei reuşi să transformi viaţa ta într-un camino interior?

Cred că este posibil. Din tabernacol şi de pe chipul oricărui om, ca şi din toate frumuseţile naturii îţi zîmbeşte şi te cheamă acelaşi Dumnezeu, al nostru, al tuturor oamenilor, ca şi al întregii creaţii; iar tu eşti în drum spre El, şi aşa te descoperi mereu pe tine însuţi, un simplu pelerin pe scena lumii, pe care nu se ştie dacă vei fi vreodată aplaudat, dar nimeni şi nimic nu-ţi va putea răpi pacea, iubirea şi lumina interioară a pelerinului din tine, bineînţeles dacă accepţi provocările drumului, dacă mergi continuu pe el până la ultima ta suflare.

Emil Dumea, un simplu pelerin, mereu în devenire.

Cuprins

În drum spre Barcelona, 20 iulie 5
În drum spre Pamplona, 21 iulie 8
Puente la Reina, 22 iulie 12
Estella, 23 iulie 17
Estella, dimineata, 23 iulie 21
Torres del Rio, 23 iulie 26
Logroño, 24 iulie 29
Najera, 25 iulie 34
Grañon, 26 iulie 39
Villafranca Montes de Oca, 27 iulie 45
Cardenuela Riopico, 28 iulie 54
Burgos, 29 iulie 61
Hontanas, 30 iulie 65
Boadilla del Camino, 31 iulie 70
Carrión de los Condes, 1 august 76
Terradillos de Templarios, 2 august 81
Bercianos del Camino, 3 august 86
Mansilla de las Mulas, 4 august 91
León, 5 august 98
San Martin del Camino, 6 august 103
Astorga, 7 august 108
Foncebadón, 8 august 111
Ponferrada, 9 august 114
Villafranca del Bierzo, 10 august 121
Laguna de Castilla, 11 august 125

Triacastela, 12 august 129
Ferreiros, 13 august 135
Palas de Rey, 14 august 140
Arca, Santiago de Compostela, 15-16 august 144
Postfaţă 154